ІСАГОЏІКА

Саѹ

ꙞNТРОДȢЧЕРЕА

Ꙟn

КЪРЦІЛЕ СФІNТЕЙ СКРІПТȢРЇ

а ле

ВЕКІȢЛȢЇ ШІ NОȢЛȢЇ ТЕСТАМЕNТȢ.

Лȣкратъ ші predatъ Сколарілорȣ sъї Семінаріщї
de
Nіфонȣ Бълъшескȣ
Професорȣ де Теолоџіе ші Ректорȣ а маї мулторȣ Семінарії ꙟn амбеле Прінчіпате.

Кȣ Архіпъstoreaskъ Біне-кȣвжntare

БȢКȢРЕЩЇ

Тіпографіа Лессікографікъ

1858.

Фiлiпȣ̆ skȣлꙟndȣse, a mepsȣ̆ spre amiazъzi, ла калеа че погоаръ d'in Iерȣsалimȣ̆ ꙟп Гаzа, шi iatъ ȣпȣ̆ бърбatȣ Арапȣ̆ пȣtepnikȣ̆ алȣ̆ Kandakieĭ ꙟmпърътеseĭ Арапiлорȣ́, kареле ера maĭ mаре пре-ste *toate bistiepiiле* еĭ, венisе съ se ꙟпkine ꙟп Iе-рȣsалimȣ̆, шi ера ꙟntopkꙟndȣse шi шezꙟndȣ̆ елȣ̆ ꙟп къpȣца sa, чеtea пре Пророkȣлȣ̆ Isaia. Dap Dȣхȣлȣ̆ a zisȣ̆ лȣi Фiлiппȣ̆ „Апропiete шi te лiпеще de къ-„рȣца ачеаsta;" шi Фiлiппȣ̆ апропiindȣse, л'а аȣzitȣ̆ къ чеtea пре Пророkȣлȣ̆ Isaia, шi ia zisȣ лȣĭ: „Оаре ꙟп-„целеџĭ tȣ челе че чiteщĭ?" iap елȣ̆ iaȣ̆ ръsпȣnsȣ̆: „kȣmȣ̆ воiȣ̆ пȣtea ꙟпцелеџе, de пȣ mъ ва повъцȣii чiпева."

Фапte kап 8, sх. 26—30.

КЪТРЪ ЧЕТІТОРІЎ.

Біблia este kaptea, kape ksпpinde sфжnta Cкpiпtspъ a Bekisлsĭ шi Nosлsĭ Testamentš, чea skpisъ de бъpбaцĭ жnssфлaцĭ de Dsxsлš sфжntš. Біблia este kaptea чea maĭ beke, шi фъpъ жndoiaлъ шi чea maĭ жnsemnatъ, чea maĭ impoptantъ d'in kжte kъpцĭ abemš. De aiчi se bede лinsa шi neaпъpata tpeбsinцъ, ka пе aчeastъ sфжntъ kapte totš kpeщinsлs sъ o aĭбъ жn kasa sa, шi maĭ вжptosš Пpeotsлš, шi чetindš adese opĭ жn tpжnsa, d'in a eĭ пепpeцsitъ komópъ ва doбжndi msлtš фoлosš шi mжntsipe ssфлeteaskъ.

Dap жnsъ ns este destsлš nsmaĭ, ka oamenii sъ se жndemne ла чetipea Cфintei Cкpiпtspĭ, чi tpeбsie kъstatš, ka aчestiĭ чitipĭ sъ i se dea чepsтsлš ажstopiš шi sшspinцъ, ka чetitopisлš sъ шi жnцeлeagъ чeлe чe чiteщe, kъчĭ aлtš фeлiš чetipea жĭ ва фi neфoлositoape. Msлцĭ kpeщinĭ евлавioшĭ ieš kжte odatъ Біблia жn mжnъ, шi чetindš жntpжnsa, d'in sneлe kъpцĭ skotš фoapte пsцinš фoлosš, пentps kъ aфлъ жn eлe лoksprĭ, пе kape opĭ ns ле жnцeлегš de фeлis, opĭ ле жnцeлегš pъš, фiindš kъ лopš ле sжnt ks totsлš nekssnosksté шi timпsлš, шi aлte жmпpeжspъpĭ, жn kape saš skpisš aчestea; de snde neaпъpatš spmeazъ, kъ aчeastъ kapte a пoпopsлsĭ tpeбse sъ фie skpisъ жn лimбa пoпopsлsĭ, жn stiлš simплs шi neфigspatš, жnkжtš фieщe чine лimбa лsĭ sъ o пótъ чeti шi жnцeлeцe biне шi фъpъ чea maĭ mikъ nedikъ шi гpestate.

Авторъль ачещії кърці нъміте „Isagogika „saъ Дntроdъчереа ӂn кърціле С. Скріптърі, „а ле Векіълъї ші Nоълъї Testamentъ“ ка Профesорь векіъ de Теолоціе, пътрънсъ de а еї тревъінцъ, о а компъсъ, ші о а ші предатъ школарілоръ съї ӂn Семінарії, ші акъмъ ӂndemӂnӂndъse, іатъ о дъ ші ла лъмінъ, крезӂndъ, къ пр'ін ачеаста а ӂмпліnітъ ліпса че se сімте ӂn Семінаріїле ромӂне de кърці школастіче, сперӂndъ, къ тінерімеа d'in Семінарії ші школе катехетіче, (*) карії дъпъ Програмъ сӂnt даторі а ӂnвъца коnощінца С. Скріптърї (Скріптърістіка), воръ салъта къ бъкърїе ешіреа еї ла лъмінъ.

Дъмнезеъ съ біне-къвінтезъ ші ачеастъ мікъ остенеалъ, ка пр'ін тръnsа съ se лъцаскъ ӂмпъръціа лъї Дъмнезеъ пре пъмӂнтъ, спре съфлетеаска мӂнтъіре а четіторілоръ еї.

N. Бълъшескъ

Професоръ.

(*) Нъ se поате дестълъ лъъда бъна ӂntокміре а челоръ 13 Школе Катехетіче d'in Молдова, ӂn капітала фіеще кървіа цінътъ (жъdецъ) кӂте ъна; каре къ дрептъ къвӂнтъ se потъ нъмі тотъ атӂтеа Семінарії; къчї ӂntрӂnseле ӂnвъцътъріле se предаъ тотъ челе d'in Семінарії, чева маї прескъртате. Дntӂіа Ідее а ачесторъ ашезъмінте, ші меріт ълъ пентръ върбътеаска стъръінцъ de а se ӂntокмі, se къвіне Дналтъ Преасфінціеї сале D. Філаретъ Скрібанъ Архіепіскопълъ Ставрополії, Ректорълъ Семінарълъї Чентралъ din Молдова (Сокола). Съ se бъкъре дрептъ ачееа клеръль Молdовеї, ші тоатъ цара de ачесте ашезъмінте фръмоасе, къътӂndъ d'in кӂтъ se ва пътеа а ле маї ӂmбъпътъці.

Антродꙋчере
Ꙟн
СФЖNТА
СКРІПТꙋРЪ.
saꙋ̆
Кꙋпощінца кърцілорꙋ̆ векіꙋлꙋї ші поꙋлꙋї Тестаментꙋ̆.

Despре Реліціꙋпе.

Пр'in Реліціꙋпе se жнцелеце кꙋпощінца лꙋї Dꙋmnezeꙋ̆, прекꙋтꙋ̆ ші kinꙋлꙋ̆ de a опорà пе Dꙋmnezeꙋ̆, ші лꙋї a i se жnkinà.

Кꙋпощінца лꙋї Dꙋmnezeꙋ̆ ші a diферitелорꙋ̆ datopiї kътръ d'жnsꙋлꙋ̆, se kiamъ Реліціꙋпе патꙋралъ, kape se пóte добжndi пꙋmaї пр'in раціꙋпе (minte) ла черчеtареа чеа бꙋпъ a natꙋpeї ші a лꙋkрꙋрілорꙋ̆ kpeate.

Кꙋпощінца лꙋї Dꙋmnezeꙋ̆, ka a жнчепъtоріꙋлꙋї de харꙋ̆, прекꙋтꙋ̆ ші кꙋпощінца ачелорꙋ̆ adeвърꙋрї, kape se потꙋ̆ щі пꙋmaї пр'in Deskonepipe dꙋmnezeiaskъ, se kiamъ Реліціꙋпе ревелаtъ (deskопеpitъ).

Сжnt ómeni, kapiї пріmeskꙋ̆ пꙋmaї о парte d'in Ревелаціꙋпеа dꙋmnezeiaskъ; aseminea сжnt Iꙋdeiї, kapiї kpedꙋ̆ пꙋmaї ачееа че а

deskoперitȢ DȢmnezeȢ ꙟn Bekiȣлȣ Testamentȣ. Крещinії пrimeskȣ deskoперipea шi a Bekiȣлȣї шi a Noȣлȣї Testamentȣ.

Релiџiȣne adeвъратъ este nȣmaї ȣna, dар фалse sꙟnt maї mȣлte. Мърtȣpisitopiї релiџiȣnилорȣ фалse sꙟnt de diферите soiȣрї:

1) Ȣnії џinȣ dpentȣ DȢmnezeȣ, чеea че nȣ este DȢmnezeȣ; шi apatъ kpeatȣpiлорȣ оnópe (чinste) dȣmnezeiaskъ, ачещia se kiamъ пъгꙟнї шi Idoлoлатpi (ꙟnkinъtopї de idoлї).

2) Алџiї џinȣ ꙟnвъцътȣpiле Профещiлорȣ фалшї dpentȣ deskoперipe dȣmnezeiaskъ, ачеasta o фakȣ maї mȣлte попóръ ла ръsъpitȣ.

3) Iap алџiї пrimeskȣ ꙟntpȣ adeвъpȣ ȣnеле deskoперipї de adeвъpatȣ dȣmnezeeщї, dар eї пе ачелеа ле ꙟnцелегȣ шi ле esпликъ dȣпъ пропpiȣлȣ лорȣ kȣцetȣ, ачещia se nȣmeskȣ kpedinчiошї ръtъчiџї saȣ Epetiчї.

Мъptȣpisitopiї релiџiȣneї чеї adeвъpate, adikъ Optodokшiї (dpentȣ-kpedinчiошiї), пrimeskȣ tóte deskoперipiле челе dȣmnezeeщї, dȣпъ kȣmȣ sꙟnt еле dела DȢmnezeȣ лъsate, фie ачелеа skpise ꙟn Бiблie opї nȣ, destȣлȣ este nȣmaї, ka aчestȣ лȣkpȣ sъ ne поpȣnчeaskъ a kpede бisepika чеа ꙟntemeiatъ de Xs, kape este stꙟлпȣлȣ шi фȣndamentȣлȣ (ꙟntъpipea) adeвъpȣлȣї (I. Timoteiȣ K. 3. sx. 15), шi ачещia sꙟnt kpeщiniї Optodokшї.

Despre Ревелаџiȣne opї Deskoперipe.

Чеea че DȢmnezeȣ aȣ фъkȣtȣ óменiлорȣ kȣnoskȣtȣ opї пр'in kinȣ nemiжлочitȣ opї miжлочitȣ

despre a sa Фiinцъ, a sале пропрietъцї, лѕкрърї шi voie, se kiamъ Ревелацiѕne орї Deskoперiре dѕmnezeiaskъ. Aчeasta ômeniлорѕ este Фóрte trebѕiчósъ.

Oamenїї kѕ adевъратѕ kѕ жntrебѕinцареа minцiї sале potѕ kѕnóшe mѕлte despre Dѕmnezeѕ, dар nѕmaї пѕцinї potѕ ажѕnцe kѕ adевъратѕ ла aseminea kѕnoшtinцъ; pentrѕ kъ пѕцinї sжnt kапабiлї a пътрѕnde жn adжnkѕлѕ adевърѕлѕї aчestѕia, шi maї пѕцinї sжnt аплекацї de a шi kѕцeta kѕ sepiositate ла Dѕmnezeѕ шi datopiiле лорѕ. Чeї maї mѕлцї sжnt nekапабiлї pentrѕ aseminea черчетърї, орї небъгъторї de seamъ шi лeneшї; алцiї sжnt жmпedekaцї de алte тrebѕрї але Ekonomeї орї a servicїѕлѕї sъѕ, de a kѕцeà. ла aseminea; шi maї пе ѕpmъ sжnt Фóрte mѕлte шi жnsemnate adевърѕрї, пе kаре mintea шi жѕdekata sinгѕръ niчї dekѕmѕ nѕ ле póte deskoперi. De aчееа Deskoперiреа чea Dѕmnezeiaskъ шi Релiцiѕnea ревелатъ pentrѕ ómenї шi pentrѕ mжntѕiреа лорѕ este Фoapte de nevoie, kъчї релiцiѕnea чea natѕралъ spre aчeasta nѕ este de ажѕnsѕ.

Ѕnеле d'in adевърѕрї. пе kаре mintea omenéskъ Фъръ deskoперiреа лѕї Dѕmnezeѕ niчї odatъ nѕ леарѕ пѕté kѕnóшe, sжnt de esemплѕ челе ѕpmъtóре:

1) kъ sжnt trеї persóne dѕmnezeieшї.

2) kъ adóѕа persónъ Dѕmnezeiaskъ saѕ Фъkѕtѕ omѕ, pentrѕ ka пре noї sъ ne mжntѕiaskъ.

3) Kъ mжntѕiреа nóstpъ se sъвжршеаше пр'in Dѕmnezeѕ Dѕхѕлѕ sФжntѕ.

4) Kъ este пъkatѕ strъmoшeskѕ; шi kъ aчesta este жnчeпѕtѕлѕ a totѕ ръѕлѕ, temeiѕлѕ

skжрвіrii nóstre de віne, ші а апlекърії nóstre spre ръŭ.

Deskoперipiле saŭ жntжmплatŭ жn deosевite timпврї. Жn timпвріле челе векї, adекъ деla zidipea лвmeї пънъ ла Xpistos saŭ deskoперitŭ Dвmnezeŭ stpъmошiлорŭ челорŭ din tжiŭ: лвї Noe, Аврaamŭ, Іakовŭ, Moїsi, Daвidŭ, Soломonŭ ші Профеціiлорŭ.

Жn timпвріле челе maї nóъ Dвmnezeŭ aŭ ворвitŭ kв noї пр'in Фiївлŭ съŭ Mжntвitoрiвлŭ nóstpв Iisвs Xpistos (Евреї 1. 1 ші 3), kapeле орї елŭ жnsвшї, орї прin Dвхвлŭ sфжntŭ, пе kapeле лаŭ tpimisŭ, aŭ жnвъцatŭ пе Апostoлї totŭ adeвървлŭ, tpimiцindвї пе ачешіа жn tótъ лвmea, ka пе ачелŭ adeвърŭ съ'лŭ predіче tвtвpорŭ попóрълорŭ.

Despre Tradiціvne (Предanie).

Вnеле dintp'ачеле персóne, maї вжptosŭ kаре aŭ tpъitŭ жnainte de Moisi, aŭ spвsŭ nвmaї kв гвра koпiiлорŭ лорŭ, чееа че Dвmnezeŭ ле deskoперise; ші aчeste spвnepї оpaлe saŭ пъstpatŭ жn вpmaшiї лорŭ пънъ жn zілеле nóstpe, kаре se kiamъ Tradiціvne. Ба kiapŭ ачееа че Iisвs aŭ deskoперitŭ, maї жntжiŭ saŭ фъkвtŭ kвnoskвtŭ de Апostoлї пр'in жnвъцътвpъ nвmaї kв гвра, iap nв ші жn skpisŭ.

Алцiї, maї вжptosŭ Moisi, Daвidŭ, ші Пророчiї, прекsmŭ ші Апostoлiї, dвmnezeiaska deskoперipe о aŭ skpisŭ, ші nóъ pentpв жnвъцътвpa kpeшtineaskъ ші mжntвipe sвфletеaskъ skpisъ ni о aŭ лъsatŭ: ші anвme чеї d'in tжiŭ (Пророчiї) aŭ жnsemnatŭ maї вжptosŭ despre ачееа, че saŭ жntжmплatŭ atвnчї жn mіжлоквлŭ попорвлвї съŭ;

іар чеї d'in вртъ maї mвлtв despre ачеea, че Iisвs аѣ жnвъцatв, шi че s'аѣ жntжmплatв кв d'жnsвлв шi кв жnчепвtвлв жnвъцътвреї kredinцеї крещinеещї. De вnde bedemв, къ dвmnezeiaska deskoperipe, че аѣ ажвnsв пжnъ ла noї, este napte skpisъ, napte ne skpisъ opї вербалъ: чеа skpisъ о квnóщеmв пр'in Sфжnta Skpintвръ; iap чеа neskpisъ saѣ вербалъ пр'in Трadiцiвne (Преdanie), шi ачеastъ Tpadiцiвne este кввжntвлв лвї Dвmnezeв челв neskpisв, кареле datв фiindв Iвdeiлорв nвmaї пр'in граiв, ачеsta sinгвpв леаѣ пъstpatв adeвърata реліціvne dела жnчепвtвлв лвmeї пжnъ ла Moisi. Шi преквmв nв se nóte kpede ka Moisi кжte леаѣ авzitв dела Dвmnezeв, tokmaї не tóte съле фi шi skpisв; totв аша nв se nóte kpede, ka Iisвs шi Апоstолiї съ nв фi ворбitв tokmaї nimika maї mвлtв, de кжtв nвmaї atжta, кжtв se афлъ skpisв.

БІБЛІА.

КАПВ I.

DЕСПРЕ БІБЛІЕ ЖN ЦЕНЕРАЛВ.

Diosебitеле еї кърцї, шi Автopiї лорв.

---

§ 1. Біблie, Тestamentв, Tpadвчере.

Adвnapea ла внв локв а ачелорв кърцї deosебite, каре пр'in жnsвфларе dвmnezeiaskъ s'аѣ skpisв de бърбацї sфinцї, ачеаsta se kiamъ, Sфжnta Skpintвръ saѣ Біблiа.

Nȣmele Біблie (*Βίβλος* kapte, ші *Βιβλία* кърцї, adekъ чea maĭ esчелentъ, maĭ imпoptantъ, maĭ intepesantъ kapte d'in tóte кърціле), este Sфкnta Skpiптȣpъ: kȣвкntȣлȣ̆ лȣĭ Dȣmnezeȣ̆, dapȣлȣ̆ чeлȣ̆ maĭ кnsъmnatȣ̆ алȣĭ Dȣmnezeȣ̆, kape kȣпpinde totȣ̆ чe este maĭ бȣnȣ̆, maĭ кnaлtȣ̆, maĭ плъkȣtȣ̆, maĭ mкntȣitopiȣ̆, maĭ neчesapiȣ̆, de a кърia kȣnoщinцъ niminea nȣ póte фi лipsitȣ̆ фъръ пepdepea ȣneĭ nopoчipĭ mapĭ, кn kape se афлъ чeлe maĭ kȣpate adeвърȣpĭ, чeлe maĭ кnцeлeпte леџĭ, чeлe maĭ tapĭ apгȣmente, чeлe maĭ deщentъtópe esemnле sпpe kȣцeteлe чeлe maĭ noбiле ші sпpe віаца чea maĭ sфкntъ.

Сфкнта Скгіптугъ се маĭ кіамъ ші: Скгіптугъ, скгіптугі, сфінте скгіптугї, сфінціреле скгіптугі, Леџе Пгоогочї ші Псалмі, Леџеа веке, ш. а.

Sфкnta Skpiптȣpъ ape dóъ пърцĭ de kъпetenie, 1) Bekiȣлȣ̆ T e s t a m e n t ȣ̆ ші 2) Noȣлȣ̆ T e s t a m e n t ȣ̆.

Kȣвкntȣлȣ̆ **Testamentȣ̆** saȣ̆ ашezemкntȣ̆ кnsemneazъ аліанцъ, легътȣpъ, tokmeaлъ, tpaktatȣ̆, къчĭ peліџiȣnea Патріаpшілоpȣ̆ ші алȣĭ Moisi nóъ ni saȣ̆ apъtatȣ̆ ka o легътȣpъ кntpe Dȣmnezeȣ̆ ші omȣ̆. (Фачepe 15, 18. Mateiȣ̆ 26, 28. Евpeĭ 9, 15).

Кърціле чeлe кnainte de Xpistos skpise пp'in кnsȣфлape dȣmnezeiaskъ, se kiamъ B e k i ȣ л ȣ̆ T e s t a m e n t ȣ̆. Iap кърціле чeлe dȣпъ venipea лȣĭ Xpictos skpise de Апostoлĭ ші Еванreліщĭ пp'in кnsȣфлape dȣmnezeiaskъ, se kiamъ N o ȣ л ȣ̆ T e s t a m e n t ȣ̆.

Пaptea кntкiȣ̆ a Бібліеĭ, B. Testamentȣ̆, kȣпpinde кntкmплъpiле adeвърateĭ peліџiȣnĭ de ла zidipea лȣmeĭ пкnъ ла Xpistos.

Adóȣa napte a Бібліеĭ, N. T e s t a m e n t ȣ̆,

kȣprinde щirĭ despre пащерea, viiaцa шi mópteа, despre жnviierea d'in morцĭ шi жnълцarea la черiȣrĭ a Mжntȣitoriȣlȣĭ nostrȣ Xristos, шi despre погоржрea Dȣхȣлȣĭ sфжntȣ, kȣprinde фaптeлe Aпostoлiлорȣ, жntemeierea шi лъцirea бiserичiĭ, a kredinцeĭ шi a moraлeĭ kristiane, dȣпъ ȣrmare шi datoriiлe крещiniлорȣ kътръ Dȣmnezeȣ, kътръ sine жnsȣшĭ шi kътръ апрópeлe.

Vekiȣлȣ Testamentȣ nȣ формeazъ o karte, kare sъ trateze anȣme pentrȣ чeва лȣkrȣ жn parte; чi este o adȣnare, o koлekцiȣne de maĭ mȣлte kърцĭ, skrise de deoseбiцĭ aȣtorĭ шi жn deosъбite eпoче.

Vekiȣлȣ Testamentȣ este skrisȣ жn лiмба evreiaskъ, афаръ de пȣцine pasaцiȣrĭ жn kърцiлe kompȣse dȣпъ kaptiвitatea бaбiлonikъ, kare sжnt жn лiмба хaлdaikъ.

Nоȣлȣ Testamentȣ este skrisȣ жn лiмба greakъ, prekȣm шi kърцiлe apokrifе a e vekiȣлȣĭ Testamentȣ; dar Бiвлiа фȣ maĭ tжrziȣ tradȣsъ maĭ жn toate лiмвiлe kȣnoskȣte.

Чea maĭ veke din aчeste tradȣчерĭ este чeea a Vekiȣлȣĭ Testamentȣ, kȣnoskȣtъ sȣб nȣmire de Tradȣчерea чeлорȣ 70 de tълmъ-чitorĭ (*Ἑβδομήκοντα*, septuaginta); saȣ шi Tradȣчерea Aлesandrinъ, чe s'aȣ фъkȣtȣ la anȣл 289 ж. X. жn лiмба greakъ d'in рждȣiaлa лȣĭ Ptoлomeiȣ Фiлadeлфȣл Жmпъratȣл Eцiptȣлȣĭ, kareлe a doritȣ a avea o aseminea tradȣчерe жn vestita sa Бiвлioteкъ din Aлesandria, pentrȣ nȣmъroшiĭ Evreĭ чe лъkȣieaȣ Eцiptȣлȣ шi maĭ kȣ seamъ жn чetetea Aлesandrieĭ, шi kariĭ чeĭ maĭ mȣлцĭ nȣ щieaȣ лiмба evreaskъ. Aчeastъ tradȣчерe aчeлорȣ шeaptezeчĭ o ȣrmeazъ

бisepeka Греko-ръsъpiteanъ орї optodoksъ.

Алtъ tpadȣчере este жn лimба лatinъ, фъkȣtъ жn timпȣpiле d'in tжiȣ але kpeщinismȣлȣї, че se kiamъ Вȣлгаta (Vulgata), пе kape o цine Бisepika Pomano-Апȣseanъ орї Katoлikъ.

Ȣлфiла Episkoпȣлȣ Гotiлорȣ пела апȣлȣ 360-380 dȣпъ Xpistos a tpadȣsȣ Бiблia жn лimба Гotikъ, d'in kape пȣ se maї афлъ de kжtȣ niщe фpaгmente, adekъ челе 4 Евaнгeлiї, шi kжteва kaпete d'in eпistoлa kътpъ Pomanї.

Dap dȣпъ афлареа tiпографiеї, шi maї алеsȣ de ла pефopmaцiȣnea чеа жнчеnȣtъ de Лȣtepȣ, tpadȣчеpiле Бiблiеї жn лimбї modepne saȣ жmȣлцitȣ kȣ o pепеziчiȣne nespȣsъ; шi kape aȣ doбжnditȣ ȣnȣ imпȣлsȣ поȣ пр'in фopmapea soцietъцiлорȣ бiблiче (чеа жntжiȣ жn Лondonȣ 1804). Ачеastъ soцietate бine boitópe de фолоsȣлȣ omenipeї, a tiпъpitȣ Бiблia жntpeaгъ шi жn пърцї, жn 160 de лimбї deoseбite, шi aȣ жmпърцitȣ dела апȣлȣ 1804-1854

Бiблia жntpeaгъ жn	6,000,000
Testamentȣлȣ Noȣ	12,000,000
	18,000,000

Кжteва kȣвinte asȣпра фopmeї dinaфаpъ, sȣб kape aвemȣ noї astъzї Sфжnta Skpiptȣpъ.

Пȣnktȣaцiȣnea, жmпърцipea жn Kaпete шi жn Bepsȣpї, ба kiapȣ жmпърцi-pea ȣnȣї лȣkpȣ жn maї mȣлte kъpцї, п. е: 4 kъpцї але Жmпъpaцiлорȣ, sъ пȣ ле attpiбȣimȣ aȣtopiлорȣ sakpiї, kъчї ачелеа sжnt aшъzate astфелiȣ maї жnkóче, aпpóпе de timпȣpiле nóstpe пела апȣлȣ 1263.

§ 2 Кърцiле
Канонiче шi Апокрiфе.

Tóte кърцiле kuпрinse ꙟn Бiблie, se ꙟmпарtꙋ ꙟn tpeĭ kласe марĭ, ꙟn кърцĭ Проtо-Канонiче, Deutepo-Канонiче, шi Апокрiфе.

I. Кърцiле Канонiче орĭ челе Проtо-Канонiче.

Ꙋнеле dintpe кърцiле Бiблieĭ (a В. Testamentꙋ) аꙋ фostꙋ totu deaunа прекum de Iudeĭ аша шi de креcцiнĭ прimite, шi dpeптꙋ кърцĭ dumnezeeщĭ цinute; aчestea se numeskꙋ Канонiче, орĭ Проtо-kaнонiче, kape фiindꙋ skpise ꙟn лimба евpeiaskъ шi халdeiaskъ ꙟnainte de duчереа лорꙋ ꙟn робie, ла Iudeĭ пurуреа аꙋ фostꙋ ꙟn лista орĭ kataлогuлꙋ кърцiлорꙋ, шi нiчĭ odatъ, nikъipĭ despre ачеле кърцĭ n'a фostꙋ нiчĭ o ꙟndoiaлъ, къ adikъ ачелеа nu арꙋ фi фostꙋ кърцĭ але sфintеĭ Skpiпtupiĭ чеĭ do Dumnezeꙋ ꙟnsuфлate, saꙋ a къpopu ꙟnчепutꙋ dumnezeeskꙋ шi не фалsiфikatꙋ, n'a фostꙋ нiчĭ odatъ шi nikъipĭ komбъtutꙋ (disпutatꙋ, negatꙋ, kontpazisu); шi de ачееа, ачелеа аꙋ фostꙋ de легuite прimite шi ꙟншiрate ꙟn kанонuлꙋ (ꙟn Регistpu, орĭ ꙟn Каталогuлꙋ кърцiлорꙋ de Релiцiune), kape публiче se четеаꙋ Iudeiлорꙋ ꙟn skóле (ꙟn Cinaгогuрĭ), шi пе kape Iisus шi Апостолiĭ луĭ ꙟn Noulꙋ Testamentu adese орĭ ле aduku de dовезĭ adeвърuлuĭ Dumnezeeskꙋ. (Mat. 5, 17. Лuka 24, 44. Ioann 5, 39).

Шi dѹпъ ѹрmаре, ачеste кърцї крещiniлорѹ̆ требѹе sъ serveaskъ de регѹлъ шi ꙟndрептаріѹ̆ ꙟn kredinцъ шi ꙟn моралitate, ачеstea кѹ нѹмърѹлѹ̆ sꙟnt 38.

II. Кърцiле Dеѹтеро-Каноniче.

Кърцї Dеѹтеро-kanoniче sꙟnt ачелеа, каре d'in каѹsъ къ аѹ̆ Фostѹ̆ skpise dѹпъ ꙟntóрчереа d'in каптiвitate, ба ꙟнкъ ѹнеле гречеште, ачеstea нѹ se афлъ ꙟншiрate ꙟn Каталогѹлѹ̆ орї канонѹлѹ̆ (katastixѹлѹ̆, indiчеле) Iѹdеiлорѹ, нiчї ꙟn чела алѹ крещiniлорѹ̆ челорѹ̆ d'in тꙟiѹ̆, шi dѹпъ ѹрmаре аѹтоpitatea лорѹ̆ н'аѹ̆ Фostѹ̆ кѹnoskѹтъ de tóte бiserichiле; шi de ачеea мѹлцї аѹ̆ авѹтѹ̆ ꙟndoiалъ, dakъ ачеле кърцї sꙟnt dѹmnezeeщї шi факѹ парте а sФintеї Skpiптѹрї.

Dар ꙟнsъ ачеstea маї тꙟрziѹ̆ Фiindѹ̆ кѹ de атърѹntѹлѹ черчetate, шi пр'in ажѹтоpiѹлѹ̆ sФꙟntѹлѹї Dѹх афлате de adeвърate, dѹmnezeeщї шi sФinte, ꙟнtраръ ꙟn рꙟndѹлѹ̆ ачелора, шi de атѹнчї Бiserека ꙟntреагъ ле кѹnoskѹ, ле primi, ле dекларъ de kanoniче, adiкъ, къ еле totѹ̆ d'in deskoперiрea Dѹmnezeiaskъ аѹ̆ Фostѹ̆ skpise de аѹтоpiї лорѹ̆.

III. Кърцiле Апокріфе.

Кърцї Апокріфе (*Βιβλία ἀπόκρυφα*) sꙟnt ачелеа, каре нiчї odatъ нѹ саѹ̆ бѹкѹратѹ̆ а аве́ аѹтоpitate dѹmnezeiaskъ, adiкъ, къ арѹ̆ Фi Фostѹ̆ skpise de бърбацї ꙟнsѹФлацї de Dѹхѹлѹ̆ SФꙟntѹ, Фiindѹ̆ totѹ̆ de odatъ шi Аѹтоpiї лорѹ не кѹnoskѹцї.

Ачеstea dела веакѹлѹ̆ ал 4 аѹ̆ ꙟнчепѹтѹ̆ а se нѹmi аша; dintре каре челе маї мѹлте аѹ перitѹ̆.

A. ВЕКІȢЛȢ ТЕСТАМЕНТȢ.

Кърціле Каноніче.

Канонȣлȣ В. Т· (adikъ adȣnapea, ko mekціȣnea кърцілорȣ sakpe a В. Т) a фostȣ de бȣнъ seamъ ѫnчепȣtȣ de Esdpa ші Neemia, dȣпъ ѫntoapчepea Іȣdeілорȣ din kaпtiвitatea вавілонікъ (пела anȣлȣ 497 ѫn. d. Xs.) ші ѫnkeiatȣ пе timпȣлȣ Маккавеілорȣ, пела a. 150 ѫn. de Xs. Іȣdeiĭ maĭ авȣръ ші алtе mȣлtе кърціĭ sakpe, kape kȣпpindea Istopia попорȣлȣĭ лорȣ, (II Maka-веĭ 2, 13) dap ѫnsъ aчestea se пepdȣpъ ѫnainte de фopmapea kanonȣлȣĭ, adekъ ѫnainte de stpѫn-цepe aчestopȣ кърціĭ ла ȣnȣ локȣ.

Іȣdeiĭ ѫпъpцeaȣ В. Т. ѫn tpeĭ пърціĭ. ѫn Леце; ѫn Пpoфeціĭ ші ѫn Пsалміĭ opĭ ѫn кърціĭ sakpe, (ἁγιόγραφα) Mat. 5, 17. Лȣка 24, 44.

Sфѫntȣлȣ Kipiлȣ Іepȣsaлimneanȣлȣ, sфѫntȣлȣ Atanasie челȣ mape ші С. Ioannȣ Damaskinȣ нȣмеpъ 22 de кърціĭ але В. Т. dȣпъ нȣмеpȣлȣ літеpілорȣ евpeeщĭ, kape sѫnt 22.

Ѫnsъ ѫn zілeлe maĭ din ȣpmъ, пentpȣ maĭ бȣna ѫnцeлeцepe, saȣ лȣatȣ нȣмъpapea tȣtȣpopȣ кърці-лорȣ, dȣпъ kȣmȣ sѫnt eлe ѫnшipate ѫn Біблie; ші аша noĭ пȣtemȣ ziче, kъ кърціле челе kanoniче але В. Т. ѫn Tpadȣчepea челорȣ 70. sѫnt 45; ші aчestea пpekȣmȣ ѫn Tpadȣчepea челорȣ 70, аша dȣпъ esemплȣлȣ eĭ, ші ѫn челе maĭ mȣлtе tpadȣчepĭ modepne, se ѫmпaptȣ ѫn tpeĭ kлase, 1) ѫn 21 кърціĭ Istopiче, 2) ѫn 7 кърціĭ Didaktiче (instpȣktiвe) ші mopaле, ші 3) ші ѫn 17 кърціĭ Пpoфetiче.

1) Челе 21 de кърцĭ Istopiче sѫnt aчestea:

				капете
1)	Пентатеухулъ	Фачереа орĭ Картеа лȣĭ Moisi.	I	50
2)		Ешіреа. — — —	II	40
3)		Левitікȣлȣ. — — —	III	27
4)		Nȣmepiĭ. — — —	IV	36
5)		Deȣteponomiȣлȣ орĭ a 2-a Леџе.	V	34
6)		Iisȣs Naвi.		24
7)		Kaptea Жȣdekъtopiлорȣ. .		21
8)		— лȣĭ Pȣtȣ.		4
9)		I. kapte a Ѫmпъраціiлорȣ орĭ I. a лȣĭ Camȣiлȣ. .		31
10)		II Kapte a Ѫmп. орĭ II. Camȣiлȣ.		24
11)		III a Ѫmпъраціiлорȣ. . .		22
12)		IV a Ѫmпъраціiлорȣ. . .		25
13)		I a Кропічелорȣ орĭ Параліпоmenonȣ.		30
14)		II-a —		36
15)		I-ia a лȣĭ Esdpa. . . .		10
16)		II-a — — kape se ziче ші a Neemieĭ. (a) . .		13
17)		a Estipeĭ.		10
18)		алȣĭ Товitȣ. . . .		14
19)		a Iȣditeĭ		16
20)		I a Макавеiлорȣ . .		16
21)		II a Макавеiлорȣ (б)		15

(a) Есдра аре ші атреіа карте, дар есте Апокріфъ.

(б) Атреіа ші а патра карте а Макавеiлорȣ ліпсескȣ ѫнтр'алте Бібліĭ, dap ѫн ачелорȣ 70 ші ѫн чеа Ромъпеаскъ атреіа есте ѫтре Апокріфе кȣ капете 7.

II) Челе 7 кърцї Didaktiче (жнвъцъtóре Instpȣktiве), ші тораде sжnt:

		капете
1)	Kaptea лȣї Iовȣ. . .	42
2)	Пsалтiї лȣї Daвidȣ (kȣ псалтї) (Пsалтȣлȣ 151 este Апокріфȣ)	150
3)	Провервіiле (пілdеле) лȣї Солотоn	31
4)	Eklisiastȣлȣ totȣ a лȣї Солотоn	12
5)	Кжntapea кжntъpілорȣ. —	8
6)	Жnцълепчіȣnea лȣї Солотоnȣ	19
7)	Жnцелепчіȣnea лȣї Iisȣs фіiȣлȣ лȣї Сірахȣ орї Eklisiastikȣлȣ.	51

III) Челе 17 кърцї Профеtiче sжnt папtе skpiepї тарї ші жntinse але Профецілорȣ, папtе таї тічї орї таї пе skȣptȣ але лорȣ.

Профецїї чеї марї сжнт патру адекъ:

1)	Профеtȣлȣ Isaia. . .	66
2)	— Iеpетia . .	52
	Кътръ акъpȣia профеціе se adaоце ші плжнцереа sa	5
3)	Профеtȣлȣ Ezekiiлȣ . .	48
4)	— Daniiлȣ . .	12
	Кътръ kapiї се таї adaоце ші	
5)	Вapȣхȣ skpiitopiȣлȣ saȣ sekpetapiȣлȣ лȣї Iеpетia . . .	6

Ѹрмъторії сжнт чеї доіспрезече Профецї мічї:

6)	Профеtȣлȣ Osie . .	14
7)	— Ioiлȣ . .	4
8)	— Amosȣ . .	9
9)	— Aвdia . .	1
10)	— Iona . . .	4

			капете
11)	Профеtȣлȣ̆	Міхеа . .	7
12)	—	Naȣмȣ̆ . .	3
13)	—	Авакȣмȣ̆ . .	4
14)	—	Софоnіа . .	3
15)	—	Аггеіȣ̆ . .	2
16)	—	Zахаріа . .	14
17)	—	Малахіа . .	4

Tóte ѫn sȣмъ 45.

D'in ачeste 45 кърцĭ, Deȣtepo-kanonіче ла noĭ, орĭ Апокріфе ла Protestanцĭ sѫnt челе ȣрмътóре 7 adekъ:

a) Кърцĭ ѫntрeцĭ:

1) Kaptea лȣĭ Товіtȣ̆.
2) Kaptea Іȣditeĭ.
3) Ѫnцелепчіȣnea лȣĭ Соломоnȣ̆.
4) Ѫnцелепчіȣnea лȣĭ Сірахȣ̆.
5) Kaptea лȣĭ Варȣхȣ̆.
6) I kapte a Макавеілорȣ̆.
7) II kapte a Макавеілорȣ̆.

б) Пърцĭ d'in кърціле Deȣtеро-Kanonіче (кȣраtȣ̆ Апокріфе) sѫnt:

1) Kaptea Estipeĭ dела версȣ̆ 4 a kапȣлȣĭ 10 пѫnъ ла фіnіtȣлȣ̆ kапȣлȣĭ.

2) Ѫn kaptea лȣĭ Daniiлȣ̆ рȣгъчіȣnea лȣĭ Azapia (орĭ dȣпъ чеĭ 70) шi kѫntapea челорȣ̆ 3 коконĭ ѫn кȣпtорȣлȣ̆ кȣ фокȣ̆ ѫntpe вepс 23 шi 24 d'in кап 3.

3) Istopia Sȣsaniĭ шi алȣĭ Daniiлȣ̆.

4) Istopia Idолȣлȣĭ Вілȣ̆ шi a Балаȣрȣлȣĭ d'in Вавілоnȣ̆.

5) Istopĭa лȣĭ Daniiлȣ̆ ѫn грóпа кȣ леіĭ, dела К. 6 версȣ̆ 13 пѫнъ ла фіnіtȣлȣ̆ kапȣлȣĭ

Апоkріфе жп Бібліа челорŏ 70 ші жп чеа ромжнеаskъ se пъmeskŏ врmътóреле:

Тоbitŏ.

Iъditŏ.

Варъхŏ.

Епіstола (tpimitepea) Iepemieĭ.

Кжntареа Azapieĭ ші а челорŏ 3 пржнчĭ.

Esdpa a 3-a. . . .

Жнцелепчіъпеа лъĭ Solomonŏ.

Iisъs Sipaxŏ saŭ Cipaчida.

Istopia Sъsaneĭ.

Istopia Бъларълъĭ ші алъĭ Вілŏ.

1-іŏ a Макавеілорŏ.

2-а. . —

3-а. . —

Ръгъчіъпеа лъĭ Manase Жmпъраtълŏ.

Iosiфŏ Флавіе (*)

Псалmълŏ 151.

NB. Къвжптълŏ Апокріфŏ есте греческŏ; ші жпсеmпеазъ: akoпepiтŏ, аскъпсŏ, пептръ къ аŭ фостъ лъкръ акопepiтъ ші аскъпсŏ. adikъ пещіътŏ, dakъ ачесте кърцĭ сжпт къ адевъратъ парте а Сфінтеĭ Скріптърĭ орĭ пъ, пеfiindŏ пічĭ аъторіĭ лорŏ къпоскъцĭ; пжпъ че maĭ тжрzіъ с'а deскопepiтъ ші са афлатъ adeвърълŏ лъкрълъĭ ачестъіа

Ла Protestanцĭ Апокріфе sжnt:

Псалmълŏ 151.

А 3 ші 4 а Esdpiĭ (4 пъ este жп ачелор 70).

А 3 ші 4 а Макавеілорŏ (4 пъ este жп 70).

Ръгъчіъпеа лъі Manase Жmпъраtълŏ.

Алъĭ Iosiфŏ Флавіе.

(*) Iосіпŏ орĭ Iосіфŏ Флавіе есте пумаĭ жп Бібліа ромжпеаскъ. — ?

B. NOȢЛȢ TECTAMENTȢ.

Кърціле Каnonіче.

Nоȣлȣ Testamentȣ, saȣ кърціле леціі нове кȣnprindȣ skpiepiле Евангеліщілорȣ ші але Апоstоліiлорȣ ла ȣnȣ локȣ adȣnate, kape кȣвinteazъ despre нащереа, віаца ші мóрtea лȣі Iisȣs Хрistoc, despre жntemeiepea ші лъціреа Бisepічії sале.

Testamentȣлȣ Nоȣ аре 27 de кърці каnonіче, каре ка ші челеа але Testamentȣлȣі Векіȣ se жmпарtȣ жn треі класе: 1) жn Istopiче, 2) жn Instpȣktiве ші морале ші 3) жn Профetiче.

I) Istopiче sжnt кȣ нȣмърȣлȣ 5, adiкъ:

		капете
1)	Евангеліа лȣі Маteiȣ. .	28
2)	— Марко. . .	16
3)	— Лȣка. . .	24
4)	— Іоаннȣ. . .	21
5)	Фапtеле Апоstоліiлорȣ de Лȣка.	28

II) Skpiepiле челе Instpȣktiве (didaktiче) ші морале sжnt кȣ нȣмърȣлȣ 21, adiкъ:

14 Епіstоле але лȣі Павелȣ:

1)	Картea кътръ Ромаnі de Павел.		16
2)	I кътръ Коріntenі de	—	16
3)	II. кътръ Коріntenі	—	13
4)	Кътръ Галаtenі.	—	6
5)	— Ефеsenі.	—	6
6)	— Філіппені.	—	4
7)	— Колоsenі.	—	4
8)	I. — Tesалоnikenі.	—	5

				капете
9)	II	кътръ	Tesaлonikenĭ.	3
10)	I	—	Timoteiŭ.	6
11)	II.	—	—	4
12)		—	Titŭ.	3
13)		—	Фiлimonŭ.	1
14)		—	Евреĭ	13

Апоĭ 7 але алtора, прекumŭ:

15)	Алuĭ Iaковŭ sобориiчеaskъ.	5
16)	I. алuĭ Петрu (sобориiчеaskъ).	5
17)	II. — — —	3
18)	I. а лuĭ Ioann (sобориiчеaskъ).	5
19)	II. — — —	1
20)	III. — — —	1
21)	Алuĭ Iuda Tadeuлŭ.	1

III) Uпа Поetiko–профetikъ

Апокаліпsuлŭ, орĭ askunsa Deskoперіре а Sфжntuлuĭ Ioannŭ Теологuлŭ. 22

Песте totŭ 27.

Tóte ачestea кърцĭ, прекumŭ але Векiuлuĭ аша шi але Nouлuĭ Testamentŭ купpindŭ парte Istopiĭ, парte жпвъцътuрĭ але kpedinцiĭ шi а моралuлuĭ, парte пpoфeцiĭ, kape кърцĭ se афлъ жnsemnate шi жn kanonuлŭ 85 алŭ СС. Апостолĭ, ka пpimite шi апробate de sфжnta optodoksa Бisepikъ ръsъpiteanъ.

Sфжnta Skpintuръ este кuвжntuлŭ лuĭ Dumnezeŭ, шi кuвжntuлŭ лuĭ Dumnezeŭ se купpinde жn Бiблie, kape este kaptea кърцiлорŭ, че ku вpedniчia eĭ жntpeче пе tóte кърцiле d'in лuме, пentpu къ niчĭ una d'in челелалте nu ворбеще despre вiaцa de вечĭ, dekжtŭ numaĭ sinгuръ ачésta. Шi datopia фieще кървiа крещinŭ este, kasъ фie

віне adъпatъ шi kъnoskъtъ kъ sфжnta Skpintъpъ a атбелоpъ ашеzъminte, шi челче воеще sъ kaъte чева жn tpжnsa, ачела tpeбъe sъ kъnóskъ віne toate кърціле kъ deamъpъntълъ, шi sъ щie шi pжndълъ лорь, kape dъпъ kape ъpmeazъ.

Че афлътъ пої жп Бібліе?

Жn Бібліе se афлъ kъвжntълъ лъї Dъmnezeъ челъ skpisъ, opї deskoпepipї skpise, шi sekpete (adжnчї, askъnse) atotъ фелiълъ de лъkpъpї вiitópe, че kъnprindъ поръпчї шi pжndъeлї dъmnezeeщї, kape sжnt temeiълъ kpedinцeї шi алъ пъdeждiїї kpeщiniлоpъ. (I. kopenteni 3, 11. Eфeseni 2, 21). Din Бібліе se вede, kъ Dъmnezeъ tóte kжte леаъ фъгъdъitъ, kъ adeвъpatъ леаъ шi жmплinitъ. (колоseni 1, 5). Maї depapte афлътъ жntpжnsa esemплеле челе minъnate але лъї Xpistos шi a mълtopъ persóne pелiџiósе, пе kape пої tpeбъe sъ ле imitъmъ. Жпвъцътъ maї жnколо d'in ачeastъ kapte, жn че kinъ Dъmnezeъ saъ apъtatъ kъtpe ómeni atжta de бъnъ, жntpъ kжtъ eї iaъ ъpmatъ поръпчiлоpъ лъї; dap жnsъ елъ saъ apъtatъ шi фópte aspъ, dap dpentъ kъtpъ ачeia, kapiї iaъ kълkatъ воia лъї; kъ Dъmnezeъ aъ фostъ totъ deaъna жndъpatъ шi mълtъ milostiвъ kъtpe пъkъtoшiї, kapiї de грешалеле лоpъ s'aъ kъitъ шi s'aъ жndpentatъ (Mateї 2, 13). Iap пе чеї pъї adese opї жnkъ жn лътеа aчeasta, aspъ iaъ pedensitъ, шi iaъ amepinцatъ dъпъ mópte вечnikъ aї pedensi. Bedemъ maї ла ъpmъ, kъ чеї maї mълцї ómeni aъ фostъ пе askъltъtopї de Dъmnezeъ (фачере 7, 2, Petpъ 3, 19), kъ eї inimiле лоpъ шi леаъ лipitъ maї

мȣлtȣ̆ de лȣкрȣрĭ trekъtóре, къȣtѫndȣшĭ ѫntpȣ ачелеа ферічіреа лорȣ̆, фъръ ѫnsъ а о фі aфлatȣ̆; къ eĭ datopiiле лорȣ̆ ѫn мȣлte kiпȣрĭ леаȣ̆ кълkatȣ̆, пentpȣ kape simцitopiȣ̆ аȣ̆ фostȣ̆ nedensiцĭ.

Сф. Скріптȣръ прекȣмȣ̆ maĭ sȣsȣ̆ saȣ̆ zisȣ̆, kȣпрinde sekpete adѫnчĭ, kape ѫntpekȣ̆ mintea nóstpъ; прекȣмȣ̆ ші мȣлte профецiĭ, kape sѫnt фópte греȣ̆ de ѫnцелеsȣ̆. Ачелеа sѫnt skpise фópte dedemȣлtȣ̆, sѫnt кърцĭ фópte векĭ, skpise ѫn лімбĭ stpъine, ші фópte tѫрziȣ̆ tpadȣse ѫn лімбіле moderne, maĭ вѫptosȣ̆ ѫntp'anóstpъ. Ea ворбеще фoapte мȣлtȣ̆ despre astфелiȣ̆ de лȣкрȣрĭ, despre аша попóре ші datinĭ, kape maĭ мȣлtȣ̆ dekѫtȣ̆ de 2000 anĭ аȣ̆ ѫnчetatȣ̆ de a maĭ фі, орĭ saȣ̆ skimбatȣ̆ kȣ totȣлȣ̆; ші de аколо віne, къ nóъ мȣлte nise парȣ̆ astфелȣ̆ de kȣpióse ші stpeine, фiindȣ̆ къ nȣ фieще kape nóte tóte ѫnце-леще d'in tpѫnseле. Dap ѫnsъ kapeле о четеще kȣ прегъtipe adeвърatъ, ka d'in tpѫnsa sъ ѫnвеце a kȣnóще воia лȣĭ Dȣmnezeȣ̆; kapeле кътpъ a-чeasta ape kȣnoщinцъ de Istopie, de datiniле ші лімбіле челорȣ̆ векĭ, ачела nóte d'in tpѫnsa kȣ мȣлtȣ̆ maĭ мȣлtȣ̆ ѫnцелеце, dekѫtȣ̆ kapeле о чі-теще фъръ a фі прегъtitȣ̆ kȣ aчestea. Ші аша dap, ka noĭ sъ четimȣ̆ kȣ фолоsȣ̆ sфѫnta Скрі-птȣръ, este de mape tребȣinцъ ka sъ щimȣ̆ timпȣлȣ̆, ѫn kapeле фieще kape kapte s'a skpisȣ̆, ші skопȣлȣ̆ пentpȣ kapeле s'a skpisȣ̆; sъ kȣnó-щemȣ̆ nȣmeле aȣtopȣлȣĭ, kaȣsa kape л'a ѫnde-mnatȣ̆ a о skpie, ші алte kaлitъцĭ че ле ape, ші ѫntѫmплърiле че леаȣ̆ пъцitȣ̆ фieще kape kapte.

Despre чертѕріле ші търтѕрі-сіторії реліціѕнеї.

Че se atinџe despre kredinџa ші пъdеждеa nóstръ, ші despre чееа че требѕіе съ фачемѕ, ачestea se kѕпріndѕ орї жn С—ле кърџї але Бібліеї орї жn Tpadiџiѕne. Dap аѕ fostѕ totѕ deaѕna óменї kiap de пе timпѕріле Апostолілорѕ, kapiї мѕлte din Скріеріле челе Сфіnte леаѕ воitѕ але жnџелеџе жn tpѕ'nѕ kinѕ kѕ totѕлѕ deosebitѕ (II Петpѕ k. 3, 16—17).

Despre ѕнеле жнвъџътѕрї аѕ fostѕ чертѕрї фоapte марї, пentpѕ kape saѕ desпърџitѕ жn пар-tide орї Сekte deosebite; de аічї аѕ ѕрmatѕ desбінърї жntpe крещінї, фіеще kape паptidъ крещеа din че жn че totѕ маї маре, ші нічї ѕнa нѕ воіеа съ лаsъ dѕпъ чееалалтъ.

Бісеріkа, dѕпъ търтѕрisipeа Сфіnteї Скрiп-tѕрї, este stжлпѕлѕ ші tъріа adeвърѕлѕї. Xpistos аѕ фъгъdѕitѕ Ѕченічілорѕ съї къ ва ръмжне kѕ d'жншії пжнъ ла Сфжршitѕлѕ лѕmeї, (Mat. 28, 20). Елѕ tpimise Dѕхѕлѕ сѣѕ, ka пе еї съї жнвеџе totѕ adeвърѕлѕ. (Ioan, 14, 16). De аколó аре Бісеріkа пѕtере, ka жn чертѕріле kredinџeї съ пótъ хотърж, ші sentenџia съ о проnѕnџіе. Ачеаsta о фъкѕръ Апostолії, kжndѕ жntpe Іѕdeї ші Елінії чеї de kѕpжndѕ жntоршї, se пъskѕ гжлчеава пentpѕ tъіереа жmпрежѕрѕ, ші пъzipea леџілорѕ mozaiче. (Фante 15, 28) totѕ aseminea s'аѕ жntжmплatѕ ші маї tжрziѕ жn Коnчіліiле орї Сіnóделе ekѕmeniче. Dap нѕ toџї крещінії se sѕпѕнѕ нічї primeskѕ хотържріле Бісерічії; askѕл-tape daѕ нѕmaї крещінії чеї adeвъраџї Optodokшії.

Пе ачеia kapiĭ se жnпротiвeskŭ вiserічiĭ kŭ atжta черbічie, шi stърѣeskŭ жn a лорŭ пърере грешitъ, вiserika iaŭ deklaratŭ de рътъчiцiĭ шi Ерeтiчĭ, лепъdaцĭ d'in siнълъ eĭ, пжнъ atънчĭ, пжнъ kжndŭ se ворŭ жntópче, шi грешала kŭ пърере de ръŭ шi о ворŭ мърtърisi. Adeвърацiĭ kреџiнĭ se maĭ deosebeskŭ шi прin ачееа de челалалцĭ крещiнĭ, че нъ sжnt жn sжнълŭ вiserічiĭ чеĭ dрепte, къ eĭ, афаръ de Сфжnta Скрiптъръ чеа skpisъ a Векiълъĭ шi Ноълъĭ Testamentŭ, maĭ прimeskŭ шi Традiцiънеа, adikъ жnвъцътъра чеа Оралъ saŭ kŭ гъра, saŭ kŭ алte kŭвinte, жnвъцътъра чеа neskpisъ, dap din гъръ жn гъръ пъstpatъ dела Isъs Xpistos шi Апostoлĭ, пжнъ жn zілеле nóstpe, kаре жmпреънъ kŭ жnвъцътъра чеа skpisъ не серве џе nóъ de регълъ шi жndрептаре a kредiнцеĭ nóstpe (II Tesaлoнiкенĭ 2, 15. Фiлiпŭ 4, 9). Aчeste Традiцiънĭ saŭ жnвъцътърĭ neskpise se афлъ жn skpieріле Пърiнцiлорŭ вiserічещĭ, прекъmŭ шi жn kanóнеле Cinódeлорŭ, kаре serveskŭ вiserічiĭ de порmъ шi temeiŭ жn лъкръріле шi Xotърѫріле saле.

Despre aчestea maĭ пe ларгŭ жn Istoрia Бiserічeaskъ.

Че требъе se пъzimŭ noĭ четindŭ Сфжnta Скрiптъръ?

Noĭ С. Скрiптъръ требъе se о четimŭ:

1) Kŭ Евлавie, ka пре adeвъратълŭ kъвжntŭ алŭ лъĭ Dъmnezeŭ, ръгжndŭ пе Череskълŭ Пърinte, ka sъ ne dea dapŭ de a о жnцелеџе dрептŭ шi kъmŭ se kъвiне; kъчĭ ea este izворълŭ, d'in kареле skótemъ noĭ жnвъцътъра крещineaskъ.

2) Требяе съ о četimŭ kŭ skonŭ kŭratŭ, pentrŭ повъцŭіреа nóstрь ӂn kredinцъ, ші spre ӂndemnare kътръ moralitate (фante бŭne).

3) Требяе съ о ӂnцелеџетŭ potрівitŭ kŭ tълkŭіреа ші дŭпъ дŭхŭлŭ drentŭ kredinчіósei nóstre Бісерічі ші а Сфінцілорŭ Пърінцї.

ВЕКІМЕА КЪРЦІЛОРŬ СФІНТЕЇ СКРІПТŬРІ.

Ка noї С. Скріптŭръ съ о четімŭ kŭ фолосŭ, este de neапъратъ требŭінцъ, ка съ щімŭ ші timпŭлŭ, ӂn каре фіеще каре карте saŭ skpisŭ, прекŭm ші skonŭл, pentrŭ каре saŭ skpisŭ.

Арŭ фі о mаре nesokotinцъ, кӂndŭ noї Біблія о amŭ sokoti ка ші пе алтъ карте, skpisъ de ŭnŭ omŭ партікŭларŭ, ші ӂntр'ŭnŭ timпŭ skŭrtŭ. Кіарŭ кърціле В. Т. n'аŭ фostŭ skpise nŭmaї de maї mŭлцї аŭtorї, чї ші ӂn deosebite timпŭрї, ші ӂn фórte diфферite ӂmпреџіŭрърї; къчї dела фачереа пъmӂntŭлŭї аŭ фostŭ trekŭtŭ kam 3850, пъnъ kӂnd Moisi ш'аŭ skpisŭ кърціле sале. Dела Moisi челŭ d'in tӂiŭ skpiitорŭ ші пъnъ ла Neemia челŭ dene ŭртъ а Векіŭлŭї Testamentŭ аŭ trekŭtŭ kamŭ 2,300 anї. Dела Neemia, пъnъ ла naщереа лŭї Хрistos kamŭ 450 de anї. Ӂntр'ачеstŭ sпaціŭ de timпŭ saŭ maї adaosŭ кътръ кърціле Векіŭлŭї Testamentŭ ші ачелеа че съ kіamъ Апокріфе; adikъ kamŭ вр'о 100 anї дŭпъ Neemia nŭ se maї adaose nimika кътръ sфӂnta Skpiптŭръ а Іsраеліцілорŭ, dар nŭmaї дŭпъ ачееа ӂntр'ŭnŭ kŭрsŭ de вр'о 200 kŭ ӂnчеtŭлŭ s'аŭ skpisŭ кърціле Deŭtepo-kanoniче ші челе Апокріфе; astфеліŭ ӂn kӂtŭ kŭ вр'о

100 de anĭ ӂnainte de Xpistos tóte kърцiле kӂte se notъ sokotì але Bekiълъĭ Testamentъ, epaъ skpise шi adъnate ла ъnъ лokъ.

Testametълъ noъ saъ skpisъ ӂndatъ dъпъ timпълъ вieцiĭ шi a netpeчepiĭ лъĭ Iisъs пe пъmӂntъ. Mateiъ Eвaнreлistъл шiaъ skpisъ Eвaнreлia sa kamъ лa 40 anĭ dъпъ naшepea лъĭ Xpistos; iap чeлeлaлte kърцĭ aлe noълъĭ Testamentъ s'aъ skpisъ ӂn ъpmъtopiĭ 50—60 anĭ dъпъ Xpistos.

Sokoteskъ, kъ mълцĭ чetitopĭ de Sфӂnta Skpiптъpъ вopъ aвea de плъчepe, шi se вopъ бъkъpà, dakъ вop aфлa aiчĭ ӂnsъmnatъ timпълъ, ӂn kapeлe s'aъ skpisъ kърцiлe S. Skpiптъpĭ ъna dъпъ aлta. Dpeптъ aчeea noĭ adaoцemъ o sokoteaлъ kponoлoцikъ a kърцiлopъ sфintеĭ Skpiптъpĭ.

Cokoteaлъ Kponoлoцikъ anpocimatiвъ a kърцiлopъ Cфintеĭ Ckpiптъpĭ. (a)

I. Кърцiле Векiълъĭ Тестаментъ.

		апълъ zidirii лъміĭ	апълъ ӂнаiп. де Хс
1	Картеа лъĭ Іовъ, kape ce coko. тcшe чea maĭ веке ӂп Бiвлie, caъ ckpicъ kamъ ла апълъ.	3750	1750
6	Челе чiпчĭ kърцĭ але лъĭ Моicі с'аъ фiпiтъ. . .	3850	1650
7	Картеа лъĭ Іiсъс Nавi с'аъ ckpic	3900	1608

(a) О Хгополоцiе ӂптокмаĭ адевъгатъ шi пеггешiтъ а ачестогъ къгцĭ, пептгу векiмеа тiмпулуĭ, пу се поате фаче, тгебуе даг съ пе мулцумiмъ ку упа пумаĭ касуалъ, пумаĭ апгосiматiвъ.

		анулў zідirії лумії	анулў ꙟнаін. де Хс
9	Картеа Жꙋdеkъторілорꙋ ші картеа лꙋї Рꙋтꙋ. . .	4200	1308
10	Картеа I а Ꙟmпъраціlорꙋ.	4250	1250
11	Картеа Псалтілорꙋ, d'in kapiї чеї maї mꙋлці сꙟнт алꙋї Dавіdꙋ.	4430	1078
12	II Карте а Ꙟmпъраціlорꙋ.	4450	1058
13	Кꙟнтареа kꙟнт. лꙋї Соломonꙋ.	4480	1028
14	Провербііле (пілd) лꙋї Соломon.	4498	1010
15	Еkлісіастꙋлꙋ лꙋї Соломonꙋ.	4520	988
16	III Карте а Ꙟmпъраціlорꙋ.	4538	970
17	Профетꙋлꙋ Амосꙋ. .	4620	888
19	— Осіе ші Іона.	4630	878
20	— Ісаіа. .	4660	848
21	— Міхеа. .	4670	838
22	— Nаꙋmꙋ .	4705	803
23	— Іеремія ші плꙟнцереа лꙋї. . . .	4795	713
24	Профетꙋлꙋ Іоілꙋ. .	4795	713
25	— Софоніс. .	4808	700
26	— Аваkꙋmꙋ .	4818	690
27	— Іеzеkіілꙋ. .	4828	680
28	— Daniілꙋ.	4938	570
29	а IV Карте а Ꙟmпъраціlорꙋ.	4948	560
30	Профетꙋлꙋ Авdіа. .	4960	548
32	Челе 2 kърцї але Кропечелор (Параліпоmenonꙋ). .	4970	538
34	Профетꙋлꙋ Аггеіꙋ ші Zахаріа	4988	520
35	Картеа лꙋї Естір. .	5020	488
36	— Есdра. .	5030	478
37	Профетꙋлꙋ Малахіа. .	5040	468
38	Картеа лꙋї Nееmіа. .	5058	450

II. Кърціле Апокріфе а В. Т.

Ачestea de бꙋnъ seamъ s'aꙋ skpisꙋ ꙟn pestіmпꙋлꙋ kamꙋ ꙟntpъ aniї лꙋmiї 5200 ші 5400 opї ꙟntpъ anіï 300 ші 100 ꙟnainte de Xpistos.

III. Кърціле Ноълъї Тестаментъ саъ скрісъ:

	анъ лuї Хс.
Евангеліа лuї Матеїu каmъ пе ла анuлu.	41
Евангеліа лuї Марко. . .	47
Картеа кътръ Галатенї. . .	50
I Карте кътръ Тесалонікенї. .	51
II Карте кътръ Тесалонікенї. .	52
Евангеліа лuї Лuка. . .	55
I Епістолъ алuї Павелu кътръ Корінтенї.	56
II Епістолъ алuї Павелu кътръ Корінтенї.	57
Епістола лuї Павелu кътръ Романї.	57
I Епістолъ — кътръ Тімотеїu.	57
I Епістолъ алuї Петрu. ла 60 орї	61
Епістолеле лuї Павелu кътръ Ефесенї, Колосенї, шї кътръ Філімонu. .	61
Епістола лuї Павелu кътръ Філіпенї.	62
Епістола лuї Іаковu. . . .	62
Фаптеле Апостолілорu de Лuка. .	62
Епістола лuї Павелu кътръ Еврееї.	63
Епістола лuї Павелu кътръ Тітu.	64
II Епістолъ алuї Павел кътръ Тімотеїu.	67
II Епістолъ алuї Петрu. . .	67
Епістола лuї Іuda ꙟнтре анії 70 шї	75
Евангеліа шї челе 3 Епістоле алuї Іоан duпъ	90
Апокаліпсuлu (deскоперіреа) С. Іоаннu.	96

Оаре ꙟцелеџї че чітеџї?
Кꙋмꙋ воїꙋ пꙋте ꙟцелеџе (Скріптꙋра),
де нꙋ мъ ва повъцꙋї чінева.
Фапте 8, 26—31.

КЪРЦІЛЕ БІБЛІЧЕ
АЛЕ ВЕКІꙋЛꙋЇ ТЕСТАМЕНТꙋ.

A. Кърціле Історіче.

Челе чінчї кърџї але лꙋї Моісі саꙋ Пентатеꙋхꙋлꙋ.

Ꙟn adꙋнареа кърџілорꙋ Сф. Скріпtꙋрї, орї ꙟn kanonꙋлꙋ В. Т. кърџіле лꙋї Moisi staꙋ tokmaї ꙟn фрꙋnte; ші ачеstꙋ локꙋ лісе kꙋвіne лорꙋ kꙋ totꙋ dрепtꙋлꙋ; nꙋnꙋmaї, пеntрꙋ къ еле kꙋпріndꙋ deskріерea despре zідіреа лꙋмеї, чі maї вꙟрtosꙋ пеntрꙋ къ еле sꙟnt фꙋndamentꙋлꙋ ші totꙋ deodatъ пеаtра d'in ꙋnгіꙋ а тꙋtꙋрорꙋ челоралалtе skріерї ші кърџї d'in testamentꙋлꙋ векіꙋ.

Кіарꙋ ші dakъ n'арꙋ sta кърџіле лꙋї Moisi ꙟn Біблiе, еле totꙋ арꙋ tраџе аsꙋпръле toatъ лꙋареа aminte a тꙋtꙋрорꙋ черчетъtорілорꙋ de istoріе, ші a тꙋtꙋрорꙋ ачелора, каріï ла istoріа оменіреї nꙋ sꙟnt indiферінџї ші kꙋ nепъsаре; пеntрꙋ къ ꙟntре tóte naџіꙋніле пъmꙟntꙋлꙋї nꙋ se афлъ нічї o istoріе adевъратъ a тімпꙋрілорꙋ челорꙋ maї de demꙋлtꙋ, каре sъ фіе аша de векіе, ка кърџіле istoріче але лꙋї Moisi.

Moisi este sінгꙋрꙋлꙋ skріitорꙋ, ла kаpеле гъsімꙋ noї щірї adевърате; despре фачереа пъmꙟntꙋлꙋї,

despre naщerea шi жntжmплъріле челе d'їn tжiў але neamѕлѕї omeneskў, despre попѕлареа пъmжntѕлѕї, despre лъцірea Ceminцiiлорў (*), despre kiпѕлў вieцѕірeї, despre datiniле шi moравѕріле лѕmeї чeї din tжiў, despre жnчепѕtѕлў шi пропжшірea artелорў шi а щiinцелорў жntre oamenї. — Фъръ de кърціле лѕї Moisi ар фi kѕ neпѕtinцъ a skpie o istopie a omenipeї deла жnчепѕtѕлў eї.

Dap кърціле лѕї Moisi nѕ ne sжnt nóѕъ de mape прецў, nѕmaї pentpѕ kъ este istopia чea maї веke шi maї вpednikъ de kpedinцъ, чi еле ne sжnt kѕ mѕлtў maї impoptante, pentpѕ kъ sжnt челе d'in tжiў izвópe a kѕnoшtinцeї adeвъpatѕлѕї Dѕmnezeў, pentpѕ kъ еле kѕпpindў челе d'in tжiў peвелаціѕnї (deskoпepipї) алѕї Dѕmnezeў kъtpe ómenї. Еле kѕпpindў челе d'in tжiў paze але adeвъpѕлѕї D-zeeskў, kapeле пр'in tóte skpiepiле В. шi N. Testamentў жnчеtѕлў kѕ жnчеtѕлў totў maї mѕлtў шi maї mѕлtў аў венitў ла лѕminъ maї stpълѕчitъ шi maї kѕpatъ. Кърціле лѕї Moisi sжnt верiгa saў zала чea d'in tжiў de ла лanцѕлў челў sakpѕ, pe kжndў Апокаліпsѕлў sфжntѕлѕї Ioannў este чea d'in ѕpmъ d'in tpжnsѕлў.

Челе чinчї кърцї але лѕї Moisi totў deaѕna saў sokotitў de Iѕdeї ka ѕnў лѕkpѕ жntperў, kѕпpinsў sѕб nѕmipea цeneралъ de Лецe. Ачеastъ nѕmipe este фoapte potpiвitъ; pentpѕ kъ воіа лѕї Dѕmnezeў а фostў, ka пр'in Moisi

(*) Попóреле челе векї, а кърора жnчепѕтѕ жлў аратъ Moici, жшї пъстраръ nѕmeле пжnъ жn timпѕріле maї тжрzії, шi eї ne ачесте nѕme ле пріimipъ dела Прото-пъріnцiї (Стръбѕniї) лорў.

ші пр'іn кърціле лві съ dea попорвлві жidoveskŭ o konstitьціspne квBenitъ ші dвpaBiлъ.

MOISI.

Чіne a фostŭ Moisi, maĭ Bine se nóte ші kiapŭ din пропріiле sале арътърі, къ a фostŭ фiiвлŭ лві Amрamŭ ші a Iokвedii saŭ Ioxa-вedii (Eшipe k 2, 1 ші k 6, 20) amжndoĭ d'in Cemінціa лві Леві.

Nвмеле лві, пе kapeле ілŭ dete Прінчіпеsa еціnteanъ, фаче adвчере aminte ла жntжіеле eveneminte але копілъріеі лві, пеntpв къ жn лімва еціnteanъ Moisi жnsemneazъ: Ckosŭ орĭ мжntвitŭ din апъ; ші Евреіі щіврь съї dea лві astфелŭ de dipekціsne, kape съ фіе жntpв помеnipe вечnikъ, ka Мжntвitopiвлŭ лорŭ d'in sklъвia Еціntвлві;. къчĭ жn лімва Евраікъ Moisi жnsemneazъ Ckoцъtopiŭ; ші аша пвмеле лві este maĭ notpiвitŭ Мжntвitopŭ, Салваtopŭ, de kжtŭ Мжntвitŭ.

Квпріndepea пе скэртŭ a кърціlорŭ лві Moici.

Челе чінчĭ кърцĭ але лві Moisi: Фачереа, Eшipea, Левітікsлŭ, Nвмеріі, Dевtepononomiвлŭ, kape жmпреsпъ se kiamъ Пentateвхвлŭ, sжnt:

1. Фачереа.

Чеа dintжiŭ dintpavestea кърцĭ але лві Moisi se kiamъ Фачереа. Ea квпріnde чеа maĭ веке Istopie a цепвлві omeneskŭ, tpatezъ despre zidipea чepiвлві ші a пъmжntвлві ші a tвtвpopŭ

фъпtѕрілорѕ, despre фортареа Омѕлѕї челѕї d'in tжіѕ, despre къdереа лѕї Adamѕ ші а Евеї, despre potopѕ ші ръsipireа попóрелорѕ пе пъмжntѕ, despre Авраамѕ ші ѕрmъtоріі лѕї, пжпъ ла mórtea лѕї Iosiфѕ Гѕберпаtорѕлѕї жп Еџіпеtѕ.

Ачеаstъ kapte este de челѕ maї mape іntерesѕ pentpѕ istopie, фъpъ de kape омѕлѕ пжпъ astъzї арѕ фі пѕmaї о enіrmъ (гжчіtѕръ) nedesчіфрабілъ жnaintea проприілорѕ sъї okї.

Аре 50 kапеtе.

2. Ешіреа.

Adóa kapte алѕї Moisi se kiamъ Ешіре. Еа'шї аре пѕмеле ачеsta de ла ешіреа Іsраілtenілорѕ din робіа Еџіпеtѕлѕї kapе sъ deskpie жntpжnsa пе ларгѕ. Еа повеsteще despre певоіле попорѕлѕї Ispaілteanѕ, ші despre челе 10 плъџї орї pedepse але Жmпъраtѕлѕї Фараопѕ жп Еџіпtѕ, de tречереа пр'іп Мареа роші, повъџѕіџї de ѕпѕ stжлпѕ de фokѕ ші de порѕ, despre порѕпчіле челе skpise жпsѕшї de Dѕmпеzеѕ ші despre алte леџї date de Moisi пе мѕпtеле Сіпаї, despre Idололаtрiа орї жпkiпареа ла віџелѕлѕ челѕ de аѕрѕ, ші despre ашезареа kортѕлѕї Мъртѕріеї.

Жп фаптеле Апоst. kапѕ 7 афлъмѕ о преskѕрtаре d'іп kартеа Ешіреї. — Кжпtареа лѕї Moisi, Ешіре kапѕ 15 este ѕпа d'іп челе maї фрѕмóse поеzії Евраіче. Kapteа ачеаsta аре 40 kапеtе.

3. Левітікѕлѕ.

Атреіа kapte алѕї Moisi se kiamъ Левітікѕлѕ орї Левіџії (а преоџіеї). Еа kѕвіntеазъ

maĭ вѫрtosŭ desпре Сакріфічеле (жертфеле), че tръбȣeskŭ adȣse лȣĭ D–zeŭ, desпре феліȣлŭ, ѫntokmіреа шi deosebіреа лорŭ, tрateazъ desпре персóнеле, kаре аŭ sъ adȣkъ жертфе ; desпре преоцĭ, desпре sфінціреа шi ѫntokmіреа лорŭ , шi desпре timпȣріле ѫn kаре sъse adȣkъ жерт-фъ prin Левіцĭ, de ȣnde'шĭ аре шi нȣмеле. Шi ачеastъ kapte kȣприnde мȣлte порȣнчĭ, kаре se atingŭ парте de леџĭ чівіле, моравȣрĭ шi datinĭ, парте de черемоніїле реліџіȣнеĭ лорŭ. Ачеastъ kapte este de чеа maĭ mаре imпоrtanцъ пеntрȣ Іsраеліцĭ, шi maĭ kȣ deosebire пеntрȣ преоціĭ лорŭ. Аре 27 kапеte.

4. Nȣmepiĭ.

Ачеastъ kapte аратъ нȣмърȣлŭ saŭ нȣмъ-рареа попорȣлȣĭ Іsраілteanŭ , de ȣnde ѫшĭ аре шi нȣмеле. Повеsteще de пеdeпseле лȣĭ К о р е, D a t a n шi А в і р о n , de мȣрмȣрареа попорȣлȣĭ ѫn kontра лȣĭ Dȣmnezeŭ шi алȣĭ М о і s і, еффеkteле (лȣкръріле) шеарпелȣĭ челȣĭ de Арамъ, kълъtopiїле шi staцiȣніле попорȣлȣĭ Іsраелitŭ, бірȣінца ѫn kontра лȣĭ Madiamŭ, шi алte еveniminte че s'аŭ ѫntѫмплatŭ dinkoло de Іорdanŭ. Аре 39 kапеte.

5. Deȣтероnomiȣлŭ.

D e ȣ t е р о n o m i ȣ л ŭ о р ĭ а dóȣа л е џ е stъ парте dintр'о репеціре , парте dint'ро es-плікаре а totȣрорŭ порȣнчілорŭ nomenite ѫnt'ра 2 а 3 шi а 4 kapte а лȣĭ Moisi. Noĭ пе ачеastъ kapte о нȣmemŭ пріві ka пе о преskȣрtаре de konstitȣціȣнеа Mosaikъ , чеva maĭ modifikatъ , dȣпъ tребȣінцеле ȣнеĭ епоче maĭ нóȣе.

Карактерълŭ чел побілŭ алŭ лъї Moisi, zелълŭ челŭ фербinte пentpъ търіpea лъї Dъmnezeŭ, іъбіреа чеа къратъ ші neskimбатъ кътръ попорълŭ съŭ, пъ se apatъ nічї жntp'o парte maї пъteрnікŭ ші maї eнерџіosŭ de кжtŭ жn ачеastъ kapte. Ea se жnkeie kъ mópтea лъї Moisi, ші аре 34 капеte.

Ачеste 5 кърџї maї sъsŭ поmeniте se пъmeskŭ ші Л е џ е, пentpъ къ еле къпрindŭ tóte леџіле date de Dъmnezeŭ попорълъї Ispaiлteanŭ.

N o t a Тревъе съ жnsemnъmŭ, къ жmпърџіреа skpiepiлорŭ лъї Moisi жn Ч і п ч ї к ъ р џ ї съ пъ о atpiбъimŭ лъї Moisї, къчї totaлълŭ ачеsta de skpiepe (Пеntateъхълŭ) ла жпчепъtŭ пъ ера декжtŭ пъmaї о грътъdipe de skpiepe, фъръ чева titлъpї жn парte. Dap жnsъ ачеastъ жmпърџіре ера къnoskъtъ пе timпълŭ лъї Daвidŭ.

Nъmeлe deosebiteлорŭ кърџї: Фачереа, Ешіреа, Левіtікълŭ, Nъmeрії ші Deъtepопоmіълŭ, ле sжnt date de чеї шеапtezeчї de Тълmъчіtорї.

6. Iiсъс Nави.

Ашеаsa kapte a B. Testamentŭ se kiamъ a лъї I s ъ s N a в i, dела аъtорълŭ еї, кареле о аŭ skpisŭ. Ачеsta лъsatŭ de Moisi повъџъitopiŭ Ispaiлteniлорŭ, iaŭ kondъsŭ пе ачеџіа жn пътжпtълŭ фъгъdъinџеї, пе кареле лаŭ жmпърџіtŭ жntpe d'жnшii жn 12 пърџї.

Жn kaptea лъї Iisъs Nави se афлъ deskpisъ minъnata тречере прin ржълŭ Iopdanълъї; віръinџа четъџіторŭ Х а ї, Г а в а о п ші І е р і х о п, ъnde zidъpiле пъmaї de sъnetълŭ tpimбiџелорŭ

saŭ pisinitŭ; se apatъ жnвinцerea a 31 de жmпъpaцĭ, шi вipŭinцa neste попópeлe kananeene, stapea Сópeлŭĭ, шi aлte жntжmплъpĭ жnsemnate.

Ape 24 Kaпete.

7. Жŭdeкъторiĭ.

Kaptea Жŭdekъtopiлopŭ kŭnpinde Istopia чeлopŭ 31 de Жŭdekъtopĭ, kapiĭ aŭ kжpmŭitŭ пe Ispaiлŭ 450 anĭ пжnъ лa mópтea лŭĭ Camsonŭ, шi iaŭ skъпatŭ de sŭnt poвia (sepвitŭtea) Amoniцiлopŭ, a Moaвiцiлopŭ, a Madiamiцiлopŭ, a Фiлistenilopŭ, шi a aлtopŭ вpъжmaшĭ. Жn tpжnsa se вede minŭnata skimвape a nopokŭлŭĭ шi a nenopokŭлŭĭ, kape iaŭ жntжmпinatŭ лa kъdepea лopŭ лa Idoлoлatpie, шi лa a лopŭ nokъinцъ, жn чe kinŭ eĭ akŭmŭ se вipŭiaŭ de вpъжmaшiĭ лopŭ, akŭmŭ se mжntŭieaŭ de dжnшiĭ, dŭпъ kŭmŭ шi eĭ kжndŭ se denъptaŭ de Dŭmnezeŭ, kжndŭ se жntopчeaŭ iapъшĭ лa d'жnsŭлŭ.

Пe aчeщĭ Жŭdekъtopĭ sъ nŭĭ sokotimŭ noĭ, dŭпъ nŭmeлe чe лisaŭ datŭ, kъ aŭ фostŭ oamenĭ anŭme жnsъpчinaцĭ kŭ administpaцiŭnea dpeптъцiĭ, kъчĭ aчeasta epa жn mжniлe Лeвiцiлopŭ. Aчeщia epaŭ niщe ръsвoinічĭ вitежĭ, kapiĭ dŭпъ Iisŭs Naвi, жn timпŭлŭ Anapxieĭ шi aлŭ desвinъpiлopŭ, пe пonopŭ жлŭ пoвъцŭiea шi жлŭ шi жŭdeka.

Aŭtopŭлŭ aчeщiĭ kъpцĭ este ne kŭnoskŭtŭ.

Kaptea aчeasta ape 21 kaпete.

8. Рŭтŭ.

Kapte aчeasta kŭnpinde Istopia ŭneĭ въdŭвe kŭ вiiaцъ фópte mopaлъ шi sфжntъ, kape maĭ жn ŭpmъ s'aŭ kъsъtopitŭ kŭ kŭmnatŭлŭ

eĭ B o o s, d'in kape kъsъtopie se tpaџe Ѫmпъpatъlъ Dabidъ, шi toцĭ Ѫmпъpaцiĭ lъĭ Iъda, despre kapiĭ se apatъ Џeneaлoџia (kaptea neamъpiлopъ) пъnъ лa Iъda фiiълъ лъĭ Iakoвъ.

Ape 4 kanete.

N o t a Ispaiлъ чepъ, ka dъпъ esemплълъ aлtopъ попópe, se i se dea шi лъĭ Ѫmпъpatъ de okъpmъitopъ, kape i saъ шi ѫnkъviinцatъ. Чeea чe saъ ѫntѫmплatъ пe timпълъ aчestopa, se aфлъ skpisъ ѫn чeлe 4 kъpцĭ, чe se nъmeskъ: kъpцiлe Ѫ m п ъ p a ц i л o p ъ. Чeлe 2 kъpцĭ d'in tѫiъ se kiamъ шi kъpцiлe лъĭ Samoiлъ, napte, пentpъ kъ ѫn чea d'in tѫiъ se deskpie seminцia лъĭ Samoiлъ, napte, пentpъ kъ aчestъ Пpoфetъ se kpede a фi aъtopълъ пъpцiĭ чeĭ maĭ mapĭ a aчestopa.

Чeлe dóъe kъpцĭ aлe лъĭ Samoiлъ opĭ dóъe kъpцĭ aлe Ѫmпъpaцiлopъ.

9. I. a Ѫmпъpaцiлopъ.

Kaptea I a Ѫmпъpaцiлopъ se kiamъ шi ѫntѫia a лъĭ Samoiлъ. Ea kъпpinde naшcepea шi kpeшcepea лъĭ Samoiлъ; kъdepea Apxiepeълъĭ Eлi шi a фiiлopъ лъĭ чeлopъ bpednichĭ de nedeansъ; kъpmъipea пpoфetълъĭ Samoiлъ, kapeлe a фostъ чeлъ dene ъpmъ Жъdekъtopъ ѫn Ispaiлъ. Ѫntp'ѫnsa se aфлъ aлeџepea лъĭ Saълъ ka чeлъ ѫntѫiъ ѫmпъpatъ aлъ лъĭ Ispaiлъ, фanteлe лъĭ, лeпъdapea лъĭ de Dъmnezeъ, шi neфepiчitълъ sъъ sфѫpшitъ. Ѫntp'aчeastъ kapte ѫnчeпъ a se nomeni фanteлe лъĭ Dabidъ, kapeлe aъ ъpmatъ лъĭ Saълъ ѫn Ѫmпъpъцie. Ape 31 kanete.

10. II. a Ѧмпъраціморъ.

Ѧntp'a dóѹa kapte a Ѧmпъpaці-лopъ kape se ziче шi a II a лѹї Samoiлъ. se повesteskъ: Cѹipea лѹї Daвidъ пe Tpoпѹлъ жmпъpъteskъ, шi kжpmѹipea лѹї чea de 40 anї, тѹлtеле віpѹinце asѹпpa вpъжmaшiлopъ лѹї, kъdepea жn пpekѹpвie kѹ Bepsaвia фemea лѹї Ѹpie, peskѹлapea шi nenopoчitѹлъ sфжpшitъ aлѹї Aвesaлomъ, шi a aлtopъ фiї пe жnцeлenцї aї лѹї Daвidъ. Ape 24 kaпete.

Aчeste 2 kъpцї лa жnчeпѹtъ epa nѹmaї ѹna.

11. III. a Ѧмпъраціморъ.

Atpeia kapte a Ѧmпъpaцiлopъ, (пe kape Пpotestanцї o nѹmeskъ жntжia, фiindъ kъ eї пe чeлe dóъ dinainte лe жntitѹлeazъ de aлe лѹї Camoiлъ), повesteskъ móptea лѹї Daвidъ, ѹpmapea dѹпъ d'жnsѹлъ aчeлѹї maї жnцeлenтъ жmпъpatъ Coлomonъ, kapeлe лa жnчeпѹtъ epa kѹчepnikъ шi kѹ фpika лѹї D-zeѹ, dap maї пe ѹpmъ d'in nesokotita iѹвipe asѹпpa фemeiлopъ, kъzѹse лa Idoлoлatpie; apatъ mъpipea вiseрiчiї чeї zidite de d'жnsѹлъ жn Iepѹsaлimъ, kъdepea (desвinapea) чeлopъ 10 seminцiї sѹв фiiѹлъ sъѹ Poвoamъ, kъpѹia iaѹ pъmasъ kpedinчóse nѹmaї semiцiiлe Iѹda шi Beniaminъ, kape aѹ фopmatъ жmпъpъцia лѹї Iѹda, пъskжndѹse d'in чeлeлaлte 10 seminцiї жmпъpъцia лѹї Ispaiлъ sѹв Ѧmпъpatѹлъ Iepoвoamъ. Ѧntp'aчeastъ kapte se deskpie вiiaцa a 4 Ѧmпъpaцї d'in Iѹda шi a aлtopъ 8 d'in Ispaiлъ, пpekѹmъ шi tótъ вiiaцa, petpeчepea шi жnълцapea лa чepiѹ a Пpoфetѹлѹї Iлie.

Ape 22 kaпete.

12. IV. a Ꙟmпърацiлорȣ.

Апаtра, (орĭ прекȣmȣ о нȣmъръ алцiĭ a d ó a) Карtе a ꙟmпърацiлорȣ, kȣпрinde Istopia шi фапtеле, вiрtȣцiле шi вiцiiле челоралалцĭ 16 ꙟmпърацĭ din Iȣda, шi a 12 din Ispaiлȣ, Idололаtрia шi ръȣtъцiле попорȣлȣĭ; dрепtеле пеdепse але лȣĭ Dȣmnezeȣ, шi minȣпаtеле фаntе але профеtȣлȣĭ Eлiseiȣ. Se чiteще ꙟntрꙟnsa, ꙟп че kiпȣ Osie челȣ depe ȣрmъ ꙟmпъраtȣ a лȣĭ Ispaiлȣ, ꙟmпреȣпъ kȣ челе 10 seminцiĭ aȣ фostȣ прinsȣ de Saлmanasapȣ, шi dȣsȣ ꙟп kaпtiвitatea Asipieĭ; ꙟп че kiпȣ sȣв Sedekie челȣ de пе ȣрmъ ꙟmпъраtȣ a лȣĭ Iȣda, вiсерika s'aȣ пȣstiitȣ, Iepȣsaлimȣлȣ kȣ фоkȣ saȣ пръпъditȣ, шi попорȣлȣ лȣi Iȣda ꙟmпреȣпъ kȣ ꙟmпъраtȣлȣ sъȣ фȣ dȣsȣ ꙟп Робia Вавiлопȣлȣĭ de ꙟmпъраtȣлȣ Navȣхоdonosopȣ.

Kaptea aчeasta ape 25 Капеtе.

Ꙟп kърцiле Ꙟmпърацiлорȣ se фаче поmenipe de Skóлеле Профеtiче (Seminapiĭ).

Nota. Aчeste 4 kърцĭ але Ꙟmпърацiлорȣ формеазъ пȣmaĭ ȣпȣлȣ шi ачелашĭ опȣ, skpisȣ de ачелашĭ Aȣtopȣ, de шi ачела este пеkȣпоskȣtȣ. Вepsiȣпea челорȣ 70 шi Вȣлгаta kȣпрindȣ пе aчeste 4 kърцĭ sȣв titлȣлȣ komȣпȣ de Кърцiле Ꙟmпърацiлорȣ; iap opiцinaлȣлȣ, шi aлte tpadȣчерĭ nóȣe, пе челе dóȣe d'in tꙟiȣ ле пȣmeskȣ але лȣĭ Camȣiлȣ, фiindȣ kъ ꙟпчепȣ kȣ naщерea лȣĭ, шi ȣрmеазъ kȣ istopia вieцiĭ saле; iap пе челе dóȣъ d'in ȣрmъ ле kiamъ I шi II. a Ꙟmпърацiлорȣ.

Dѹпъ кърціле Ѫмпърацілорѹ ѹрmeazъ aлte dóѹe, кape se кiamъ Параліпоmenon орї Kponiче, adiкъ кърцї, кape deskpiѹ timпѹріле шi ѫntѫmплъріле Ѫмпърацілорѹ d'in Iѹda dѹпъ desпърціpea Ѫмпъръцieї ѫn dóѹe. Ѫtpѫnseлe ѹpmeazъ mѹлte Istopiї tpeкѹte кѹ тъчереа ѫn кърціле Ѫмпърацілорѹ.

13. I. Параліпоmenonѹ.

Aчeasta кѹпpinde snечіфiкapea (кaptea neamѹpiлорѹ) пoпopѹлѹї Iѹdeѹ, шi aлte mѹлte evenemente deлa Adamѹ пънъ лa Davíd.

Ape 30 кaпete.

14. II. Параліпоmenonѹ.

Adóa pепeцeше Istopiiле шi фanteлe тѹтѹpopѹ Ѫмпърацілорѹ din Iѹda шi Ispaiлѹ.

Ape 36 кaпete.

Aчeste dóѹъ кърцї ѫn Biбліa евpeiasкъ nѹ фopmeazъ, deкѫtѹ nѹmaї o кapte, nѹmitъ Anaлe opї Ziѹpnaлe; C. Iepoнimѹ лea nѹmitѹ ѫntѫiѹ кponiче. Чeї 70 лeaѹ desпърцitѹ ѫn dóѹe шi лeaѹ datѹ titлѹлѹ de Параліпоmenonѹ, adiкъ adaosѹ, sѹплementѹ; кape nѹmipe este пpe notpivitъ, фiindѹ къ ea nѹ este, de кѫtѹ ѹnѹ estpasѹ din maї mѹлte aлte кърцї, пe кape aѹtopѹлѹ лea deкoпiatѹ maї ѫntokmaї dѹпъ літеpъ.

Кърціле кponiче se лeагъ nemiжлочitѹ кѹ кaptea лѹї Esdpa, че ѹpmeazъ, фiindѹ къ вepsѹлѹ d'in ѹpmъ aлѹ кponiчeї шi чeлѹ ѫntѫiѹ d'in Esdpa, sѫnt ѫntokmaї aчeia.

Aѹtopѹлѹ кponiчeлорѹ este ne кѹnoskѹtѹ. Dѹпъ Taлmѹdѹ Dsdpa apѹ фi Aѹtopѹлѹ лорѹ.

Dѹпъ че Iѹdeiĭ аѹ petrekѹtѹ 70 anĭ жn pobia Вавiлопѹлѹĭ, шi жntр'ачеstѹ timпѹ Вавiлопѹлѹ фѹ лѹatѹ de Першĭ, atѹnчĭ Kipѹ Жmпъpatѹлѹ першiлорѹ dede Iѹdeiлорѹ лiбеptate de ase жntópче жn patpia лорѹ, шi de aшĭ pezidi Iерѹsaлimѹлѹ шi Бiсерiка лорѹ. Iap чееа че s'а жntжmплatѹ ла ачеа zidipe, se повеsteще жn a II kapte a лѹĭ Esdpa.

15. I. Ecdpa.

Ачеasta пе sпѹпе despre режntópчереа попорѹлѹĭ d'in pobie, despre пеkazѹpiле шi osteпеліле Архiереѹлѹĭ Esdpa, шi despre алte лѹkpѹpĭ жnainte de елѹ, пр'in Серѹбабелѹ, шi dѹпъ d'жnsѹлѹ. Ape 10 kaпete.

16. II. Ecdpa.

Adóѹа а лѹĭ Espa, че se пѹmеще шi а лѹĭ Neemia, (opĭ пеntpѹ kъ este de d'жnsѹлѹ фъkѹtъ, opĭ пеntpѹ kъ deskpie фапtеле лѹĭ), kѹ binteazъ despre zidipea шi sфinцipea temплѹлѹĭ, de pепарареа четъцiĭ Iерѹsaлimѹлѹ, de поkъinца попорѹлѹĭ шi режnoipea лецiлорѹ.

Ape 13 kaпete.

Ачеste dóѹъ kъpцĭ але лѹĭ Ezdpa шi ла Евреĭ аѹ фostѹ ла жnчепѹtѹ пѹmĭ o kapte, жmпърцitъ жn dóъ пърцĭ, dѹпъ kѹmѹ este ла noĭ astъzĭ, шi пѹmaĭ maĭ tжpziѹ ла adóѹа iaѹ datѹ пѹmipe de a Neemieĭ, kapеле ka Пахарпikѹ, шi mape фавоpitѹ алѹ Жmпъpatѹлѹĭ Aptasepsѹ Лопцimaпѹ, dobжndi boie de a beni ла Iерѹsaлimѹ ka гѹвернаторѹ алѹ Iѹdeii, ѹnde ѹnindѹse kѹ Esdpa, аѹ фъkѹtѹ mѹлte шi mapĭ бѹпътъцĭ, de ѹnde елѹ kѹ totѹ dpeпtѹлѹ se póte ziче: Реформаторѹлѹ sepbiцiѹлѹĭ dѹmnezeeskѹ шi a mopалеĭ.

Nota. Dѹпъ ачеasta ѹрmeazъ ѹнеле kърцĭ kape нѹ повestesk ѹ despre ѫнtѫmплърĭ a ѫнtрегѹлѹĭ попорѹ Еврeсkѹ (a лѹĭ Dѹmnezeѹ), чi нѹmaĭ despre фаптеле ѹнорѹ persóne sinгѹлaре. Aчestea sѫnt челе mai фрѹmoase modeле шi esemпле пентрѹ deosebite stърĭ шi ѫпpeцiѹрърĭ але ómeniлорѹ.

17. Естiра.

kaptea Estipeĭ deskpie stepnipea чea totaлъ a Iѹdeiлорѹ плънѹitъ de mѫndpѹлѹ Aman, шi deskonepitъ прiн Ѫmпъpъteasa Estipa, пре kѹm шi лiбъptateб, пе kape ачestѹ попорѹ о аѹ къщiгatѹ прiн ачastъ ѫmпъpъteasъ dела бърбатѹлѹĭ eĭ Ахасверѹ. Ачeastъ ѫmпъpъteasъ Estipa se apatъ ѫн kaptea eĭ de о фemeie ѫнцелеaптъ шi kѹ фpika лѹĭ Dѹmnezeѹ, kapea пе de опарте щiea съшĭ ѫmплineskъ datopiiле saле kътръ бърбатѹлѹ eĭ челѹ пъгѫнѹ; пе de алта нѹ ѹitъ a ажѹta шi пе съpakѹлѹ съѹ попорѹ челѹ atѫtѹ de апъsatѹ, d'in kape se тръцеа шi ea. Фапта d'in ачeastъ kapte, повestitъ къ s'a ѫнtѫmплатѹ ла kѹptea Ѫmпъpatѹлѹĭ d'in Пepsia Ахасверѹ, a kaѹzatѹ ѫntokmipea sъpбъtóреĭ Еврeeщĭ Пѹpimѹ, ѫntpѹ adѹчерea aminte a ачелiĭ ѫнtѫmплърĭ.

Аре 10 kапеte.

В. КЪРЦІЛЕ ПОЕТІЧЕ (DІDАКТІЧЕ) ШІ МОРАЛЕ.

18. Іовѕ.

Картеа лѕї Іовѕ. Ѧntр'ачеаsta se чіteskѕ грозавеле черчетърї ші sѕферінце, кѕ неsпѕsъ ръбdаре, пе каре леаѕ пъtіміtѕ реnѕміtѕлѕ бърбаtѕ кѕ nѕмеле Іовѕ, че ера прінчіпе Domnitорїѕ жn пъмжntѕлѕ Ѹцѕ; se аратъ чеарtа, че о аѕ авѕtѕ елѕ кѕ Пріеtіnії sъї чеї вікленї, ші мжнгъіtорії лѕі чеї sѕпърътоpї, карії къѕtаѕ sъї арете, къ непорочіреа временнікъ totѕ deаѕnа este о ѕрмаре а пъкаtѕлѕї. Ачеаstъ карте este плінъ de мжнгъіерї пентрѕ оаменії непорочіцї ші sперіацї de валѕріле жntжмплътоаре але лѕмеї ачещіа. Nікъірї nѕ se ворбеще маї кіарѕ ші маї лѕміnatѕ desпре жnвіереа морцілорѕ, ка жn картеа ачеаsta. Аѕtорѕлѕ еї este nекѕnoskѕtѕ. Аре 42 капеtе.

19. Псалтії лѕї Давіdѕ.

Псалтії лѕї Давіdѕ, каре'ші аѕ nѕмеле лорѕ dела ачеstѕ Жмпъраtѕ кѕвіоsѕ ші кѕ фріка лѕї Dѕмnezеѕ, пентрѕ къ елѕ іаѕ алкъtѕіtѕ пе чеї маї мѕлцї. Ѧntрѕ ачещіа se афлъ челе маї лѕміnate мърtѕрії ші пророчії desпре Хрistos ші біserіка лѕї, повъцѕіре ла покъінцъ, мжнгъере жn skжрбе, ші жnвъцътѕръ de моравѕрї бѕnе. Psалtіреа кѕ totѕ dрепtѕлѕ se поте кіема общеаskа карте de рѕгъчіѕnе а креціnілорѕ. Ѧuтржnsа se афлъ повъцѕіреа ла кредінцъ, ла nъdежde ші dраrosтe, мѕлцъміре ші рѕгъчіѕnе, прекѕм ші покъінцъ; жuskѕрtѕ тоте ла ѕnѕ локѕ, кжtе пе омѕ поtѕ sълѕ жnвеце, sълѕ misче, sълѕ

тжнгъie, spre біne sълў deщente шi sълв edi-Фiче (zideaskъ). Аре 150 Psaлmї.

Nота. Аічї тревбіе съ жнсетпътў, къ Поеzia евреіаскъ жп Форта dinaФаръ есте кв тотвлв deосевітъ de чеса а тътврорв попóрелорв moderne, шi de чеа maї mаре парте а попóрелорв векї; къчї ачееа нв кvнóще нічї Мъсврї (quantitates), adikъ реvnірea maї mвлторв сілаве лвнцї орї скврте; нічї Пічóре (pedes), вnірeа вnвї пвтърў de сілаве; нічї Ріmе, орї koncoнanце de Фіnaле ла версврї сав вніФормітате de свнете ла термінареа версврілорв. Еа се deосевеще de Прозъ пр'іп пе сФіічóса квтеzаре жп тропї шi Фігврї; пр'іп жпълцареа ideілорў, пр'іп о літвъ maї повілъ, шi maї кв сеатъ пріп тр,вп Рітмв хотържтў, adikъ пр'іп пропорцівнеа шi akkopdвлў че domneще жптре кввінтеле тотў ачелвіашї версв, шi жп maї mвлте версврї жптре сіне. Пе каре Рітmв еврееsкў поï чещіалалцї жлў пвтетў пвnіі Паралелістў.

Deспре ачеаста maї mвлтў жп Студівлў Біблікв че аре съ іесе maї пе ларгў.

20. Пілdеле лвї Соломонў.

Шi Соломонў Фіівлў жпиъратвлвї Dавіdў d'іп жпsвФларе dвmnezeiaskъ аў skpisў кърцї:

Чеа d'іп тжіў se kiamъ Провербііле (пілdеле) лвї Соломонў. Ачеаsta жп 31 капеte жпвацъ пе тóтъ stареа de óменї, maї вжрtosў пе ачеіа, kapiї kaвtъ sъ віецвіаskъ dвпъ о adeвъратъ віртвте, kapiї dopeckв жпdрептареа віецiї лорў, spre лаvda лвї Dвmnezeў. Жнвацъ, кvтў тревве отвлў съ se Фереskъ de пъкатў, шi sъse siлieskъ а Фаче лвкрврї вvne.

21. Екліsіастълъ.

Adóва kapte a лъї Soлomon se kiąmъ Ekkлisiastълъ, kape este kъвжntъ гречеskъ, ші жnsemneazъ: Предikatopъ, Пропоbedъitopъ. Ачеastъ kapte жn 12 kanete пе пъне жnaintea okiлopъ tóte deшeptъчіъnіле лъmeї, kъm tpeбъe sъ пе пъpъsimъ de лъkpъpіле челе лътещі, sъne лinimъ inima пъmaї de Dъmnezeъ, ші sъ ъmблътъ пе kaлеа віptъцiї чеї adeвъpate. Ǻnвацъ пе óменї a se жndpenta de оъоsіtópea neodіxnъ, ла kapea eї жnsъшї se osжndeskъ, siлindъse aшa de гpozaвъ a adъnà богъцiї, ші a se жпълцá ла вpednічiї ші чinstї stpълъчite, kape sжnt kaъsa atжtopъ sъпъpъpї ші nenopочipї.

Ǻnвъцътъpa ачещiї kъpцї se notpіveще фópte біne kъ жnвъцътъpa Еваnгеліеї, kape жn mълte kinъpї ші kъ mълte пъtepnічe temeiъpї пе deщeantъ, ka noї sъ kъъtъmъ пъmaї ла челе че sжnt але sъфлetълъї, ла челе че sжnt жn чеіалалтъ віiацъ, іap nъ ла deшъpтъчіъnї лъmeщї, къчї tóte челе че sжnt aiчї пpe пъmжntъ, sжnt tpekъtópe, sжnt deшъpтъчіъnї.

22. Кжnтарea кжnтъpiлopъ.

Atpeia kapte a лъї Soлomonъ este Кжntapea Кжntъpiлopъ; adikъ, dъпъ цeniълъ limбeї Евpaiче; Чеа maї бъпъ, чеа maї фpъmósъ kжntape. Ачеastъ kapte skpisъ de Ǻmпъpatълъ челъ жnцeлeптъ, жn 8 kanete, kъnpinde sentimentele a doї amanцї, жn kape ka жntp'o ikoanъ, dъпъ гъstълъ opientaлъ, se apatъ opї dpagostea чеа pечіпpokъ, че ъneще пе Dъmnezeъ kъ nonópълъ лъї Ispaiлъ, opї ъnipea

Mesieĭ kȣ вiseрika sa чea kreщineaskъ ; kъчĭ oрientaлiĭ oвiчnȣeskȣ a sokotì пe Ɱпърatȣлȣ лорȣ dрeптȣ бърбatȣ , iaр пe пoпoрȣ dрeптȣ soцie oрĭ miрeasъ. Шi Isрaeлiцiĭ пe Dȣmnezeȣ ж҄iȣ aвeaȣ de Ɱпърatȣ. Aчeastъ ж҄nkiпȣiрe o aплikъ шi skрiepiлe Noȣлȣĭ Testamentȣ, asemънж҄ndȣ dрarostea лȣĭ Xрistos чe o aрe kȣ вiseрika; kȣ dрarostea шi kрedinцa, kaрe o aȣ ж҄ntрe d'ж҄nшiĭ miрiлe kȣ miрeasa.

C. КЪРЦІЛЕ ПРОФЕТІЧЕ АЛЕ В. ТЕСТАМЕНТȢ.

Dȣпъ kърцiлe чeлe Istoрiчe, шi чeлe Didaktiчe aлe Bekiȣлȣĭ Testamentȣ, ȣрmeazъ kърцiлe Пpoфetiчe. Daр maĭ nainte de a воpвi noĭ desпрe kaрtea фieщe kъpȣia Пpoфetȣ ж҄n пaрte, воimȣ a adaoцe чeвa oвseрвъчiȣnĭ desпрe Пpoфeцĭ ж҄n цeneрaлȣ.

Пpoфeцiĭ (Възъtoрiĭ) aȣ фostȣ бърбaцĭ, kърoрa Dȣmnezeȣ лeaȣ deskoпeрitȣ воia sa, пoрȣnчindȣлe, ka eĭ пe aчeasta sъ o aрete (вesteaskъ) omeniлoрȣ. Adese oрĭ aȣ фostȣ de лiпsъ, ж҄nвъцътȣрĭ, ameрiнцърĭ, dожenĭ, nedeпse oрĭ mж҄nгж҄eрĭ, пe kaрe Dȣmnezeȣ пoпoрȣлȣĭ sъȣ пр'in Пpoфeцiĭ лeaȣ datȣ; daр adese oрĭ aȣ фostȣ ne aпърatȣ sъ ȣрmeze шi ж҄ntж҄mплърĭ ж҄nsъmnate, пe kaрe D-zeȣ пр'in пpoфeцiĭ лi лeaȣ пресnȣsȣ.

Ameрiнцърiлe, dожeniлe шi nedeпseлe лe tрimitea Dȣmnezeȣ atȣnчĭ, kж҄ndȣ пoпoрȣлȣ ж҄шĭ ȣita de d'ж҄nsȣлȣ, oрĭ kж҄ndȣ ж҄n лoкȣ sъ ise ж҄nkine лȣĭ, ж҄шĭ фъчea kiпȣрĭ чoплite, se ж҄nkinà шi kрedea ж҄ntр'aчestea, de ȣnde ȣрmaȣ tȣлte фъръ de лeцĭ.

Профецііле жнтжмплърілорꙋ віітóре ераꙋ tot-deaꙋna жndpeptate spre попорꙋлꙋ евреeskꙋ, kape амеріnцаꙋ nedense nentpꙋ пъkatele лорꙋ, ші греле natimĭ nentpꙋ denъptapea лорꙋ de Dꙋ-zeꙋ; прекꙋмꙋ: резбелꙋ, dꙋчере d'in patpia лорꙋ жn църĭ stpъine, dap жnsъ totdeodatъ ле фъгъdꙋіеа ші мжntꙋіpe d'in aseminea певоĭ, ші жntópчере жn Patpia лор, daka eĭ d'in tótъ inima se ворꙋ жntópче кътре D-zeꙋ, ші se ворꙋ покъі. Жntp'алte профецiĭ se аръtaꙋ жнтжмплъріле алtорꙋ попóре, маĭ вжрtosꙋ а ачелора, kape ераꙋ destinate, ka пе попорꙋлꙋ лꙋĭ Ispaілꙋ sъ'лꙋ nedensaskъ, dap жnsъ ачелеа жn ꙋpтъ шіаꙋ simцitꙋ nedeansa лорꙋ. Маĭ tóte пресиꙋперіле профецілорꙋ авеаꙋ жнцелеsꙋлꙋ лорꙋ despre Mesia, ka ꙋпꙋлꙋ че п'аре sъ adꙋkъ лꙋminape, мжntꙋіpe ші феріціре пꙋмаĭ Іꙋdeiлорꙋ, чі ші пъгжnілорꙋ.

Епоха профецілорꙋ se жnчепе пꙋмаĭ dела Самоілꙋ, кареле жn цепералꙋ este kꙋnoskꙋtꙋ de фꙋndatорꙋлꙋ Скóлелорꙋ de Профецĭ (de Семinapiĭ), adeкъ institꙋtꙋpĭ de tinepiĭ, че se deosebeskꙋ пр'in але лорꙋ бꙋпе аплекърĭ, фiindꙋ алешĭ d'in tóte Семinцiiле. Аколо жnвъцаꙋ лецеа ші kꙋltꙋлꙋ (черimoniiле) лꙋĭ Moisi, Istopia попорꙋлꙋĭ лорꙋ, Поезia ші Мꙋzika (I Жmпър: 10, 4 ші 10). Жn aceste skóле, че ераꙋ kꙋ пꙋмърꙋлꙋ чінчĭ; жn Рама орĭ Naiotꙋ, жn Іеріхонꙋ, жn Betілꙋ, жn Гілгалꙋ, ші жn Гібба; tóte жn чеntpꙋлꙋ пъмжntꙋлꙋĭ sфжntꙋ, ераꙋ елевĭ, пꙋ toцĭ преаtinepĭ, че жmпреꙋпъ лоkꙋiaꙋ, мжnkaꙋ, жnвъцаꙋ, ші tóte ле авеаꙋ de komꙋпꙋ. Aceste skóле авеаꙋ о маре ші фóрtе феріцitъ жnфлꙋiпцъ asꙋпра Ispaілtenілорꙋ, кꙋчĭ жntp'жnseле se формаꙋ óменĭ жn dꙋхꙋлꙋ

леџiĭ чеĭ adевъratȣ dȣmnezeeщĭ, se adъпaȣ kȣ жпцелепчiȣnea de sȣsȣ, se жпsȣфлецеaȣ kȣ o inimъ шi коражȣ гata sпpe tóte, kapiĭ ла kazȣpĭ de timпȣpĭ греле, щiaȣ sъ se oппȣie kȣ жmпpotiвipe феpiчitъ ла пъвълipea idoлaлatpieĭ opĭ a алtopȣ вiцiȣpĭ. Okȣпaцiȣпiле пpoфецiлopȣ фopmaцĭ жn aчeste sköле epaȣ фópte deoseвite. Ȣniĭ se okȣпaȣ пȣmaĭ sinгȣpȣ kȣ sepвiцiȣлȣ adeвъpatȣлȣĭ D-zeȣ, пp'in a лopȣ жnвъцътȣpĭ, predikъpĭ шi doжenipĭ; – Алцiĭ epaȣ konsiлiapiĭ peцiлopȣ, шi пpiвегiaȣ жn aчeastъ kaлitate пentpȣ пъzipea лецiлopȣ шi цinepea вȣnȣлȣĭ opdinȣ жn пȣпликȣ; – Алцiĭ epaȣ Istopiчiĭ шi Поецiĭ попорȣлȣĭ; алцiĭ epaȣ жnsъpчinaцĭ kȣ edȣkaцiȣnea tinepiлopȣ пpiнчiпĭ, (kȣmȣ a фostȣ Natan edȣkatopȣлȣ лȣĭ Соломonȣ); шi жn фine алцiĭ se okȣпaȣ kȣ apta medikaлъ, фopmжndȣse doфtopĭ (тъmъdȣitopĭ) вȣnĭ шi neintepesaцĭ.

Пpoфецiĭ epaȣ жnsemnaцĭ жn џeнepaлȣ пpin жnaлta asпpimea a вiieцiĭ лopȣ шi neжntepesapea saȣ лепъdapea de sine (4 Жmп: 1, 8, Mateiȣ 3, 4. 7, 15). Шi tokmaĭ d'in aчeastъ kaȣsъ eĭ aвeaȣ mape pesпektȣ шi чinste жnaintea попорȣлȣĭ.

Жn В. Testamentȣ sжnt 17 kъpцĭ, kape kȣпpindȣ maĭ kȣ seamъ пpoфецiĭ. Пpoфéцiĭ, de ла kapiĭ kъpцiле жшĭ aȣ nȣmeлe, se жmпapтȣ жn m a p i шi m i ч ĭ, dȣпъ kȣmȣ шi kъpцiле opĭ skpiepiле лopȣ sжnt maĭ mapĭ opĭ maĭ miчĭ. I s a i a, I e p e m i a, E z e k i i л ȣ шi D a n i i л sжnt пpoфецiĭ чеĭ mapĭ, kъtpe aчeщia se алътȣpъ шi В a p ȣ х ȣ, skpiitopiȣлȣ лȣĭ I e p e m i a, kapeлe aȣ skpisȣ nȣmaĭ o Пpoфeцie жn 6 kanete. O s i e, I o i л ȣ,

Amosȣ, Aвdia, Ionà, Mixea, Naȣmȣ, Aввakȣmȣ, Coфonia, Arreiȣ, Zaxapia ші Maлaxia sжnt чеĭ 12 пpoфeцĭ miчĭ.

Ачeцĭ Пpoфeцĭ dȣпъ pжndȣлȣ Xpoпoлoџikȣ (dȣпъ aнĭ) ȣpmeazъ aшa:

			жnainte de Xs.
1	Iona	кътре aпȣлȣ	830
2	Ioiлȣ.	— .	800.
3	Amocȣ.	— .	790
4	Ocie.	— .	780
5	Icaia.	— .	750
6	Mixea.	— .	750
7	Naȣmȣ.	— .	700
8	Coфonie.	— .	640
9	Iepemia ші Bapȣxȣ.		630
10	Aввakȣmȣ.	— .	610
11	Ezekiiлȣ.	— .	600
12	Daniiлȣ.	— .	600
13	Aвdia.	— .	600
14	Arreȣ.	— .	520
15	Zaxapia.	— .	430
16	Maлaxia.	— .	420

Ші toцĭ aчeшia aȣ вieцȣitȣ жnainte de dȣчepea Eвpeiлopȣ жn poвie, aфapъ de чеĭ tpeĭ d'in ȣpmъ: Arreȣ, Zaxapia ші Maлaxia, kapiĭ aȣ фostȣ жn ȣpma aчeлia.

ЧЕЇ ПАТРꙊ ПРОФЕЦЇ МАРЇ.

23. Isaia.

Профетꙋлꙋ Isaïa, este челꙋ d'in tꙗiꙋ dintpe профецї, atꙟtꙋ pentpꙋ mepite, kꙟtꙋ шi pentpꙋ vekime, kape ꙇe ꙋпеще totꙋ фeліꙋлꙋ de kaлітъцї ꙟn челꙋ maї ꙟnaлtꙋ градꙋ, ꙟnkꙟtꙋ skpieріле лꙋї se potꙋ пріві ka челꙋ maї desъвꙟршitꙋ modeлꙋ aлꙋ poeziei профetiче.

Isaia ꙟn 66 kaпete deskpie челе maї ꙟnsъmnate лꙋкpꙋрї шi misteріï (taine), пpekꙋmꙋ a бiseрічiї Iꙋdaiче, aшa шi ачелiї kpeщine. Eлꙋ pedenseще пе Iꙋdeї pentpꙋ фъpъ de леціле шi idoлoлatpia лopꙋ; vesteще ꙟmпъpъцiiлopꙋ лꙋї Iꙋda шi aлꙋї Ispaiлꙋ, пpekꙋm шi Цъpiлopꙋ вечіne, pedeansa чea dꙋmnezeiaskъ. Eлꙋ a skpisꙋ maї kꙋ seamъ despre kiemapea пъгꙟпiлopꙋ, despre ꙟmпъpъцia лꙋї Mesia пpe пъmꙟntꙋ шi ꙟn чеpiꙋ, despre aлꙋї naщepe, viiaцъ, patimї шi mópte astфeлiꙋ de лꙋminatꙋ шi лъmꙋpitꙋ, ꙟnkꙟtꙋ se пape omꙋлꙋї kꙋnoskъtopiꙋ, kъ n'aꙋ skpisꙋ Пpopokꙋлꙋ pentpꙋ лꙋkpꙋpї viitópe, чі ꙋnꙋ Istopikꙋ bꙋnꙋ, despre лꙋkpꙋpї ꙟntꙟmплate. Isaia aꙋ ꙟnчепꙋtꙋ a пpopoчì пе ла sфꙟpшitꙋлꙋ ꙟmпъpъцiei лꙋї Osia, че aꙋ mꙋpitꙋ 760 ꙟn: de Xs, шi a ꙋpmatꙋ пpopoчіndꙋ sꙋб ꙟmпъpaцiї Ionatanꙋ, Axazꙋ шi Ezekia, шi a tpъitꙋ пъnъ пе timпꙋлꙋ ꙟmпъpatꙋлꙋї Manase, пp'in akъpꙋia пopꙋnkъ s'aꙋ tъiatꙋ ꙟn dóъ kꙋ xepestpъꙋ de лemnꙋ; pedeansъ obiчnꙋitъ ла ръsъpiteni.

24 Іеремia.

Профетѹлѹ Іеремia а ѫнчепѫтѹ а пророчі d'in tinepeцеле sale, шi аѹ ѹрматѹ пънъ ла робipea Ѫmпъръцieї Іѹdeї шi a Іерѹsалimѹлѹї ѫn Вавiлонѹ. Іеремia ѫn кѹвѫntъpiле sale 14 aniї пe'нчetatѹ aѹ dожеnitѹ шi aѹ mѹstpatѹ ръѹtatea Іѹdeiлорѹ, шi ѫnвѫрtошapea inimiїї лорѹ; aѹ превеstitѹ връжmъшaska пъвъліре a Ѫmпъратѹлѹї Nabохоdonosорѹ, апъsapea попбрелорѹ, ръsinipea шi префачереа ѫn ченѹше a Іерѹsалimѹлѹї, робia Вавiлонѹлѹї, skъпареа лорѹ dѹпъ 70 aniї dintp'ачееа, шi ѫntорчереа ла Іерѹsалimѹ, прекѹmѹ шi pezidipea Бiserічiї. Aseminea a пресnѹsѹ елѹ mѫntѹipea Лѹmiї пр'in пatimiле лѹї Xs, kiemapea пъгѫнiлорѹ ла бiserika лѹї Xs, dapѹлѹ шi mѫntѹipea Noѹлѹї Ашезъmѫntѹ. Пе toate ачеstea леаѹ diktatѹ Іеремia Sekpetapiѹлѹї съѹ Варѹхѹ, kapeле леаѹ skpisѹ ѫn 52 kaпete, deoseбitѹ de плѫнџереа Іеремieї, skpisъ ѫn 5 kaпete, пе kape ачеstѹ Поеtѹ o a ѫnkinѹitѹ ла privipea Іерѹsалimѹлѹї pѹinatѹ, шi ла бiserika чеа zъкѫndѹ ѫn ченѹшъ шi пѹstiipea Църіїї Іѹdaiче. Іѹdeї n'aѹ ръsплъtitѹ pѫвпа ачеstѹї mape Пророкѹ, dekѫtѹ kѹ okъpї, kѹ бътъї шi kѹ ѫnkisopї. Dѹпъ mѹлteле пътimipї de ла konфpaцiї sъї, ѫn челе d'in ѹpmъ, o parte d'in Іѹdeї de фpika лѹї Nabохоdonosорѹ фѹџinдѹ ла Еџiптѹ, aѹ лѹatѹ шi пе Іеремia, ѹnde лаѹ ѹчisѹ, фiindѹ kъї mѹstpѣ, пentpѹ kъ kъzѹse ла ѫnkinapea de Idoлї. Елѹ a тръitѹ 600 aniї ѫn. de Xs.

25. Ezekiілъ.

Ezekiілъ Профетълъ d'in seminцia Преоцеаskъ (a левiцiлоръ) фъ жmпреъnъ kъ Iexonia Жmпъратълъ лъi Iъda dъsъ de Халdeenі жn робiа Вавiлонълъi, ъnde елъ dела ал 5 anъ алъ робiеi лъi шi пжnъ ла алъ 27 totъ ачеea аъ пророчiтъ, че аъ прezisъ шi Iepemia жn Iepъsалimъ, adikъ ръsinipea Iepъsалimълъi шi a Бisepiчii, робiа ла Вавiлонъ, kъdepea Amonitenilоръ, a Moавitenilоръ, a Фiлistenilоръ, ръinapea Tipълъi, stpikapea Жmпъръцiеi Eцintълъi, шi mжntъipea Iъdeiлоръ d'in ачeastъ робie шi kъdepea monapxiеi Asipiene; despre Жmпъръцia лъi Mesia, despre kiemapea шi жntópчepea пъгжnilоръ, despre вipъinцa шi търipea Фiiлоръ лъi Dъmnezeъ, шi despre kъdepea вражмашiлоръ лоръ, despre чeapta лъi Гоггъ шi Магогъ шi despre чeле d'in ъpmъ timпъpi ла sфжршitълъ лъmii. Жntpe профeцiiле лъi Iepemia шi a лъi Iezekiiлъ nъ este алtъ deosebipe, dekжtъ, kъ челъ d'in tжiъ totъ ачeea аъ прezisъ Iъdeiлоръ жn Iepъsалimъ лimпede шi kъpatъ, че аъ пророчiтъ челъ d'in ъpmъ Iъdeiлоръ d'in Вавiлонъ sъб жnkiпъipi шi фigъpi жntъnekate; kaъsa póte фi aчeasta, ka sekpeteле профeцiеi лъi sъ ръmжie askъnse de Халdei, фъp' a avea ачestia motiвe (жndemnъpi), ka пе Iъdei пеntpъ ачestea sъi ъpaskъ шi mai mълtъ sъi maлtpateze. Stiлълъ лъi пpetъtindinea este simплъ, dap kжndъ tъnъ жn kontpa вiцiъpiлоръ, atъnчi este enepцikъ шi плinъ de Пътере. Ezekiiлъ a tpъitъ 600 ani жnainte de Xpistos.

Профeцia лъi ape 48 kanete.

26. Daniілѣ.

Daniілѣ d'in seminцia Ѧmпъраціʌорѣ ʌѕї Iѕda; ѫnkъ копiʌѣ фiindѣ, венì kѕ върѕʌѣ sъѣ Ѧmпъратѕʌ Ioakim ѫn робiа Вавiʌonѕʌѕї, ѕnde eʌѣ пентрѕ фрѕmsеце kiпѕʌѕї шi taʌentѕʌѣ че'ʌѣ авеа, фѕ kpeskѕtѣ пentpѕ sepвiцiѕʌѣ statѕʌѕї; ажѕnse ministpѕ шi препоsitѕʌѣ маціʌорѣ; kapeʌe а ажѕtatѣ mѕʌtѣ ʌа ѫntópчepea Iѕdeiʌорѣ ѫn цapа ʌорѣ. Ѧn ѕpmъ eʌѣ пe невinoвata Сѕsana о аѣ mѫntѕitѣ de ʌа mópte, шi Ѧmпъратѕʌѕї Naвoxodonosopѣ iаѣ tъʌmъчitѣ visѕpiʌe пentpѕ stѫʌпѕʌѣ чеʌѣ kompѕsѣ din фeʌiѕpite metaʌѕpї, шi despre арборе, пentpѕ kape а fostѣ пѕsѣ Гѕвернatopѣ Вавiʌonѕʌѕї. Daniiʌ пe timпѕʌѣ ʌѕї Dapie Midѕʌѣ аѣ fostѣ apѕnkatѣ ѫn грóпа kѕ ʌeiї, d'in kaѕzъ, kъ se ѫnkinà Dѕmnezeѕʌѕї чеʌѕї adевъpatѣ, iap пѕ Ѧmпъратѕʌѕї Dapie, ka аʌціï. Ка amikѣ а ʌѕї Kipѣ Ѧmпъратѕʌѣ Пepsieї а deskoпepitѣ вikʌenia пpeoціʌорѣ despre Idoʌѕʌѣ Вiʌѣ, пe kapeʌe ʌаѣ sфъpѫmatѣ ѫn бѕkъцї, aseminea а omopѫtѣ пe Бъʌаѕpѕʌ, ʌа kapeʌe se ѫnkinаѣ Вавiʌonenii, пentpѕ kape iapъшї а fostѣ apѕnkatѣ ѫn грóпа kѕ ʌeiї, ѕnde s'а nѕtpitѣ пp'in minѕne de Пpoфetѕʌѣ Авakѕmѣ, de ѕnde аѣ skъпatѣ невъtъmatѣ. Daniiʌѣ deskpie фаца sa deʌа чеʌе пatpѕ феаръ, пpekѕmѣ шi deʌа цапѣ шi бepбeче, шi пpeвesteце kъdepea Ѧmпъратѕʌѕї Баʌtazapѣ. Eʌѣ пpesпѕne deskoпepipea че ise фъkѕse de Архангеʌѕʌѣ Гавpiiʌѣ, despre 70 sъпtъmѫnї de anї, dѕпъ kape ва ѕpmà венipea Mesieї шi móptea ʌѕї, пpekѕmѣ шi а dóѕа ръsinipe а Iepѕsaʌimѕʌѕї. Eʌѣ пpopoчеще decпpe stapea а tótъ ʌѕmea, kѕmѣ ва фi еа пe

timпълй лъй Antixpistй, ші despre жъdekata чea maĭ depre ърmъ. Елй жn профецiile лъй deskpie maĭ kъ seamъ Ꙟmпъръцia лъй Mesia, ъnde pomenindй despre Ꙟmпъръцia Вавіlone-nilорй, а Medenilорй ші а Першilорй, ші despre skimбаrea челорй 4 Ꙟmпъръцiй de kъpetenie ale лъmiй, nъ жnцелеце alta, dekжtй kъ tóte жmпъ-ръцiile лъmiй sжnt sъпъse kъdepiй ші stpikъчiъniй, nъmaĭ sinгъръ Ꙟmпъръцia лъй Xpistos ape sъ stea жn вечй.

Kaptea aчeasta a лъй nъ este de d'жnsълй skpisъ, чi de пe timпъріле Макавеілорй, ші ape жntpжnsa o mълцime de adaoцipй tpadiцionale ші фабълóse, d'in kape ъnele se въdй жn tpa-dъчереа Алеsandpinъ. (*)

Aчeastъ профецie ape 12 kaпete.

(*) П Е. Ругъчіunea луї Azaria, istoria челорй треї Tineri жп куптоpулй ку фокй, istoria Сusanei, деспре Вілй ші Бълаурй, каре сжнт Апокріфе.

ЧЕЇ 12 ПРОФЕЦЇ МЇЧЇ.

27. Осіе.

Osie челꙋ maї векiꙋ профetꙋ, dела kapeлe авemꙋ noї кърцї, шаꙋ skpisꙋ профецііле sале жn 14 kanete, zꙋгръвindꙋ nekpedinца Iꙋdeiлорꙋ kꙋ колорї фópte вії, sꙋб kinꙋлꙋ ꙋneї фemeї adꙋлtepe (пpéкꙋрзе) ші лепъdate dела бърбаtꙋ. Ѧnфpꙋntъ ші nedenseще пе Iꙋdeї nentpꙋ Idолatpie, жї amepinцъ kꙋ челе maї гpozаве asꙋnpipї ші nekazꙋpї, шії dожеnеще, ka пр'in покъinцъ adeвъpatъ sъ se жntópkъ iаръшї ла Dꙋmnezeꙋ.

28. Іоіл.

Ioiлꙋ presnꙋne жn 3 kanete nꙋstiipea църiлорꙋ iꙋdaiче пр'in лъкꙋste, dожеnеще пре попорꙋ spre покъinцъ, жї snꙋne жꙋdekata лꙋї D-zeꙋ, че аре sъ фie жn валеа Iosaфatꙋ, къ попорꙋлꙋ челꙋ жntжiꙋ se ва stinџe, iap neste челꙋ noꙋ se ва ревърsa Dꙋхꙋ Сфжntꙋ, ші ва domnі фepiчipea жn Iꙋdea.

29. Амосꙋ.

Amosꙋ, d'in seminцie жmпъръteaskъ, de saꙋ ші okꙋnatꙋ kꙋ agpikꙋлtꙋpa ші kꙋ пъstopia de oї, dap елꙋ sꙋб Ѧnпъpatꙋлꙋ Ozia a жnченꙋtꙋ a пророчі, maї вжptosꙋ челорꙋ 10 Ceminцiї a Ѧnпъръцieї лꙋї Ispaiлꙋ, аръtжndꙋле ръꙋtatea чea mape, stpikapea ші demopaлizapea лорꙋ, maї алеsꙋ пр'in asnpimea (desnotismꙋлꙋ, tipъnia) кътpъ чeї maї sлабї, ka ꙋpmъpї але mжndpieї чeї nesnꙋse, a лꙋksꙋлꙋї, ші a алtорꙋ фъръ de леџї, d'in kape kaꙋsъ елꙋ presnꙋne ачелора

робіа Asipianъ, іар жтпъръціеĭ лвĭ Івda, пе чеа бабілопікъ, преквтв ші skъпареа d'in tpжnsa. Елв а пророчіtв твлtв despre венірea чеа плінъ de dapв a Mesieĭ, despre феріčірea ші пачеа ачеstвĭ timпв. Ape 9 kaпete.

30. Abdia.'

Профеціа лвĭ A в d i a este чеа маĭ skвptъ, нвmaĭ de впв kaпв, жп kapeле превеsteще Ідвmeілорв пвstiipea, че ape sъ фie.

31. Iona.

I o n a este sinгвpвлв Профеtв, пе kapeле Dвmnezeв лав tpimisв ла пъгжпĭ, ші anвme ла локвitopiĭ din N i n i в e, ka sъ ле предiче покъінца; dap фііndв елв не askвлtътopiв de воia лвĭ Dвmnezeв, ші kжptindв, а kълъtopitв пе mape, вnde пъskжndвse o фвptвпъ mape, елв фв apвnkatв жп апъ, вnde жпгiцжndвлв впв Пеще, dвпъ 3 zіле іаръшĭ фв лепъdatв ла църтвре.

Kaptea лвĭ ape 4 kaпete,

32. Mixea.

M i x e a tвпъ грozaвв жп kontpa віцівpілорв ші а Ідолалаtpieĭ, жп kontpa ръвtъціĭ ші а алtорв фъръ de леці а Domnitopілорв ші а профецілорв minчіноші; лвĭ Івda ші лвĭ Ispaілв ле превеsteще kъdepea ші dвчерea жп poбie de Asipienĭ ші Вавілоnenĭ, skъпарea лорв пpin Kipв, ші zidipea бiserічiĭ; венірea ші пащерea жп Bitлeimв а Mesieĭ челвĭ фъгъdвitв, ші mжntвірea чеа пе апъраtъ че ape sъ вpmeze пр'in ачеasta d'in skлъвia пъkatвлвĭ, а mopціĭ ші а Diaволвлвĭ.

Профеціа лвĭ ape 7 kaпete.

33. Naʊmʊ̆.

N a ʊ m ʊ̆ a пророчitʊ̆ sʊб Ѫmпъратʊлʊ̆ E z e k i a, kареле а репецitʊ̆ (поФtоpitʊ̆) amepinцъpiле профetʊлʊї Iona. Ші Фiindkъ пpintp'ачеasta Лоkʊitopiї Ninівеї nʊ saʊ̆ ѫndpeпtatʊ̆, елʊ̆ аʊ̆ пpezisʊ̆ pʊinapea четъцiї ачещiа, ші stpikape ѫntpeцi Ѫmпъръцiї Asipiene. Ape 3 kапеte.

34. Авакʊmʊ̆.

A в а k ʊ m ʊ̆ а пророчitʊ̆ dʊпъ móptea лʊї Naʊmʊ̆, kaptea лʊї аpe nʊmaї 4 kапеte ; елʊ̆ se mъnie despре порочiреа челорʊ̆ ръї ші Фъръ de леце, ші пentpʊ nekazʊpiле челорʊ̆ бʊnї ші dpenцї. Елʊ̆ превеsteще nʊstiipea Ieрʊsалimʊлʊї ші а Пъmѫntʊлʊї Фъгъdʊinцеї пpin Халdeї, ѫn ʊpmъ kъdepea ачеstopa, ші mѫntʊipea Iʊdeiлорʊ̆ dʊпъ Ѫmпъратʊлʊ̆ K i p ʊ̆. Елʊ̆ пр'in kѫntapea лʊї чеа елеганtъ ші minʊnatʊ̆ de Фopmósъ deskpie naщерeа, вiiаца, mópteа, ѫnвiерeа лʊї Iisʊs Xpistos, ші ѫʊdekata чеа вiitópe, ʊndе ва Фi ръsплъtipea Фапtелорʊ̆.

35. CoФonie.

C o Ф o n i e пе timпʊлʊ̆ Ѫmпъратʊлʊї Iosia dоженеще пе Iʊdeї. съ ѫnчеteze ші съ se пъръseaskъ de Idoлолatpie, пpekʊmʊ̆ ші de алte пъkate ші Фъръ de леці, ші съ se ѫntópkъ ла покъinцъ ; елʊ̆ ле snʊse kʊpatʊ̆, kъ ѫntp'алтʊ̆ kinʊ̆ nʊ ле ва mерце maї біne dekѫtʊ̆ Amonitenilopʊ̆ ші Моавіteniлорʊ̆. Елʊ̆ ле besteще nʊstiipea sФinteї четъцї, dap ші mѫntʊipea лорʊ̆ d'in робiа Вавілопʊлʊї sʊб Kipʊ̆, ші d'in sлʊжipea Diaвoлʊлʊї пр'in Xpistos. Ape 3 kапеte.

36. Аггеŭ.

Аггеŭ dещеаntъ шi жn sȣфлецеще пе Iȣdeiĭ чеĭ жntоршĭ din робie sпре рezidipea бiserічiĭ чеĭ рȣinate, пе бъгжndȣ seamъ пеdeчiле че ле аȣ. Мȣstpъ пе Iȣdeĭ, kъ жнгрiжеskȣ maĭ mȣлtȣ de kaseле лорȣ, dekжtȣ de zidipea kasiĭ лȣĭ Dȣmnezeȣ, жndeamnъ sпре ачеasta пре Zоровавелȣ шi пе алцĭ Iȣdeĭ de фрȣnte. Пророчеще, kъ mжntȣiiорiȣлȣ лȣmeĭ se ва погорж din Семinцia лȣĭ Zоровавелȣ, kъ жn Бiserika ачеasta нóъ se ва sakpiфika (жерtфi), шi прin ачеasta търiрeа ачеsteĭ Бiserічĭ din ȣpmъ ва фi kȣ mȣлtȣ maĭ mаре, de kжtȣ ачелiĭ din tжiȣ.

Kaptea лȣĭ аре нȣmaĭ 2 kапete.

37. Zахарiа.

Zахарiа Преotȣ шi Daskълȣ алȣ поporȣлȣĭ, фiiȣлȣ лȣĭ Варахiа, а пророчitȣ жn Iерȣsалimȣ. Сфжnta Скрiptȣpъ ворбеще de чinчĭ Zахарiĭ deoseбiцĭ; челȣ d'in tжiȣ este фiiȣлȣ mаре лȣĭ Преotȣ Ioida, kареле (Zахарiа) шi елȣ Преotȣ фiindȣ, аȣ фostȣ ȣчisȣ kȣ реtpii жn Пpidворȣлȣ бiserічiĭ, d'in порȣnka лȣĭ Ioasȣ (Паралiпоmenon 24, 20), алȣ 2 фiiȣлȣ ȣнȣĭ алtȣ Варахiа, despre kареле ворбеще Isaia k 8, versȣ 2, ачеsta а tpъitȣ sȣптȣ Жmпъpatȣлȣ Ахаzȣ. Челȣ de алȣ treiлеа este ачеsta, despre kареле ворбitȣ, iаръшĭ фiiȣлȣ ȣнȣĭ Варахiа. Алȣ 4 а фostȣ Преotȣлȣ Zахарiа, tatълȣ С. Ioannȣ Botezъtоpiȣлȣ. Шi алȣ 5 Zахарiа фiiлȣ лȣĭ Варȣхȣ, despre kареле ворбеще Iosiфȣ Флавiе. Iар ачеstȣ Zахарiа, despre, kареле ворбеще Хpistos ла Mateiȣ 23, 34—36, ȣnde

ziче: „ Іatъ eꙋ trimiцꙋ ла воï пророчï ші „жnцелепцï ші kъrtѕрарï, ші dintpe dжnшiï веці „ѕчide ші веці ръstirni, ші dintpѕ dжnшiï веці „бate жn sobópъле вóstpe, шiï веці goni din o- „рашꙋ жn орашꙋ; – Ка sъ віe asѕпра вóstpъ „totꙋ sжnцеле dpeптꙋ, kapeле s'a върsatꙋ пре „пъmжntꙋ dела sжnцеле лѕї Авелꙋ челꙋ dpeптꙋ „пжnъ ла sжnцеле Zaxapieї Фiiѕлꙋ лѕї Bapaxia, „пре kapeле лаці оторжtꙋ жntpe бisepikъ ші „жntpe алtapiꙋ; – Amin гръеskꙋ вóъ, ворꙋ „веni ачestea tóte прeste пеamѕлꙋ ачеsta."
Ачела se пape a фi ачеsta, despre kapeле пe este ворба. De ші ѕпiї zikꙋ a фi tatълꙋ С. Ioann Botezъtopiѕлꙋ.

Профеtѕлꙋ Zaxapia a фostꙋ жnвъцъtорꙋ попо-рѕлѕї, елꙋ аꙋ пророчitꙋ maї despre tóte ачestea лѕkpѕpï, despre kape аꙋ фostꙋ prezisꙋ чеiалалці Профеці dinaintea лѕї. Елꙋ dожепеще ші жn-deamпъ пре попорꙋ spre pezidipea бiserichiї, a-dѕче amintę Іѕdeiлорꙋ, ka sъ пѕ kadъ ші еï жn пъkateле пъpiнцiлорꙋ лорꙋ, kape леаꙋ pichinѕitꙋ pedepse аша de aspre; елꙋ ворбеще despre 4 monapxiї, ші de обшeaska лъціpe a Жmпъ-ръцieї лѕї Xpistos; елꙋ deskpie maї жn ѕрmъ віiaца, patimiле ші móptea лѕї Mesia. Ачеastъ kapte пpoфеtikъ ape 14 kапеtе, ші este чea maї лѕпгъ жntpъ kъpціле Профеtiче ачелорꙋ 12 Профеці maї miчi.

38. Малахia.

Малахia жn Профеціiле sале mѕstpъ ші pedepseще пemѕлцѕmipea Іѕdeiлорꙋ kъtpe Dѕ-mпezeꙋ, арatъ фъръ de леціле Преоцiлорꙋ, ші

превеstеще, къ жертфеле ші преоціа лѕї Аарон ва жнчеta, ші жn локѕлѕ ачеліа ва ѕрma о жертфъ maї нóъ, maї kѕратъ ші лѕї D-zеѕ maї плъkѕtъ, че se ва жntinde жn tóte локѕріле, dела ръsъріtѕлѕ Сóрелѕї пжнъ ла Апѕsѕ. Елѕ mжнгжіе пе Іѕdеї kѕ венiреа лѕї Хristos, ші kѕ а жnainte mергъtоріѕлѕї съѕ Іоann. Елѕ ameрінцъ Іѕdеілорѕ, къ dakъ еї нѕ ворѕ da zъчіѕелеле челе sфinte ші пжрга tѕtѕрорѕ, ва ѕрma nероdіре ші ліпsъ mаре. – Елѕ жnsфжршіtѕ превеstеще жѕdekata чеа maї dепе ѕрmъ, а къріа жnainte mергъtоріѕ ва фі Ілiе, ші ачеsta пе Іѕdеї жnainte de sфжршіtѕлѕ лѕmеї жї ва жntóрче ла Хristos.

Профеціа ачеasta аре 4 kапеtе.

КЪРЦІЛЕ DEѸТЕРО-KANONIЧЕ.

Maї sѕsѕ (фаца 9) amѕ аръtatѕ, къ къргіле челе kanoniче але Векіѕлѕї Testamentѕ sжnt ачелеа, kаре аѕ fostѕ фъkѕte жnainte de dѕчереа Іѕdеілорѕ жn робіе; ачеstеа tóte аѕ fostѕ skрisе жn лімба евреіаskъ, ші kаре ла Іѕdеї пѕрѕреа аѕ fostѕ жn чеа maї mаре Аѕtоріtatе, ші пѕse жn kataлогѕлѕ къргілорѕ sakре, ші nічї odatъ, nikъіерї ші de niminea n'а fostѕ nічї о жndoiaлъ, къ ачелеа doар n'ар фі fostѕ къргї але Сакреї Скрintѕрї, skрisе de бърбацї de dѕхѕ sфжntѕ жnsѕфлацї; kаре пѕбліче se чеtеаѕ жn Сinaгогѕрї (skóле), ші пе kаре kiарѕ Іisѕs Domnѕлѕ ші kѕ Апоstoлiї съї adese ле чіtеазъ жn Nоѕлѕ Testamentѕ. Ачеstеа dобжndіръ

нѹмеле de Проtо-Каnоnіче, каре sжnt ла Nѹмъръ 38, adікъ челе пжнъ аічї пе skѹрtѹ аръtate.

Dар жnsъ dѹпъ skъпареа Іѹdеіlорѹ din робііа Вавілоnѹлѹї, фiindѹ къ жn ачелѹ tіmпѹ алѹ nепорочірeї літератѹра лорѹ къzѹse, ші лімба еврeiaskъ se stpikase, dѹпъ жntóрчерeа лорѹ жn Патріе-ле, de аѹ ші фоstѹ пѹцінї бърбацї de merite ші плінї de zелѹ, карії аѹ skрisѹ, жnsъ ачеste skрierї але лорѹ n'аѹ фоstѹ жn лімба еврeiaskъ, парte, къ еї акѹmѹ нѹмаї ера аша de tарї жn ачеа лімбъ, ка sъ skріe біne, парte къ нѹ ера чіne sъї жnцелеагъ, фiindѹ къ акѹmѹ жичепѹse a domni лімба гречéskъ жn tótъ лѹmea, ші аша skрiпtеле лорѹ аѹ фоstѹ фъкѹte жn лімба гречеaskъ; каре sжnt ачеstea:

1 Картea лѹї Товitѹ.
2 — Іѹditeї.
3 — Варѹхѹ.
4 — Жnцел. лѹї Соломоnѹ.
5 — Іisѹs Фiiѹлѹ лѹї Сірахѹ.
9 — I. Макавеілорѹ.
7 — II. Макавеілорѹ.

Ачеste 7 кърцї d'in кaѹsa maї sѹsѹ аръtatъ, къ adікъ аѹ фоstѹ skрise dѹпъ жntoарчереа Іѹdеілорѹ din робіа Вавілоnѹлѹї, жntре челѹ d'in ѹрmъ профеtѹ Малахіа, ші жntре нащереа лѹї Хрistos, ба ѹnеле ші гречеще, іар нѹ жn лімба чеа Сакръ (еврeiaskъ), нѹ s'аѹ пѹsѹ жn каtaлогѹлѹ орї каnоnѹлѹ кърцілорѹ Сакре, ка sъ se чitéskъ жn Сінагогѹрї, ші de ачееа нічї аѹ фоstѹ sokotite de sфinte ші dѹmnezeeщї, ба

нічї крещінії чеї din тжіŏ мълтŏ timпŏ пъ леаŏ къnosкътŏ de sфinte ші дъmnezeeщї, Ачestea жnsъ maї тжрziŏ пе ла 400 anї дъпъ Xpistos фiindŏ къ de amъръntълŏ черчetate, ші афлate de adeвъpate Сфinte ші дъmnezeeщї, de ачееа жntраръ жп ржпдълŏ челорŏ канонiче, (Проto-канонiче), ші de atъnчї Бiserika жntрéгъ ле къnoskъ, ле пріimì ші ле декларъ ші пе ачestea de канонiче; adiкъ къ еле sжnt skpise de Аътopiї лорŏ totŏ din Deskoперіре дъmnezeiaskъ, ка ші челе maї din nainte. Ші ачestea акъmŏ пóртъ пъmеле de Deъtеро–Канонiче, adiкъ:

39 (1). Товітŏ.

Чеа dintжiŏ dintр'ачestea este кapteа лъї Товітŏ. Жntржnsa se повеsteщe Istopia ъпъї бърбатŏ къвiosŏ къ пъмеле ачesta. Ачeastъ кapte este o oглindъ пentрŏ късъторiцї; еа жпваць (Instpъкціъnї) пе бърбатъ, пе фъmeie, пе копілŏ (фiiŏ), dожеnindŏ пе фieщe каре жппарte sпре жmплініреа datоpiiлорŏ sале; жпваць, къ кът съ ръmжie omълŏ kpedinчosŏ, ші съ iъбéskъ пе Дъmnezeŏ ла пenорочірї, ші кът поартъ de гріже Жnцерiї пentрŏ óменї. Аре 14 капеte.

40 (2). Іъdiта.

Каptea Іъdітеї повеsteщe лъкрърiле ъпеї въдъве къчерпiче къ ачestaшї пъme, каре аŏ тъiatŏ капълŏ лъї Олоферпŏ Белiдъчелъї asipianŏ, ші прin ачeasta a mжntъitŏ четatea Бетълiа Ачeasta аре 16 капеte.

41 (3). **Варȣхȣ.**

Варȣхȣ skpiitopiȣлȣ Профetȣлȣї Ieрemia, жnвaцъ пe Iȣdei, kȣmȣ sъ se nópte eї жn робia Вавілонȣлȣї, ka npin tp'o віiaца бȣnъ sъшї dobжndeaskъ dела Dȣmnezeȣ ieptape пъkateлорȣ, жnпȣцinape nedenseлорȣ, шi sъ поatъ ажȣnце iаръшї жn чea de maї nainte stape a фepічіpii лорȣ. Ape 5 kaneтe. Aл 6 kanȣ este Enistoлa лȣї Iepemia Профetȣлȣ.

42 (4) **Жnцeлenчiȣnea лȣї Coлomon.**

Aчeasta жn 19 kaneтe kȣnpinde повъцȣipea шi dожenipea че о фaче eлȣ жmпъpaцiлорȣ, amepinцжndȣї, ka eї пe пoпopȣлȣ лȣї Dȣmnezeȣ sъ nȣлȣ nekъжeaskъ. Жnsȣфлeцeщe пe чeї бȣnї dap npiгoniцї, sъ nъdъжdȣiaskъ жn ажȣtopiȣлȣ шi mжntȣipea лȣї Dȣmnezeȣ; eлȣ лaȣdъ жnцeлenчiȣnea шi kȣpъцenia (kastitatea) kȣ deosebipe, шi apatъ, kъ sфжpшitȣлȣ чeлорȣ бȣnї ва фi бȣnȣ, iap ачeлорȣ фъpъ de лeцe, фópte pъȣ, шi kъ idoлoлatpia (жnkinapea ла idoлi) este o nebȣnie.

43 (5). **Eклeciacтiкȣлȣ.**

Eklesiastikȣлȣ opї dȣnъ aȣtopȣлȣ eї, kaptea лȣї Iisȣs Фiiȣлȣ лȣї Sipaxȣ. Aчeasta жn 51 de kaneтe жnвaцъ totȣ фeлiȣлȣ de mopaвȣpї бȣne, лaȣdъ жnцeлenчiȣnea, шї istopiseщe чeлe maї вpedniчe de жnsemnatȣ фanтe aлe чeлорȣ vekї.

De kъpцiлe Istopiчe se цinȣ шi чeлe dóъ kъpцї nȣmite aлe Makaвeiлорȣ, жn kape se повesteщe, жn чe kinȣ Iȣdeiї чeї anъsaцї de

Ꙟmпърацiï Сipienï, аȣ̆ фostȣ̆ mжntȣiцï, шi жn че kiпȣ̆ sлȣжба dȣmnezeiaskъ чеа къzȣtъ, iаръшï saȣ̆ жndрeпtatȣ̆. Шi фiindȣ̆ къ ачеаsta saȣ̆ лȣkратȣ̆ прin неamȣлȣ̆ Макавеiлорȣ̆, de ачееа ачеste 2 кърцï жшï аȣ̆ пȣmеле dела ачеаstъ фamiлie.

44 (6) I. а Макавеiлорȣ̆.

Ꙟntжia kapte а Макавеiлорȣ̆ повesteще фаптеле челе stрълȣчite але лȣï Matatia, шi а фiiлорȣ̆ sъï Iȣda Макавеȣлȣ̆, Ionatanȣ̆ шi Сimonȣ̆, kаре фапtе леаȣ̆ пȣрtatȣ̆ жn kontра връжmашiлорȣ̆ лȣï Ispaiлȣ̆. Елȣ̆ apatъ totȣ̆ deodatъ легътȣра (алiанца) лорȣ̆ кȣ Pomanii шi Спарtanii.

Аре 16 kапete.

45 (7) II. а Макавеiлорȣ̆.

Kaptea а dóȣа а Макавеiлорȣ̆ репеце ще жn 15 kапete istopia (жntжmплъpiле) къpцiï челiï din tжiȣ̆, лаȣdъ statopnічia шi бърбъцia Преоtȣлȣï челȣï mape Елеаzарȣ̆, пȣmaï пȣцinȣ̆ mȣчenia челорȣ̆ 7 фрацï Макавеï, шi фаптеле лорȣ̆ челе mъpite, пр'in kape ачеstȣ̆ neamȣ̆ biteжeще saȣ̆ sakpiфikatȣ̆ pentpȣ Dȣmnezeȣ̆, pentpȣ леце, шi pentpȣ лiбертаtеа kpedinцеï лорȣ̆.

NB. А трiа шi а патра ба шi а чiнчеа kарте а Маkkавеiлорȣ̆ ȣрmеаzъ maï ла вале, ла Апоkpiфе.

КЪРЦІЛЕ АПОКРІФЕ.

Кърцї Апоkріфе але В. Testamentȣ se kiamъ ачелеа, kаре dȣпъ ѫnkеіереа kanonȣлȣї Іȣdеi-лорȣ аȣ фostȣ skpise гречеще, парtе ѫn Палеstina, парtе ѫn Алеksandpia, de ȣnii Іȣdeї de аkоло, ші kаре кърцї нȣ saȣ бȣkȣpatȣ nічї odatъ а авеа аȣtopitate dȣmnezeiaskъ; ші dȣпъ ȣрmаpe niminea nічї odatъ (nічї Іȣdeiї nічї креціnіїї) нȣ леаȣ цinȣtȣ а фі кърцї sфinte, фiindȣ totȣ deodatъ ші Аȣtopiї лорȣ neкȣnoskȣцї. Маї de mȣлtȣ ераȣ maї mȣлte кърцї Апоkріфе але Векіȣлȣї Testamentȣ, d'in kаре челе maї mȣлte saȣ perdȣtȣ.

Акȣmȣ maї авеmȣ пе челе ȣрmъtоpе:

1) Niще adъоцірї ла kapte Estipeї.
2) Ѫn kaptea лȣї Daniiлȣ:
   a) Рȣгъчіȣnea лȣї Azapia, ші kѫntapeà челорȣ 3 tinepї ѫn kȣпtорȣлȣ kȣ фоkȣ.
   b) Istopia Сȣsaneї ші kȣ Daniiлȣ.
   c) Istopia Idoлȣлȣї Вілȣ, а Бълаȣрȣлȣї d'in Вавілоnȣ ші а лȣї Daniiлȣ ѫn грôпа kȣ Леiї.
3) Епіstолa (tрimitереа) Iеремiеї.
4) Atpeia kapte a Маkkавеілорȣ (ачеаsta este нȣmaї ѫn Бібліа челорȣ 70).
5) А 4 ші а 5 kapte а Маkkав, kаре нȣ se афлъ nічї ѫntр'о Бібліе.
6) А tреіа ші а патра а лȣї Esdpa (а 4 нȣ este ѫn 70.
7) Рȣгъчіȣnea Ѫmпъратȣлȣї Manase.
8) Iosiф Флавіе.
9) Псалmȣлȣ 151.

1) Kaptea **Естіреї** жn tpadѕчереа че лорѕ 70 К. 10 версѕ 4 пжнъ ла фinitѕ аре ѕнеле adъоџipї, kape aѕ tpekѕtѕ шi жn Вѕлгата; ачеstеа жn opiџina ѕ nѕ se афлъ; iap жn 70 sжnt ла kaпѕ 1, 3, 4, 8 пе марџіне adъоџipї жnsemnate, фъръ версѕpї, kape жn Вѕлгата фаkѕ kaпeтеле 11—16, шi нічї ачеstеа nѕ se афлъ жn opiџinалѕ.

Ачеste adaoџipї kѕnpindѕ niще повеstipї, епіstоле (tpimitepї), ръгъчіѕнї, kape жn kaptea Estipeї maї тжрziѕ saѕ adaosѕ de o алтъ мжнъ stpъinъ, de бѕнъ seamъ жn Еџiптѕ de ѕнѕ Iѕdeї че ворбеа гречеще, пе timпѕлѕ Птоломеiлорѕ, пела 100 anї жnainte de Хpistosѕ, пóte ачеstеа s'аѕ adaosѕ kiapѕ de tpadѕkъtopѕлѕ кърџiї ачещiа жn гречеще, вжржndѕле жn ачелеа лоkѕpї, ѕnde isaѕ пърѕtѕ лѕї maї notpivitѕ. Шi ачеstеа de se шi штiѕ a фi adъоџipї, жnsъ еле sжnt de atжta intepesѕ, жn kжtѕ партеа чеа пpotokanonikъ фъръ de еле жn мѕлte локѕpї apѕ фi жntѕnekatъ шi фъръ de жnџелеsѕ.

2) Ръгъчіѕnea лѕї **Азаріа** шi kжntapea челорѕ **треї тіnepї** жn kѕntopѕлѕ kѕ фokѕ жn Вавілоnѕ, жn tpadѕчереа Алеsandpinъ фѕ adaose ла Daniiл К. 3 dѕпъ верс 23 (dела 24–90) kape ачеstеа maї пе ѕpтъ s'a desпърџitѕ, шi deosebite s'аѕ пѕsѕ ла o парte; ръмжnжndѕ аша ѕnite нѕmaї жn Вѕлгата. Амбеле ачеste бѕкъџї sжnt komпѕse d'in Псалмї шi d'in алтеле.

3 Історіа Сѕсанiї.

Сѕsana фemeia ѕnѕї Iѕdeѕ авѕtѕ жn Вавілоnѕ, жn гръdinъ skълdжndѕse, de doї жѕdekъtopї бътpжnї фѕ silitъ ла пъkatѕлѕ прéкѕpвiеї. Еа

превеde віne, къ пе sъпъindъse воеĭ ачеstорŭ бътржпĭ влеstemaцĭ, еĭ ворŭ kъъta aшĭ ръsвъпа asъпръĭ; kъ tóte ачеstea če реліцiъne повъцъitъ шi sпріжiпitъ, лi se жпротiвеще. Ачещia въtъmaцĭ шi рътiпaцĭ пріп ачеstŭ реФъzŭ, пжръskŭ пе Съsana ла жъdekatъ, шi търtъpiseskŭ, къ о ар Фi пріпsŭ жп гръdiпъ жп adълtepiŭ, шi dъпъ леце о osжndeskŭ ла mópte. Кжпdŭ пе певіповата о adъчеаŭ ла лоkълŭ de osжпdъ, tжпърълŭ Daniiлŭ, kареле пóte пе ачещĭ пелецъiцĭ жъdeкъtорĭ iаŭ kъnoskъtŭ de aiъpea; жпdeamпъ пе попорŭ, ka sъ черчеteze Фапta Съsaniĭ de поŭ; шi Daniiлŭ жпsъшĭ жпtреавъ пе бътржпĭ ъпълŭ kжte ъпълŭ, sъв kаре арворе орĭ жп че лоkŭ a гръdiпеĭ о аŭ възъtŭ пъkъtъiпdŭ; шi челŭ din tжiŭ ръsпъпde sъв sпіпе, iар алŭ doiлea sъвt прiпŭ; шi въdindълise minчiъпа, пре еĭ iаŭ жъdekatŭ dъпъ лецеа лъĭ Moisi. Попоръл ŭжпtъpiпdŭ Centenцia лъĭ Daniiлŭ, пе ачещĭ търtъpisitорĭ miпчiпошĭ dъпъ dpeпtълŭ taліóпеĭ (taъtопатіеĭ) iаŭ osжпditŭ ла moapte. Повеstipea ачеasta a Съsaпеĭ шi kъ Daniiлŭ se веde, къ пепtpъ ачееа е пъskoчitъ, ka sъ apete, къ щi oamenĭ tinepĭ, kapiĭ аŭ kъвепita жпцелепчiъпеа шi simцŭ пепtpъ dpeпtate, потŭ Фi жъdeкъtорĭ шi kапĭ аĭ попоръльĭ. Istopia ачеasta жп Вългаtа este kапŭ 13 d'in Daniiлŭ, iар жп 70 este kъ totълŭ despъpцitъ, шi пъsъ ла ъртъ.

4. Idoлълŭ Вiлŭ, Бълаърълŭ din Вавiлопŭ шi Daniiлŭ жп гроапа kъ леiĭ.

Istopia лъĭ Вiлŭ шi a Бълаъpълъĭ din Вавiлопŭ жп tpadъчереа Aлеksandpiпъ шi жп Вългаtа este чеа ъртъtoape: Daniiлŭ Фiindŭ

noftitŭ de Ꙟmпъратълŭ Вавілонълуĭ Dapie Medълŭ ka sъ se ꙟnkine Idoлълуĭ Вілŭ, ачеsta фъгъdueщe, kъ ва dobedi, amъцipea, de kape este opвitŭ Ꙟmпъратълŭ ші totŭ попорълŭ, adikъ kъ Idoлълŭ пu mъnꙟnkъ букаteле, kape ꙟn tóte zілеле ise пunea ꙟnainte; ачеasta o ші фъкu, пр'in kape лukpu a deskoпеpitŭ віклеnia Преоцілорŭ idoлещĭ, ші пр'in upmape пе Преоцĭ іau omopꙟtŭ, іар пе Вілŭ ші kaпіщеа лuĭ de totŭ o aŭ sфъpꙟmatŭ.

Asemіnea Daniiлŭ фu noftitŭ de Ꙟmпърatълŭ sъ se ꙟnkine Бълаupълуĭ din Вавілонŭ, kъpuia'ĭ ръsпunse Daniiлŭ, kъ елŭ unuĭ asemіnea D-zeŭ пu se ꙟnkinъ, ва ꙟnkъ елŭ пе Dumnezeuлŭ ачелŭ грozавŭ de mape фъpъ de apme ꙟлŭ ва omopꙟ; пentpu kape doвꙟndindŭ воie, a лuatŭ o kꙟtъцime mape de pꙟшinъ, ші ku sъŭ ші пepĭ amestekꙟnduле ші фъkꙟndŭ unŭ вuzŭ, пе ачеsta л'a apunkatŭ ꙟn гupa Бълаupълуĭ, ші елŭ ꙟnгіцꙟndълŭ, maцеле лuĭ astфелŭ saŭ stpꙟnsŭ, ꙟn kꙟtŭ елŭ плеsni ꙟndatъ. Пentpu ачеste фaпte kъ adikъ ꙟшĭ вътu жokŭ de Dumnezeuлŭ лopŭ, Вавілonenіĭ tupвupꙟnduse, siліpъ пе Ꙟmпъратълŭ, ші ачеsta apunkъ пе Daniiлŭ a dóua ópъ ꙟn гpóпа ku леiĭ, unde пр'in minune фiindŭ пutpitŭ de Aвakukŭ, a skъпatŭ nевътъmatŭ, kape лukpu възꙟndълŭ Ꙟmпъратълŭ, ꙟn лokuĭ a apunkatŭ пре връжmaшіĭ лuĭ, ші ачеia ꙟndatъ фъpъ sфꙟptikaцĭ ші mꙟnkaцĭ de леĭ.

Сkoпълŭ пъskочipeĭ ачеstopŭ tpeĭ повеstipĭ desпре Idoлълŭ Вілŭ, despre Бълаupълŭ din Вавілонŭ ші de Daniiлŭ ꙟn гpóпа ku леiĭ a dóua óръ se веde, kъ skpitopълŭ пр'in еле a връtŭ sъ apete nimічiia (пuлitatea) Idoліlopŭ,

пебȣпіеа ꙟпкіпърії ла Idолї, ꙟпшълъtоріа Попі-
лорȣ̆ idолещї, ші търіреа Dȣmпеzеȣлȣї челȣї
аdевъраtȣ̆.

5) А треіа Карте алȣї Есdра.

Ачеаsta кȣпріnde istopia ȣпора din чеї маї
din ȣрmъ Ꙟmпърацї аї лȣї Іȣda, desпре ръsi-
піреа Іерȣsалimȣлȣї, ші пentрȣ dȣчереа Іȣdеілорȣ̆
ꙟп робіа Вавілопȣлȣї, desпре ꙟпtоарчереа лорȣ
ꙟп patріеле кȣ Zоробабелȣ̆ ші Esdpa,
desпре pezidipea четъцїї ші а temплȣлȣї. Челе
маї мȣлtе din ачеаstъ kapte sꙟnt лȣаte din ȣпеле
кърцї istopiче але В: testamentȣ̆. Se dъ кȣ soko-
téлъ, къ ачеаstъ kapte este лȣкрȣлȣ̆ ȣпȣї Іȣdеȣ̆ че
ворбеа гречеще, кареле а tръitȣ̆ ꙟп sȣta ꙟntꙟiȣ̆
dȣпъ Xpistos. Ꙟп тълмъчіреа гречеаskъ (70) а
В: Testamentȣ̆ ачеаstъ kapte а statȣ̆ ꙟnainte de чеа
І алȣї Esdpa, ші de ачееа s'а kiematȣ̆ І kapte
а лȣї Esdpa, ші аша кърціле лȣї Esdpa
ші а лȣї Neemia se пȣmеа а 2 ші а 3 а лȣї
Esdpa. Dap маї ꙟп ȣрmъ, ꙟп tpadȣчеріле
латіne а ле Бібліеї ачеаsta de мȣлtȣ̆ s'а пȣsȣ̆
dȣпъ а Neemieї, ші de ачееа se ші пȣmеще а 3
Kapte а лȣї Esdpa. Ачеаsta este пȣsъ ꙟп
чеа гречеаskъ ші pomꙟneaskъ.

6) Апатра карте а лȣї Есdра.

Ачеаstъ kapte de бȣпъ seamъ s'а skpisȣ̆
ꙟп sȣta а 2 dȣпъ Xpistos de ȣпȣ̆ Іȣdеȣ̆ ꙟntopsȣ̆
ла крещіпъtate. Еа пȣ este skpisъ гречеще,
ка челелалте кърцї Апокріфе, чі латіпеще. Еа
кȣпріnde пище deskoперіpї, каpe sap фі datȣ
лȣї Esdpa, desпре лепъdарea Іȣdеілорȣ̆, ші

пріїшіреа пъгжнілорȣ, despre репрімipea Iȣdei-лорȣ, ші pentpȣ timпȣріле челе маї de anoї.

Ce веde a фi o imitaцiȣne a Апокаліпсȣлȣї лȣї Ioannȣ; мȣлte жntpжnsa sжnt лȣate d'in Профецї ші Псалмї, ба ȣнеле kiapȣ ші d'in Noȣлȣ Testamentȣ, sжnt мȣлte бȣne ші фрȣмóse жn tpжnsa, dap мȣлte ші nenotpiвite. Ачеastъ kapte жn чеа гречеaskъ nȣ este, dap жn чеа latinъ se афлъ.

7) Атреіа а Макавеілорȣ.

Ачеastъ kapte, dakъ o amȣ sokoti dȣпъ anї, ap tpeбȣii sъ фie I a Макавеілорȣ, kъчї kȣпрін-de повеstipї ші евеніminte, kape saȣ жntжмплatȣ 50 anї жnainte de timпȣріле Маkkaвеілорȣ; adikъ despre npimeждiia, persekȣцiȣneа ші мжn-tȣiipea Iȣdeілорȣ жn Еціntȣ sȣб stъпжnipea Jmпъ-patȣлȣї Птоломеȣ Філопатрȣ; adikъ kъ ачеstȣ Jmпърatȣ ла a 217 s'a жntopsȣ d'in ръсбоіȣ a kasъ, ші dopindȣ sъ вazъ Сфжnta Сфіnteлорȣ, veni жn Iepȣsaлimȣ. Елȣ ла жntpapea лȣї жntpжnsa, d'in жntжмплаpe se жmпedikъ ші kъzȣ жosȣ; ші din ачеastъ kaȣzъ s'a абъtȣtȣ dела пропȣnepea sa, ші жnчепȣ o nóȣъ tipъnie ші kpȣzime жn kontpa Iȣdeілорȣ, омоpжndȣ пе фоapte мȣлцї d'in eї. Anoї se погоpж ȣnȣ Jn-цepȣ din черіȣ, kapeле а омоpжtȣ пе Еціntenї, ші Jmпърatȣлȣ пр'in ачеasta фȣ silitȣ aшї tpaџe tipana пopȣnka жnanoї. Спре adȣчереа а min-te a ачещii жntжмплърї s'a жntokmitȣ o sъp-бъtoape aniвepsapъ, kape sъ se цie жn totȣ anȣлȣ. Temeiȣлȣ ачещii istopii nóte фi adeвъpatȣ, жnsъ este жnфpȣmȣseцatȣ kȣ мȣлte жmпрецiȣpъpї

nedpente. Kaptea aчeasta se kpede a фi skpisъ de ɤnɤ̆ Iɤdeɤ̆ ӂn Eџiptɤ̆, пe timпɤлɤ̆ лɤi Xpistosɤ̆, ші nɤ se aфлъ ӂntp'aлte Біглії фъpъ nɤmaĭ ӂn чea гpeчeaskъ.

8) a пaтpa a Макавеілоpɤ̆.

Пъpinџiĭ бisepiчiĭ гpeчeщĭ adeвъpatɤ̆ kъ pomeneskɤ̆ ɤnde ші ɤnde despпe kaptea a пatp'a a Макавеілоpɤ̆, dap kape apɤ̆ фi фostɤ̆ aчeea, nɤ se щie. Чeĭ maĭ mɤлџĭ ӂnвъџaџĭ џinɤ̆, kъ aчeastъ kapte este чea dedikatъ Istopikɤлɤĭ Iɤdeɤ̆ Iosiфɤ̆ Флавie, ші поаpтъ titлɤлɤ̆: „Despпe „domnipea paџiɤneĭ ші a dpeпteĭ ӂɤdekъџĭ;" ɤnde adɤчe ɤneлe esemпле despпe istopia maptipiлopɤ̆ din a 2 kapte a Макавеілоpɤ̆, apъtӂndɤ̆, ӂn чe kinɤ̆ mintea (paџiɤnea) чea пp'in фpika лɤĭ Dɤmnezeɤ̆ ші п'pin kpedinџъ пoвъџɤitъ ла sфӂnta Скpiптɤpъ, toate patimiле ле пóte біpɤi. Kaptea aчeasta este біne skpisъ, de ші ea nɤ se maĭ bede niчĭ ӂntp'o Біблie de akɤmɤ̆.

6) a чiнчea a Макавеілоpɤ̆.

A чiнчea Kapte a Маkkавеілоpɤ̆, kape iap nɤ se bede niчĭ ӂntp'o Біблie modepnъ, kɤпpinde Istopia Apxiepeɤлɤĭ ші Пpiнчiпeлɤĭ iɤdeeskɤ̆ Ioannɤ̆ Xipkanɤ̆, despпe kape se фaчe pomenipe ӂn kaпɤлɤ̆ d'in ɤpmъ a kъpџiĭ I a Маkkавеілоpɤ̆.

10) Епістола (тpimiтepea) Iepemieĭ

Епistoла Iepemieĭ adpesatъ kътpe esiлaпџiĭ ӂn Bавiлonɤ̆, kape ӂn tpadɤчepea din opiџiнaлɤ̆ este aлɤ̆ 6 kaпɤ̆ din kaptea лɤĭ Bapɤxɤ̆. Скpiitopɤлɤ̆ eĭ пpeвine пe aчeĭ Iɤdeiĭ, ka eĭ mepгӂndɤ̆

аколо, съ se ферeaskъ de ѫnkinapea ла idoлĭ. Ші фiindŏ kъ este гречеще skpisъ, ka ші челелалte 5 kaпete але лѹĭ Варѹхŏ, se kѹnóще kъ пѹ este aѹtentikъ, чi фалсъ, skpisъ kѹ пѹцinŏ ѫnainte de наштерea лѹĭ Xpistos. Iѹdeiĭ пе ачеstea леаŏ лепъdatŏ, dap kpeштiniĭ din веakѹpiле din tѫiŏ se веde kъ ле чеteaŏ desŏ, kъчĭ пъpinцiĭ віsepiчещĭ чiteaзъ тѹлte лokѹpĭ din tpѫnseле; kѹ tóte ачеstea se пѹтеръ ѫntpe аnokpiфe.

11) **Ръгъчiѹпea лѹĭ Манасе** Despotѹлѹĭ ші idололatpѹлѹĭ Ѫmпъpatŏ a лѹĭ Iѹda, че о фъkѹ фiindŏ робitŏ ѫn Вавiлonŏ, (*) пѹ stъ пiчĭ ѫn Бiблia Евpeiaskъ пiчĭ ѫn tpadѹчеpiле челе векĭ гречещĭ. Ea sa ivitŏ пѹmaĭ ѫn a 2 sѹtъ dѹпъ Xpistos (ѫn kanonеле Anostoлiлоpŏ), se веde ka sъ ѫnплineaskъ pѹгъчiѹnea лѹĭ, че se поmenеще ѫn II a kponiчелоpŏ 33, 12, 13, 19.

12) Псалтѹлŏ 151.

Афаръ de чеĭ 150 Псалтĭ kanoniчĭ de обще kѹnoskѹцĭ ші de Iѹdeĭ ші de kpeштinĭ, ѫn tpadѹчеpea Алеsandpinъ (70) se maĭ афлъ ѹnŏ Псалтŏ ѫntitѹлatŏ „ Псалтŏ deosebĭ ѫnskpisŏ „ѫn пѹтеле лѹĭ Давidŏ, saŏ kiapŏ de ѫnsѹшĭ „Давid фъkѹtŏ" фiindŏ ачеsta komпѹsŏ, kѫndŏ se комбъtea пѹmaĭ елŏ sinгѹpŏ sinгѹpелŏ kѹ opiaшѹлŏ Голiatŏ.

Ачеstŏ Псалтŏ sѹпpanѹтеpapiŏ пѹ se афлъ пiчĭ ѫn opiцinaлѹлŏ Евpeeskŏ, пiчĭ ѫn Вѹлгata,

(*) елŏ аiчĭ саrŏ фi ѫптоrсŏ кътrе Дѹмnezeŏ ші саrŏ фi покъiтŏ, кѹпоскѫпдŏ, къ пѹ есте алrŏ Дѹмnezeŏ маrе ка Iехова; кърѹiа rѹrѫпдѹсе, ка съi ажѹrе а се ѫптоаrче ѫпапоi.

чі нвтаї жн 70 ші кареле ші ла Гречї ші ла Латінї este Апокріфв. Жн впеле Біблії фóрте векї se чітеще. – Виії din Пърінції бісерічещї, прекьмв: С. Іоаннв Хрisostomв, Atanasie кътре Марчелінв, Ігnatie, Евtixie, ші алції аў фъквtв потепіре despre елв, фъръ жнсъ съї фіе фъквtв карева чева komentapiв (esплікаре).

13 Іосіфв Флавіе.

Каptea ачеasta, kape se афлъ жн врта tвtвpорв кърцілорв Апокріфе але Векіблвї Testamentв, ші se жntitвлеазъ а лвї Іоsinв, пentрв къ de Іosinв (Іosiфв) Флавіе ар фі skpisъ, пічї Сфінції Пърінції нв о кvnoskв de дvmnezeiaskъ, пічї жн вре вна din Бібліїле гречещї, нв se афлъ, пічї жн kanonвлв кърцілорв Жidoвещї нв е skpisъ, пічї жн Бібліїле латінещї, ва съ zikъ пічї жntр'вna нв este пвсъ, нвтаї жн Біблia pomжneaskъ (чеа таї жntжiв tрадвсъ d'in елінеще de Логофътвлв Nikolae Mілквлв Граmatikвлв лвї Грігоріе Воеводв Domнвлв Църіі Ромжнещї, кжndв а фоstв елв Капвkixaia а ачеstвia ла Konstantinoполе, пе kape тълтъчіре Шарбанв Воеводв Kantaквzенв, Domнвлв Църіі Ромжнещї, о а datв ші жн tinapiв жн Бвквpeщї ла а. 1652;) zikв, къ kaptea ачеasta алвї Іоsiфв Флавіе нв se афлъ skpisъ, dekжtв нвтаї жн ssсв лъвdata Бібліе pomжneaskъ, ші пічї къ арв фі жndpъzнitв чінева ачеastъ kapte а о тълтъчі ші а о пvне жntpe кърціле Сфінтеї Скріптврї, къчі локв аічі н'аре, чі нвтаї пentрв къ se афлъ, ші прекьмв se афлъ жн ачеastъ Бібліе векіе pomжneakъ, s'а пвсв ші жн челелалtе Біблії pomжнещї, прекьмв

жn Бiблia Пърintелъї Самоiлъ Клеinъ d'in 1795, шi d'in ачeasta a tpekѹtъ жn Бiблia pomжneaskъ жn С. Петреъргъ (Пetpополе), tinъpitъ жntokmaї din kъвжntъ жn kъвжntъ dъпъ a П. Camoiлъ Клаinъ, фъръ нiчї о жndpentape de грешалеле че se aфлъ жntpжnsa. Жn ѹpmъ жn чеа ла Бѹzъѹ 1855—56 tinъpitъ totъ asemineа жntpѹ tóte, ka шi челе de maї sѹsъ. Ащептъmъ sъ вedemъ пе чea de Esчеленцiа Ca Domnѹлъ Andpeiъ Шагѹна Episkonѹлъ pomжnilopъ Optodokшї d'in Apdeaлъ (Tpansiлвania), че se tinъpeщe жn Cibiiъ, kapeле kpedemъ kъ ва фаче ачещiї kъpцї sфinte жndpenтъpiле чеpѹte шi не апъpatъ tpeвѹitoape пentpѹ фолоsѹлъ pomжnilopъ.

Deспре аѹtentiчitatea шi жntpeцimea къpцiлор капоniче але В. Тестamепт.

Totъ omѹлъ чinstitъ шi kѹ kѹцetъ вѹnъ, tpeвѹie sъ kѹnóskъ жntpaчeasta o deosевitъ повъцѹipe a пponieї dѹmnezeeщї, kъ adikъ kъpцiле векiѹлѹї testamentъ, kape ажѹпгъ ла о векimе аша de жналтъ, s'аѹ пъstpatъ пжnъ жn zileле nóstpe. Жnsъ Dѹmnezeѹ n'a цiѹtъ sъ жпгpiжaskъ пѹmaї пentpѹ цinepea, чi шi пentpѹ aѹtentiчitatea лopъ, adikъ пentpѹ пъstpapea лopъ kѹpate шi neфalsiфikate (фъp' a фi пъtimitъ нiчї o skimвape). Аргѹmentele пentpѹ aѹtentiчitatea лopъ sжnt ѹpmъtópeлe:

1) О kapte de челъ maї mape пpeцъ, пъzitъ ka чea maї mape komópъ; o kapte, че totdeaѹna epa жn mжna Бъpбацiлopъ челopъ maї алешї aї naцiѹneї евpeeщї, къpopa epa жnkpedinцatъ administpaцiѹnea лѹkpъpilopъ pелiцióse шi

политiче, ера presте пѹtinцъ ka opiцina ѣлѹ еї съ фie sѹпѹsѹ ла вре о skimбаре орї префачере; къчї

2) Пentateѹхѹлѹ (челе чiнчї кърцї) skpiindѹse de Moisi, opiцiналѹлѹ а фostѹ пѹsѹ de жnsѹшї Аѹtорѹлѹ лжнгъ Кiвotѹлѹ Леџiї, ѹnde se пъzea kѹ mape чinste, ба kѹ Сфinцenie kiapѹ de kътре Преоцiї леџiї (II леџе 31, sх: 26).

3) Преоцiї фieще кърѹia Капѹ орї Жmпъpatѹ алѹ лорѹ, ла sѹipea sa жn skaѹnѹ, жї da кжte о копie d'in ачеastъ kapte, пentpѹ ka ачеџiia жnвъцжndѹ леџеа лѹї Moisi, шi авжndѹо totdeaѹna жnaintea okiлорѹ, съ se повъцѹiaskъ dѹпъ dжnsa жn коноштiнца кжртѹipeї шi а datopiiлорѹ лорѹ.

4) Kaptea ачеasta din време жn време, dѹпъ niще форме фópte esakte шi akkѹpate tpeбѹia съ se dekoпieze пentpѹ tpeбѹinца Cinaгогъї; шi пѹmaї niще грешелї mічї шi не жnsemnate dakъ s'ap фi фъkѹtѹ жn dekoпiepe eї, epa destѹлѹ temeiѹ, ka tótъ dekoпiepea съ se deklape pea шi netpeбѹinчósъ.

5) Евреiї totѹ deaѹna, шi пжnъ жn zioa de astъzї жnвъцаѹ леџеа лорѹ бine, жn кжtѹ о щiaѹ toцї не dinaфаръ (de postѹ), шi kaptea ла фieще kape Шебѹах (7 anї) se чitea tótъ жnaintea а totѹ попорѹлѹ (II леџе 31. 10, 13). Шi орї kapeле, жndatъ че арѹ фi аѹzitѹ чеа maї mikъ skimбаре, арѹ ~~фi stp~~iгatѹ, фъръ крѹцаре.

6) Жn фie kape Сжmбътъ se чitea d'in леџеа лѹї Moisi бѹкъцї бѹкъцї, пѹmite П а р а ш е, (a)

(a) Пentateѹхѹлѹ пentpѹ жnлеспiре ла чiтi ѹ ера жmпърцitѹ дѹпъ пѹмърѹлѹ съптъмжniлорѹ ѹнѹi anѹ Вiсектѹ, жn чiнчї zечї шi патрѹ секцiѹnї, пѹmite Парaше, ка шi ла noї Nоѹлѹ Тестаментѹ.

іар жn zіле de сърбъtорї, пе лжнгъ леџе se maї чеteaѹ ѹнеле kапеte алеse шi d'in Пpoфеџї, kape se пѹmeaѹ Хефtаре (б).

7) Din semiнџia лѹї Леві (Левіџії), kapiї epa ла пѹmepѹ пeste 50 mii бърбаџї, epaѹ kѹ deosебіре жndatopiџї a пъzі леџеа лѹї Moisi, шi a o чiti totdeaѹna, фiindѹ kъ eї de аkоло'шї tpъџeaѹ жnвъџъtѹpiле лоpѹ pеліџióse, mopaле шi поліtiче; шi Moisi a onpitѹ kѹ asпpime, ka niminea нічї sъ adaoџe нічї sъ skazъ ла aчeastъ kapte, d'in kape Евpeiї aveaѹ ѹнѹ mape пѹmъpѹ d'in aчeastъ kapte dekoпiatъ, шi o пъstpaѹ kѹ челѹ maї mape pesпektѹ pеліџіosѹ, ka пе о kapte Сфжntъ. Кѹmѹ dap a пѹtѹtѹ жntpa вpe o skimбаре жn aчeastъ kapte?

8) Ла жnчепѹtѹлѹ sѹtеї a шeasa dѹпъ Xpistos, аша dap жnkъ жnainte de венipea пeшtiinџeї шi a бapбapieї жn аша пѹmitѹлѹ веаkѹлѹ de mіжлоkѹ, ѹniї Iѹdeї жnвъџаџї ла Тіберіada (жn Паleстina) аѹ жntpeпpinsѹ лѹkpѹлѹ челѹ maї mігълоsѹ шi maї ostenitopѹ din tóte лѹkpѹpiле, adikъ ka eї С С. sъ o konфponteze, sъ o колаџioneze, шi гъsindѹ чева sъ o kopiжeze шi sъ o жndpeпteze, шi totѹ deodatъ пѹпѹmaї tóte kѹвintеле, dap шi tóte літеpiле (sловеле) фieщe kъpia kъpџї sъ ле пѹmepe, ka sъ щie, de kжte opї ѹнѹ kѹвжntѹ opї kiapѹ шi o літеpъ віne жn фie kape kapte. Aчeastъ лѹkpape de шi ла ведеpe mikъ шi de totѹ пemѹлџѹmitópe, a фostѹ жnsъ ѹна d'in челе maї бѹне шi алеse апъpъpї жn kontpa opї kъpia фалsiфikape a kъpџілоpѹ В. Testamentѹ.

(б) Чумў амў zіче ла поі жп Думіпечі Епістоле ші Евангелії, іар ла сърбъторі пе лжпгъ ачелеа ші Паримії дін Профеџі. Везї Лука 4, 16—21.

9) Nічї kѫвѫntѫлѫ ачелора n'аре локѫ, kapiї zikѫ, kъ adekъ dekonietopiї sфintei Скрintѫpї ла npeskpiepea eї о аpѫ фi пѫtѫtѫ skimба, фiindѫ kъ tóte eseшплареле, kѫte saѫ вѫzѫtѫ dѫпъ вpeшї, se notpiвeskѫ ѫntpe dѫnseле ѫntpѫ tóte ѫnѫлѫ kѫ алtѫлѫ.

10) Шi Tpadѫчеpiле челе векї але Векiѫлѫї Testamentѫ ѫn лiмбї deosebite, maї вѫptosѫ tpadѫчepea чea гpeчeaskъ, kape s'a фъkѫtѫ пе ла anѫлѫ 285 ѫnainte de Xpistos ла Алesandpia ѫn Eџiптѫ, пentpѫ tpeбѫinџa Iѫdeiлорѫ че локѫeaѫ аколо, шi akѫшѫ ворбеаѫ пѫмаї гpeчeщe; ne sѫnt destѫлъ dовadъ, пentpѫ џinepea Aѫtentiвitъџiї кърџiлорѫ Векiѫлѫї Testamentѫ ѫn tótъ кѫpъџenia, фiindѫ kъ noї ѫntp'aчeste tpadѫчepї гъsimѫ ѫntpѫ tóte tokmaї ачееа, че аѫ шi Евpeiї пѫнъ ѫn zioa de astъzї ѫn manѫskpinteле лорѫ челе евpeeщї але Векiѫлѫї Testamentѫ.

11) Кѫмѫ dap о kapte че epa пъzitъ kѫ atѫta pesnektѫ шi sфinџenie; че epa ѫntpeбѫinџatъ totdeaѫna, шi d'in kape epa deskpise koniї nenѫmepate, пѫtea sъ фie sѫпѫsъ ла вpe о skimбаpe? kape фantъ apѫ фi фostѫ ѫnѫ kpimѫ, ба чea maї mape пелеџiѫipe?

12) Dakъ кърџiле Testamentѫлѫї Векiѫ apѫ фi пътimitѫ вpe о skimбаpe opї пpeфaчepe, atѫnчї inimiчiiї Сфintei Скpiптѫpї de бѫnъ seamъ n'apѫ фi tъkѫtѫ aчeasta, чi apѫ фi stpiratѫ ѫn гѫpa mape ѫn tóte пъpџiле, шi apѫ фi skpisѫ mѫлџime de кърџї, аpъtѫndѫ лѫmeї ѫншелъtopia фъkѫtъ.

13) Tóte aчeste maї sѫsѫ apъtate apгѫmente dap ne apatъ destѫлѫ de лѫminatѫ, kъ noї кърџiле sфinte але Векiѫлѫї Testamentѫ ле авеmѫ akѫmѫ ѫntpeџї, kѫpate шi пiчї кѫtѫшї de пѫџinѫ

фалsiфikate, totȣ жntp'ачеа stape, жn kape epaȣ еле d'in векime ши пжнъ жn sȣtеле челе d'in tжiȣ dȣпъ Xpistos, kжndȣ ачеstea saȣ черчеtatȣ kȣ atжta skpȣпȣлositate, алегжndȣse челе бȣne de челе pеле.

Кърціле перdȣте.

Жn Сфжnta Скрiптȣръ a Векiȣлȣї Testamentȣ se фаче pomenipe de ȣnȣ mape пȣтърȣ de кърці, kape akȣmȣ nȣ se maї афлъ. Astфелȣ de кърці sжnt:

1) Каptea леції орї a легътȣрiї (алiанції) (Ешiре 24, 7.)
2) Каptea ръsбóiелорȣ. (Nȣмерї 21, 14.)
3) Каptea dрепцiлорȣ (Iisȣs Naвi 10, 13.)
4) Каptea лȣї Самоiлȣ (I Жmп. 10, 25.)
5) Леціȣiре пentpȣ Жmпъръціe.
6) Треї miї провербiї але лȣї Соломоnȣ (III. Жmпър.)
7) Пророчiа лȣї Еnoхȣ. (Еnist. Iȣda 14.) ши алtеле mȣлte.

Din aчeste кърці, ȣнеле epaȣ kȣnoskȣte ши npiimite de Iȣdeї, maї алesȣ ачелеа, despre kape se фаче pomenipe жn кърціле Сфinte, че ле авеmȣ пжnъ astъzї de фацъ.

ЛНТРОDЪЧЕРЕ
Лn
КЪРЦІЛЕ Н. ТЕСТАМЕНТ.

§ 1.

Kaptea deskoпepipeĭ, kape nъ ne жndpeaптъ ka кърціле B. T. ла леџе ші ла фъгъdъinцъ пentpъ жтплinipea dapълъĭ ші a adeвъpълъĭ, жnsemnжndъ пe Iisъs Xs че aвea se в'e; чi este търtъpie adeвъpatъ ші вestipe a тжntъipeĭ чеĭ аръtate жn Iisъs Xs, ачеasta este N. Testament.

Adъnapea ла ъnъ локъ a ачеstopъ кърці sфinte, пóptъ nъmeлe de Noълъ Testamentъ d'in челе maĭ d'in tжiъ timпъpĭ але kpeщinъtъцiĭ. De ші арь фi maĭ вine a se nъmì кърціле Noълъĭ Ашъzътжntъ, пentpъ kъ жntpжnsълъ se kъпpinde воia тжntъitopiълъĭ nostpъ Iisъs Xpistos, лъsatъ óменiлоpъ жn skpisъ dъпъ mórtea ші жпълцареa лъĭ ла чеpiъpĭ. Лntp'aчеstъ жnцелеsъ ворвеще Павелъ despre Noълъ Ашъzътжntъ de леџе ла Евpeĭ 9, 15—18

Noълъ Testamentъ жntokmaĭ аша de adeвъpatъ este фъndamentълъ kpedinцeĭ nóstpe, dъпъ kъmъ Xpistosъ, despre kapeлe ворвеще елъ, este kaпъ вiserічiĭ saлe.

Скpiepiле Noълъĭ Testamentъ, kape жndatъ dъпъ жпълцареa ла чеpiъpĭ a лъĭ Iisъs aъ жпчепътъ a se жntokmi, s'aъ stpжnsъ ла ъnъ локъ пe ла sфжршitълъ sъteĭ жntжiъ, орĭ пe ла жпчепътълъ

челiĭ а доȣа дȣпъ Xs, прекȣmȣ se веde, ѫndatъ дȣпъ mórtea лȣĭ Ioann Евангелistȣлȣ. kареле а ѫntrekȣtȣ kȣ вiiаца пе toцĭ чеiалалцĭ Апоstолĭ.

§ 2.

Ѫmпърцirea кърцiлорȣ N. T.

Новлȣ Testamentȣ, saȣ кърцiле лецiĭ нове кȣпрindȣ skрiерiле Евангелiштiлорȣ шi але Апоstолiлорȣ ла ȣнȣ локȣ adȣnate, kаре кȣвinteazъ despre наштереа, вiiаца шi mórtea лȣĭ Iisȣs Хрistos, despre ѫntemeiереа шi лъцiреа Бiseрiчiĭ sале.

Дȣпъ кȣmȣ Векiȣлȣ Testamentȣ se ѫmпарte ѫn treĭ пърцĭ: 1) ѫn кърцĭ Istoрiче, (dела Moisi пѫнъ ла Макавеĭ), 2) ѫн кърцĭ Didaktiче орĭ mорале (dела Iовȣ пѫнъ ла ѫнцеленчiȣнеа лȣĭ Сiрахȣ), шi 3) ѫн кърцĭ Пророфetiче (dела Isaia пѫнъ ла Малахiа); – totȣ аша se ѫmпартȣ шi кърцiле N. Testamentȣ ѫн 3 пърцĭ:

1) ѫн кърцĭ Istoрiче: челе 4 Евангелiĭ шi Фаптеле Апоstолiлорȣ.

2) Ѫн кърцĭ Didaktiче орĭ ѫнвъцъtóре шi Морале, kаре кȣпрindȣ tóte Еnistолеле Апоstолiлорȣ; шi

3) Ѫн о kарtе Пророфetikъ: Апоkалinsȣлȣ орĭ deskoneрiреа Сфѫntȣлȣĭ Ioannȣ.

I) Istoрiче sѫnt kȣ нȣmърȣлȣ 5, аdekъ:

			Капете.
1)	Евангелiа лȣĭ Mateiȣ.	.	28
2)	Евангелiа лȣĭ Марko.	.	16
3)	Евангелiа лȣĭ Лȣка.	.	24
4)	Евангелiа лȣĭ Ioannȣ.	.	21
5)	Фаптеле Апоstолiлорȣ de Лȣка.		28

II) Скріеріле челе Instpвktіве (didaktiче) ші торале sѫnt кв пвтървлв 21 adікъ:

14 Епіstоле але лві Павелв:

			Капете
1)	Kaptea къtpъ Ротапї	de Павелв.	16
2)	Kaptea къtpъ Kopintenї I.	—	16
3)	Kaptea къtpъ Kopintenї II.	—	13
4)	Kaptea къtpъ Галаtenї.	—	6
5)	Kaptea къtpъ Ефеsenї.	—	6
6)	Kaptea къtpъ Філіппепї.	—	4
7)	Kaptea къtpъ Колоsenї.	—	4
8)	Kaptea къtpъ Tesалonikenї I	—	5
9)	Kaptea къtpъ Tesалonikenї. II	—	3
10)	Kaptea къtpъ Timoteiв I.	—	6
11)	Kaptea къtpъ Timoteiв II.	—	4
12)	Kaptea къtpъ Titв. .	—	3
13)	Kaptea къtpъ Філітопв.	—	1
14)	Kaptea къtpъ Еврeї.	—	13

Апої 7 але алtора преквтв:

15)	A лві Iaковв soборпічeaskъ.	5
16)	A лві Пetpв soборпічeaskъ I.	5
17)	A лві Пetpв soборпічeaskъ II.	3
18)	A лві Ioann soборпічeaskъ I.	5
19)	A лві Ioann soборпічeaskъ II.	1
20)	A лві Ioann soборпічeaskъ III.	1
21)	A лві Iвda Tadeвлв.	1

III) Вna Поеtiko-Профеtikъ adikъ

Апокаліпsвлв opї askвnsa deskonepipe a Сфѫntвлві Ioann Теологвлв. 22

Ꙟn Евангелії se квпріndв пащереа, ѫпвъцътвра, фапtеле, patіміле, тóрtea ші ѫпвіереа Domnвлві nostpв Iisвs Xpistos.

Пърinцiï bisepiчeщï d'in чe ie d'in tжiŭ veakspï kpeщineщï kspindŭ adese opï пe tóte чeле пatps Еланreлiï totŭ sśbt śпa шi aчeeaшï nśmipe Евanrелie; kape a Φostŭ skpisъ de пatps бъpбaцï mapï Сфinцï шi de Dśxśлŭ лśï Dśmnezeŭ жп sśфлaцï, de Mateiŭ, Mapko, Лśka шi Ioann. Doï d'intpaчeщia Mateiŭ шi Ioann, фiinds dintpe чeï 12 Апostoлï, aŭ Φostŭ maptopï okśлaцï, adikъ, kapiï жпшiшï kś okiï aŭ въzśtŭ шi kś śpekiле aŭ aśzitŭ фanteлe шi жпвъцъtśpiле Domnśлśï Iisśs; iap Mapko шi Лśka aŭ фostŭ doï dintpe чeï 70 de Апostoлï; шi жпspeцiaлŭ Śчeniчï, Mapko aлŭ С. Апostoлŭ Петps iap Лśka aлŭ С. Апostoлŭ Павeлŭ; шi aчeщia aśzindŭ d'in rspa Daskълiлopŭ лopŭ minśniле шi dśmnezeeщiле жпвъцъtśpï aле Domnśлśï Iisśs Xs, пe aчeлea жntokmaï aшa лeaŭ skpisŭ, dśпъ kśmŭ лeaŭ пpiimitŭ; пentps kape шi eï se sokoteskŭ totŭ aseminea вpedniчï de kpedinцъ, ka шi чeï doï d'in tжiŭ повъцśitopï aï лopŭ.

§ 3.

Жnkpedinцape despпe вepitatea къpцiлopŭ N. Testamentŭ.

N. Testamentŭ пentps noï kpeщiniï este o kapte de mape жnsъmnъtate. Жntp'aчeastъ kapte Сфжntъ rъsimŭ noï tóte kжte se atinrŭ de Iisśs Xs фiiśлŭ чeлŭ adeвъpatŭ aлŭ viśлśï D-zeŭ; kapeле este sinrśpśлŭ nostps miжлoчitopŭ шi mжntśitopiŭ. Жntpжnsa aфлътŭ tóte, kжte ne sжnt nóъ de tpeбśinцъ spпe a фi фepiчiцï; къчï ea este sinrśpśлŭ adeвъpatśлŭ izвopŭ, d'in kape noï пśtemŭ skóte d-zeiaska жпвъцъtśpъ a лśï Iisśs.

Ші фiindŏ kъ kѕпрindереа ачеstорŏ skрiерĭ пеntрѕ поĭ este аша de intереsantъ, dреntŏ ачееа поĭ тревѕie фóрte sъ пе вѕkѕръmŏ, жnkреdinцжndѕпе, kъ Аѕtорiĭ ачелора аŏ tóte semnеле, черѕte de о dепліпъ ші пе'ndoitъ жnkреdinцаре. Чinstea ші жntреціmеа лорŏ de kаракtерŏ, прекѕmŏ temереа de Dѕmnezeŏ, пѕ sжпt sѕпѕse ла пічĭ о жndoiалъ. Despre onestatea ші sinчеritatea лорŏ прin ачееа аŏ datŏ destѕле doвezĭ пліпе de kреdinцъ, kъ еĭ sлъвічіѕпіле ші дефеkтеле лорŏ пічĭ жntрѕпŏ kiпŏ пѕ ші леаŏ askѕnsŏ, пічĭ леаŏ tъkѕtŏ, чi пе ачеstea жп пѕвлikŏ kѕ kреdinцъ леаŏ mърtѕрisitŏ ші леаŏ повеstitŏ. Еĭ mърtѕрisеskŏ лѕkрѕрі, пе kаре орĭ еĭ kѕ okiĭ леаŏ въzѕtŏ ші kѕ ѕрекіле леаŏ аѕzitŏ, орĭ de ла аseminea mърtѕрiĭ de жntжіѕлŏградŏ леаŏ прimitŏ. Еĭ аŏ skрisŏ жп ачелŏ timпŏ, kжndŏ tóte ачелеа, despre kаре аŏ skрisŏ; ераŏ жп прóспътъ adѕчере aminte. Еĭ d'in mърtѕрisiріле лорŏ паŏ приimitŏ пічĭ ѕпŏ фолоsŏ пътжпteskŏ, чi maĭ вжрtosŏ аŏ аццеntatŏ ѕрmърĭ tрiste, вatжokѕрĭ, ѕрцisiрĭ, приronірĭ, totŏ фелiѕлŏ de nedepse tiрънеццĭ, ші maĭ пе ѕрmъ ші móрte, kаре лisаŏ ші жntжmплatŏ. Ші de ші еĭ п'аŏ tрънtŏ тоцĭ ла ѕпŏ лоkŏ, чi ръsiпiцĭ (жmпръщiaцĭ) ѕпiĭ de алцiĭ, dар пentрѕ ачееа mърtѕрisiріле лорŏ se потрiвеskŏ de пліпѕ жntре sine. Din ачелеа se веde kѕратŏ, kъ еĭ аŏ skрisŏ d'in тóтъ kопвiпцереа ші kѕръцепia inimiĭ, ші kъ еĭ аŏ фostŏ ѕmвріцĭ kѕ Dѕхѕлŏ лѕĭ Dѕmnezeŏ ші de ачела аŏ фostŏ повъцѕіцĭ. Афаръ de ачеasta kiпѕлŏ skрiерiĭ лорŏ (stiлѕлŏ) este аша de simплѕ, natѕралŏ ші фъръ de mъеstрie, жп kжtŏ пічĭ ѕпŏ препѕsŏ пѕ se пóte паще, kъ еĭ

dóръ арŭ фi жерtфitŭ ɤndeва adeвърɤлŭ, пentpɤ вpe ɤnŭ фpasŭ фpɤmosŭ шi жnпodoвitŭ, dɤпъ kɤmŭ se вede ла алцĭ aɤtopĭ.

Шi dakъ noĭ ɤnopa dintpe aɤtopiĭ kлasiчĭ d'in timпɤpiле maĭ вekĭ шi maĭ nóɤe, ле dъmŭ kpedinцъ de adeвъpŭ, de шi sжnt kɤ mɤлtŭ maĭ пɤцine doвezĭ пentpɤ ачела; апоĭ че kaɤze вine kɤвжntate amŭ пɤtea noi adɤче, kжndŭ aɤtopiлopŭ Noɤлɤĭ Testamentŭ nɤ леamŭ da kpedinцъ.

§ 4.

Жnвъцъtɤpa din kъpцiле N. T. (ka шi чea din B. T.) este dɤmnezeiaskъ.

Despre Noɤлŭ Testamentŭ, ka шi despre челŭ Bekiŭ, kɤ totŭ temeiɤлŭ de adeвъpŭ se nóte ziче, kъ жnвъцъtɤpa чea kɤпpinsъ жntpжnseле este astфелiŭ жntokmitъ, жnkжtŭ opĭ че omŭ чinstitŭ tpeвɤe sъ mъptɤpisaskъ, kъ asemineа жnвъцъtɤpъ niчĭ odatъ n'aŭ пɤtɤtŭ izвopж пɤmaĭ sinгɤpŭ d'in mintea omeneaskъ; kъчĭ ачееа este astфелŭ алeasъ, жnaлtъ шi koвжpшitópe, astфелiŭ вpednikъ de Dɤmnezeŭ, astфелiŭ de amъsɤpatъ kɤ tpeвɤinцеле omɤлɤĭ, astфелiŭ de siгɤpŭ жndpentatъ spre adeвъpata фepiчipe a ómenilopŭ, жn kжtŭ пɤmaĭ sinгɤpŭ Dɤmnezeŭ, kapeле aŭ ziditŭ пе ómenĭ, шi dɤпъ ɤpmape, елŭ щie maĭ вine, че ле este лopŭ de neвoie шi фoлositopiŭ spre фepiчipe, пɤmaĭ ачела nóte фi жnчепъtopiɤлŭ ачелopa.

Nɤmaĭ Noɤлŭ Testamentŭ ne фаче sъ жnцелeцemŭ вine шi kɤ deseвжpшipe пе челŭ Bekiŭ, фiindŭ ачела пɤmaĭ ɤmвpa лeцiĭ, жn вpeme че

ачesta kвпrinde Dарвлă шi adeвървлă. Tóte черimoniiле челе mвлte dвmnezeeщï а ле Bise-рiчiï лвï Israiлă, акърора skопă noï d'in челă Vekiă пвmaï пв 'лă пвtemă Віnе жnцелеце, se ворă фаче minвnate жnaintea okiлорă noмtрiï, dвпъ че d'in челă Noă вomă вedé, къ ачелеа жnsemneazъ (аratъ) пре Xpistos. Профецiiле челе mвлte a ле Vekiвлвï Testamentă, neарă ръmжné пóъ жntвnekate шi ne жnцелеse, dakъ пв неарă аръta Noвлă Testamentă, жn че kiпă ачелеа орï kв adeвъrată (desевжршiре) saă жmплinită жn Xpistos, орï ла desвълirea maï depарte а плaпвлвï съă челвï Віnе-kввжntată пentрв omenire, аă съ se жmплineaskъ dвпъ ачeasta.

§ 5.

Лimба жn kаре аă фostă skрisă Noвлă Testamentă.

Авtoрiï Noвлвï Testamentă кърцiле лорă леаă skрisă maï kв seamъ жn лimба гречeaskъ, пentрв къ ачeastъ лimбъ пe atвnчï ера чеа maï kвnoskвtъ шi ворбitъ пв пвmaï de лokвitoрiï Asieï miчï шi а Гречieï, dар шi de Iвdeiï чеï din Eцiптă шi d'in алte пърцï жn Европа, Африkа шi Asia. Лimба евреiaskъ пвmaï ера жn вsă, dekжtă пвmaï ла Iвdeiï d'in Палеstina, шi шi аколо пвmaï жn sлвжба Віseriчeaskъ. Аша dар фiindă лimба гречeaskъ чеа обiчпвitъ, пр'in ачеаsta жnвъцътвра лвï Iisвs аă пвtвtă жn skвptă а se лъцi жn тoate пърцï але пъmжntвлвï, kаре аă фostă tokmaï шi skопвлă лвï; къчï елă а порвпчită, ка Еванreлiа sа съ пв se вesteaskъ пвmaï Iвdeiлорă, чi шi пъгжпiлорă (пeamврiлорă).

§ 6.

Кърціле Апокріфе але Nоȣлȣĭ Тестаментȣ.

Tokmaĭ d'in timпȣріле Апостолілорȣ, прекȣmȣ шi dȣпъ moartea лорȣ, афаръ de челе patрȣ Евангелiĭ Канонiче, пpimite de maika бisepikъ, saȣ maĭ skpisȣ шi алte Istopiĭ despre Iisȣs, пе kape aȣtopiĭ лорȣ леаȣ пȣmitȣ totȣ Евангелiĭ; аша, жn kжtȣ пе ла sфжршitȣлȣ veakȣлȣĭ алȣ 2 saȣ пȣmъpatȣ 50 de Евангелiĭ, пе kape бisepika черчеtжndȣле, шi афлжndȣ жntpжnsеле mȣлte лȣkpȣpĭ фабȣлоase, nesъpate шi de nічĭ о tpeaбъ, леаȣ лепъdatȣ, ціnжndȣ пȣmaĭ пе aчeste patpȣ de sфinte шi adeвъpate.

Жntpe кърціле Апокріфе але N. T, d'in kape о парte s'aȣ пеpdȣtȣ, пentpȣ kȣpiositatea четіtopілорȣ пȣmъpъmȣ аічĭ вре о kжteва:

1) Прot-Евангелiа лȣĭ Iakoвȣ skpisъ гречеще, kape kȣвinteazъ despre пащереа лȣĭ Iisȣs шi а maĭчiĭ saле, пжпъ ла ȣчidepea пpȣпчiлорȣ жn Bitлeimȣ.
2) Евангелiа лȣĭ Тома, totȣ гречеще.
3) Евангелiа Тesлapiȣлȣĭ Iosifȣ, Аръбеще.
4) Евангелiа Пpȣпчiеĭ лȣĭ Mesia, totȣ Аръбеще.
5) Евангелiа de Nащереа С. Марiеĭ, Латinеще.
6) Евангелiа de Nащереа Марiеĭ шi а пpȣпчiеĭ Мжntȣitopiȣлȣĭ, латinеще.
7) Евангелiа лȣĭ Nikodimȣ гречеще.
8) Евангелiа лȣĭ Iȣstinȣ латinеще.

9) Евангелiа лѹї Марчiонѹ.
10) Евангелiа лѹї Черiнтѹ.
11) Евангелiа кътръ Евреї.
12) Пророчiа лѹї Еnохѹ (Iѹda 14).
13) Евангелiа лѹї Варнава.
14) Евангелiа С. Петрѹ.
15) Евангелiа кътръ Егiптенї.
16) Евангелiа лѹї Татiанѹ.
17) Евангелiа Апостолѹлѹї Андреiѹ.
18) Евангелiа лѹї Бартоломеiѹ.
19) Евангелiа лѹї Апелле.
20) Евангелiа лѹї Basiлidѹ.
21) Евангелiа Ебiонiцiлорѹ.
22) Евангелiа Еnкратiцiлорѹ.
23) Евангелiа Вечnікъ (Апок. 14, 6)
24) Евангелiа Евеї.
25) Евангелiа Гnостiчiлорѹ.
26) Евангелiа лѹї Isixie.
27) Евангелiа лѹї Ioannѹ, despre мóртеа С. Марiеї.
28) Евангелiа лѹї Iѹda Iskapioteanѹлѹ.
29) Евангелiа лѹї Iѹda Тадеѹлѹ.
30) Евангелiа лѹї Левчiѹ.
31) Евангелiа лѹї Лѹчiанѹ.
32) 3 Евангелiї але Манiхеiлорѹ.
33) Картеа despre С. Марiа, шi жntребърї despre Марiа.
34) Евангелiа лѹї Маттiа.
35) Евангелiа лѹї Павелѹ.
36) Евангелiа despre Перфекцiѹnе.
37) Евангелiа лѹї Фiлiппѹ.
38) Евангелiа Сiмоniщiлорѹ.
39) Евангелiа кътръ Сiрiенї.
40) Еванг. лѹї Тадеѹ (Евsевiе К. I к. 13)

41) Евангеліа лȣї Валентінȣ.
42) Евангеліа Віе (viva).
43) Епістола лȣї Авгарȣ Ѫмпър. Edesei кътръ Іисȣс Хс, ші ръспȣнсȣлȣ лȣї Хс.
44) Епістола лȣї Пілатȣ d'in Понтȣ, despre віiаца лȣї Хрістос.
45) Епістола лȣї Лентȣлȣ, despre форма ші фігȣра dinaфаръ а лȣї Іисȣс Хс.
46) Ѫнтѫмплъріле челорȣ 12 Апостолї.

Кътре ачестеа Протестанції маї adaorъ ші Регȣліле орї Канóнеле Сфінцілорȣ Апостолї, zікѫndȣ еї, къ ачестеа кȣ грешалъ se аттрібȣе лȣї Кліментȣ алȣ Ромеї, кареле а мȣрітȣ ла анȣлȣ 91 dȣпъ Хрістос. (*)

Ѫн тóте ачестеа кърцї Апокріфе аȣ пȣтȣтȣ фі мȣлте adеvърате ші бȣне; dар ѫnsъ фііndȣ къ ѫntрѫnsеле ерaȣ ші мȣлте фабȣле, копілъріі, абсȣрdітъцї ші лȣкрȣрї de рѫsȣ, de ачееа еле ѫntре крещінї нічї оdатъ н'аȣ ажȣnsȣ ла аȣторітате аша de маре, ка челе патрȣ Еванrелії adевърате, ші ѫn vртъ ачещіа кȣ dрептȣ кȣвѫntȣ леаȣ skosȣ d'in рѫndȣлȣ кърцілорȣ sфінте.

(*) Пе ачесте skріерї Апокріфе але Ноȣлȣї Testamentȣ, аічї нȣмаї кȣ нȣмеле номеніте, аȣторȣлȣ ачестіа пеште пȣцінȣ тімпȣ ле ва da ла лȣмінъ ѫn ѫntindere маї пе ларгȣ, ѫntр'о карте спечіалъ, ѫntітȣлатъ: „ Чінчїzечї de Еванrелії ші „skріерї Апокріфе але Ноȣлȣї Testamentȣ“ sokotindȣ къ кȣноштінца ачестора есте неапъратȣ требȣіочіósъ, ка алътȣрѫndȣse ачестеа кȣ Еванrеліїле челе Канонїче, съ se кȣнòскъ adевърȣлȣ кіарȣ ші de інімічії крещінismȣлȣї.

КАПЅ I.

Кърціле Історіче але N. Тестамент.

§ 7. Евангеліile.

Евангеліа (*Ευαγγε'λιον*) ка о вestipe бѕнъ ші веселъ despre аръtapea мѫntѕipeĭ oameni-лорѕ ѫn Iisѕs Xpistosѕ, ѫn kanonѕлѕ Noѕлѕĭ Testamentѕ este de 4 Фелiѕpĭ, de ѕnde se ші deosебeskѕ 4 Евангелiĭ, Евангеліа лѕĭ Mateiѕ, a лѕĭ Mapko, a лѕĭ Лѕka ші a лѕĭ Ioann. Кѕm kъ skpiepea ачestopѕ 4 бърбаціĭ dѕmnezeeщĭ saѕ Евангеліщĭ este o istopie adeвъpatъ ші nedeфъimatъ, ші kѕm kъ ачееа este tokmaĭ de пpe timпѕpiле Anostoлiлopѕ, despre ачeasta adeвepeskѕ мъptѕpiiле пpekѕmѕ a пpietiniлopѕ, аша ші kiapѕ a връжмашiлopѕ Евангеліеĭ din a dóѕa sѕtъ a epeĭ kpistiane.

Кѕвѫntѕлѕ Евангеліе ѫnsemneazъ:

1) Бѕнъвestipe despre венipea мѫn-tѕitopiѕлѕĭ.

2) Ѫнвъцътѕpa despre мѫntѕipe, къчĭ вestipea, npedikapea (пpoпoвedѕiipea) евангеліеĭ, nѕ este алta, de kѫtѕ a вestì ѫнвъцътѕpa лѕĭ Iisѕs Xpistos.

3) Ne apatъ Istopia вieціĭ ші a мopціĭ лѕĭ Iisѕs Xpistos. Ші dѕпъ ѫnцелесѕлѕ ачеsta, noĭ вopбimѕ aiчĭ despre 4 Евангелiĭ, a лѕĭ Mateiѕ, Mapko, Лѕka, ші Ioannѕ.

Челе tpeĭ din tѫiѕ Евангелiĭ aѕ фostѕ skpise maĭ dinainte, dap a 4 a лѕĭ Ioannѕ maĭ ѫn ѕpmъ de toate, ші se ші deosебеще мѕлtѕ de чеsteлалte, пpekѕmѕ пp'in ѫndeплinipea фopмѕлъpiĭ чеĭ мъestpioase a вestipeĭ мѫntѕipeĭ, аша ші

пр'in minȣnata жпълцаре a kȣвintелорȣ, kape se поартъ de Dȣхȣлȣ челȣ dȣmnezeeskȣ.

§ 8. ЕВАНГЕЛІА ЛȢЇ МАТТЕІȢ.

Матеіȣ, kȣвжntȣ sipiakȣ, жnsemneazъ Dарȣ; елȣ фȣ nȣmitȣ ші Леві Фііȣлȣ лȣї Алфеіȣ d'in Галілеа. Mateiȣ ера Вamешȣ ла Капернаȣmȣ, kжndȣ saȣ kiematȣ ла dipегътоpia Апостолеаskъ, чержndȣ Iisȣs de ла dжnsȣлȣ, ka sъї ȣpmeze лȣї (Mat. 9, 9. Марко 2, 13. Лȣka 5, 27), елȣ жndatъ жші пъръsi slȣжба че о авеа, se фъkȣ ȣченіkȣ алȣ Domnȣлȣї, ші maї пе ȣpmъ фȣ primitȣ жn nȣmъpȣлȣ челорȣ 12, kapii se nȣmeskȣ Апостолї орї проповеdȣitopї, pentpȣ kъ Iisȣs iaȣ tpimisȣ жn tóтъ лȣmea, ka sъ predічe Евангеліа; ші фііndȣ kъ Mateiȣ жmпреȣnъ kȣ чеіалалцї Апостолї se афлъ maї totȣ deaȣna пе лжngъ персóna Мжntȣitopiȣлȣї, pentpȣ ачеeа аȣ ші фostȣ мъpтȣpie adeвъpatъ de tóте kȣвintеле, жnвъцътȣpiле, фaптеле, minȣniле, natimiле, mórpтea, жnвiieрea d'in морцї, ші жnълцареа лȣї ла чepiȣ. Dȣпъ ачеаsta елȣ ръmase жn Iерȣsалimȣ, ȣnde primi Сфжntȣлȣ Dȣхȣ, ші проповеdȣii пе Iisȣs Xs. Скpiitopiї чеї maї векї креștineștї adeвереазъ, kȣmȣ kъ Mateiȣ аȣ predikatȣ kжцва anї жn Iȣdeia, ȣnde пе ла anȣлȣ 61—66 dȣпъ naщереа лȣї Xpistos аȣ skpisȣ totȣ че чetimȣ noї жn Евангеліа sa, жn лimба Сipiako-Халdaikъ, kape adekъ se ворбеа atȣnчї жn Iȣdea, se жnцелеџе, kъ pentpȣ Iȣdeiї d'in Палеstina. Евангеліа лȣї este чеа maї жntinsъ d'in toate naтpȣ Евангеліiле; аре 28 kaпete. Жnчепȣtȣлȣ iлȣ фаче kȣ Џенеалоџіа (kaptea neamȣpiлорȣ) лȣї

Iisȣs Xpistosȣ̆, ꙟn kape dела Авраатȣ̆ ꙟn џosȣ̆ se nȣineskȣ̆ stpъmoшiĭ Mꙟntȣitopiȣлȣĭ nostpȣ de ꙑapte бъpбъteaskъ; пpekȣmȣ̆ шi a лȣĭ zemisлipe, naщepe, ꙟnkinape de Marieĭ dела Ръsъpitȣ̆, npironipea de Ipodȣ̆, фȣra ꙟn Eџintȣ̆, шi peꙟntoapчepea sa ꙟn пъmꙟntȣлȣ̆ лȣĭ Ispaiлȣ̆, petpeчepea лȣĭ ꙟn Nazapetȣ̆, пpoповedȣipea лȣĭ Ioannȣ̆ ꙟn пȣstie, пpin kape eлȣ̆ пpeгъtea поnopȣлȣ̆ spe askȣлtapea ꙟnвъцъtȣpeĭ лȣĭ Xs; вopбeщe maĭ denapte, ꙟn чe kinȣ̆ aȣ̆ бotezatȣ̆ Ioannȣ̆, шi kȣmȣ̆ aȣ̆ фostȣ̆ Xpistos бotezatȣ̆ de d'ꙟnsȣлȣ̆; kȣmȣ̆ kъ aчestȣ̆ mꙟntȣitopiȣ aлȣ̆ nostpȣ ꙟnainte de aшĭ ꙟnчene ꙟnвъцътȣpa sa saȣ̆ пpeгъtitȣ̆ ꙟn пȣstie пpin ȣnȣ̆ nostȣ̆ de 40 ziле. Toate ꙟnвъцътȣpiле. toate minȣniле. natimiле, móptea шi ꙟnвiepea лȣĭ Xpistos din mopцĭ, tóte aчestea se чiteskȣ̆ ꙟn Евангелia aчeasta kȣ deamъpȣntȣлȣ̆, шi se sфꙟpшeщe kȣ повestipea nopȣnчiĭ, пe kape Xpistos ꙟnainte de Ꙟnълцapea sa ла чepiȣ̆ o a datȣ̆ Ȣчeniчiлopȣ̆ sъĭ, adikъ, ka eĭ sъ meapгъ ꙟn tótъ лȣmea, шi ꙟnвъцꙟndȣ̆ tóte nопópeлe; sъ ле бoteze, шi sъ ле фakъ a пъzi tóte aчeлea, kꙟte aȣ̆ nopȣnчitȣ̆ eлȣ̆. Евангелia лȣĭ Mateiȣ̆ фȣ kȣpꙟndȣ̆ dȣпъ eшipea eĭ tpadȣsъ ꙟn гpeчeщe. Dȣпъ apъtъpiле istopiorpaфiлopȣ̆ kpeщineщĭ, aчestȣ̆ Apostoлȣ̆ 'шĭ a npedikatȣ̆ Евангелia sa ꙟn E t i o n i a, I n d i a шi П a p t i a, шi dȣпъ ȣniĭ ла anȣлȣ̆ 76, dȣпъ алцiĭ ла 80 dȣпъ Xpistos sa sфꙟpшitȣ̆ kȣ mópte de Maptipȣ̆. Ꙟnфъцiшepiĭ kinȣлȣĭ aчestȣĭ Evangeлistȣ̆ se алътȣpъ ka eмблeтъ (simбoлȣ̆) ȣnȣ̆ Ꙟnџepȣ̆, пpin kapeле, dȣпъ вedepea Пpoфetȣлȣĭ Iezekiiлȣ̆, se apatъ omenimea (ȣmanitatea) лȣĭ Xpistos, kȣ kape eлȣ̆ ꙟшĭ ꙟnчene Евангелia sa.

§ 9. EBANГЕЛIA ЛȢЇ МАРКО.

Марко, (че ва sъ zikъ ероȣ, boïnikȣ, bitézȣ), se kiamъ шi Іoannȣ Марко, фiiȣлȣ ȣneï въdȣве Марia d'in Іерȣsалimȣ, ꙟn акъріia kasъ se stрꙟnцeaȣ Апostолiї (фапte 12, 12). Елȣ а фostȣ рȣdenie kȣ Вapнава, шi ȣнȣлȣ d'in чеї 70 ȣченiчї аї Domnȣлȣї. Пе Апostолȣлȣ Павелȣ шi Вapнава ia петрекȣtȣ елȣ ꙟn kълъtорiiле лорȣ, шi ла Рома s'а лiпitȣ пе лꙟнгъ Петрȣ, пе kаре-ле л'а гъsitȣ akoло. Ачеstȣ Марko este, kаре-ле ꙟndemnatȣ de Петрȣ, шi sȣбt а лȣї повъцȣiре а skрisȣ Евангелiа sa, sпре ꙟndeпліnipea ȣнорȣ Istорiї, че лiпseaȣ ꙟntр'а лȣї Mateiȣ. Ачеsta este, dела kареле авемȣ noї а 2 Евангелiе. Елȣ ера de нацiȣне Евреȣ, Ȣченikȣ алȣ С. Апost. Петрȣ, шi ꙟппреȣнъ kълъtорї ла Рома шi тъл-мачiȣ алȣ лȣї. Елȣ а ꙟntemeiatȣ бiseрika d'in Алеsandрia, аȣ пропоedȣitȣ пе Хрistos прiн tóte пърцiле ачелеа але Еџiпtȣлȣї пꙟнъ ла Пentaполе; Елȣ шаȣ sфꙟршitȣ вiiaцa sa ka Мартiрȣ sȣбt Ꙟмпъраtȣлȣ Неронȣ, шi а skрisȣ Евангелiа sa dȣпъ черереа шi рȣгъчiȣнеа kре-щiнiлорȣ d'in Рома, пе ла а. 61–66 dȣпъ Хѕ ꙟn лiмба Елiнеаskъ, фiindȣ kъ ачеаstъ лiмбъ se ворбеа пе atȣнчї ꙟn totȣ ръсъріtȣлȣ шi апȣsȣлȣ.

Ачеаstъ Евангелie аре 16 kапеte, елȣ ꙟнчепе dела botezȣлȣ лȣї Іоаnn, шi sфꙟршеаще kȣ Ꙟнълцареа ла черiȣ а лȣї Хѕ. Евангелiа лȣї Марko аре мȣлtъ аsемънаре kȣ чеea а лȣї Mateiȣ, ꙟнsъ фiindȣ kъ Сфꙟntȣлȣ Марko аȣ skрisȣ Евангелiа sa пentрȣ Џinte (неамȣрї); iар Сфꙟntȣлȣ Mateiȣ пentрȣ Iȣdeї, елȣ (Марko) ласъ мȣлte не nomenite kаре прiвеskȣ пе Iȣdeї, шi

ворбеще despre алтеле, kape intepeseazъ пе џinte. Марко аре de simболȣ ȣнȣ Леȣ, фiindȣ kъ елȣ Евангелiа sa о жнчепе kȣ жнвъцареа шi атерiнцъtópea kieмаре ла покъiнцъ а лȣї Ioannȣ Botezъtopiȣлȣ, kapeле а авȣtȣ inimъ de леȣ.

§ 10 EBANГЕЛIA ЛȣЇ ЛȣКА.

Лȣка (Lucanus, Lucius, Lucilius, adikъ лȣminatȣ). Ачesta a фostȣ алȣ 3 Евангелistȣ, пъskȣtȣ пъгжнȣ d'in Antioxia, Капiтала Сiрiеї, de професiȣne Medikȣ, maї жn ȣртъ жntopsȣ ла крещiнъtate прin С. Павелȣ, шi ȣченikȣ алȣ лȣї, пе kapeле л'а жnsoцitȣ елȣ жn kълъtopia sa, фiindȣї de ацiȣtopiȣ ла проповедȣiре. Елȣ ла жнчепȣtȣлȣ Евангелiеї sале spȣne прiчina, kape л'а жndemnatȣ пре елȣ ашї skpie Еванлелiа sa, adikъ ,, пentpȣ kъ ,,mȣлцї saȣ жнчерkatȣ a skpie viiaца шi жнвъ- ,,цътȣра лȣї Iisȣs Xs, врȣ se фakъ шi елȣ asemi- ,,nea, maї вжрtosȣ, пentpȣ kъ елȣ щiea ачeasta ,,maї бine de kжtȣ алцiї, kapiї аȣ фostȣ mъptȣpiї ,,adeвъpate dела жнчепȣtȣ.“ Елȣ Евангелiа sa o жnkinъ ȣнȣї Т е о ф i л ȣ, бърбatȣ пȣtepnikȣ шi жnsemnatȣ жn Рoma. Сф. Лȣka a skpisȣ Евангелiа sa пе ла anȣлȣ 64 dȣпъ Xpistos, жn лimба гречеaskъ, kape este пaptea жntжie, фiindȣ Фаптеле Апоstолiлорȣ пaptea a doȣa a skpiepiї sале. Ea stъ d'in 24 kапete, шi se жнчепе despre zъmisлipea Botezъtopiȣлȣї Ioannȣ, ворбеще пе ларгȣ despre пащереа ачestȣia, dела kape tpeче ла Xs. Лȣka фаче алтъ џенеалоџie (kapte a пеamȣpiлорȣ) a Мжntȣitopiȣлȣї, deoseбitъ de чеea a лȣї Mateiȣ, фiindȣ kъ елȣ пе ачeasta o жнчепе dела Iosiфȣ жn sȣsȣ пжпъ ла Adamȣ, жn време че

Mateiŭ skpie aчeasta dela Авраамŭ жп жосŭ пжпъ ла Iosiфŭ. Елŭ ворбеще мълte, de kape чеіалалцї Евангеліщї нъ nomeneskŭ nimika ; maї вжрtosŭ повesteще елŭ maї мълtŭ dekжtŭ чеіалалцї despre чеіа че saŭ Ѫntжmплаtŭ dъпъ жпвіереа лъї xpistos пжпъ ла жпълцареа sa ла черіърї. Stілълŭ Евангеліеї sале este maї kъpatŭ шi maї елегантŭ dekжtŭ алŭ челоралалцї skpiitopї aї N. Testamentŭ. Алte жntжmплърї але віецiї aчestъї Евангелistŭ нъ ne sжnt maї апрóпе kъnoskъte. Dъпъ аръtapea чea kъ жnkpedinцаре a лъї Nekiфорŭ, Лъka пе лжнгъ apta medikалъ (doфtopeaskъ), aŭ лъkpatŭ шi piktъpa (zъгръвia), шi kъ елŭ kіпълŭ Domnълъї Iisъs шi a maїчiї sале, прекъmŭ шi пе а ле Апostолілорŭ Petpъ шi Павелŭ леарŭ фi съвжршitŭ kъ колорї фoapte віï шi nimepite. Dъпъ търtъpia лъї Ieponimŭ, елŭ ажъnse вжpsta de 84 aпї, шi жшї съвжрші віiаца жп Гpeчia, съфepindŭ mópte de maptipŭ, sпжпzъpatŭ de ънŭ apвope de мъsлinŭ. Сіmболълŭ лъї este ънŭ воŭ, фiindŭ kъ Евангеліа sa se жпчепе kъ ворвіреа despre Zaxapia Преоtълŭ, kapeле обічпъia a жерtфi taъpї.

§ 11. ЕВАНГЕЛIА ЛЪЇ IOANNŬ.

Ioannŭ Евангелistълŭ aŭ фostŭ ънълŭ d'in чеї 12 Ŭченічї aї Domnълъї, шi пе d'жпsълŭ іъвеа Iisъs kъ deosевіpe, de вънъ seamъ пentpъ влжndeцеле шi inima чea вънъ a лъї, шi пentpъ stpжnsa шi kopdiaла dparoste, че авеа елŭ kъtpъ Iisъs.

Къвжntълŭ Ioannŭ жпsemneazъ Iъвitъл Domnълъї, ера пъskъtŭ жп Bitsaida Галілееї

фiiялă' япяĭ neskapiă пяmită Zевеdеiă, шi алă Саломiеĭ, sяpopiĭ лyĭ Iosiфă Tesлapiя-лyĭ жпгрiжitopiялă Domnялyĭ; шi аша Ioannă а фostă фpate kя Апоstолялă Iаковă челă maĭ mape. Ачещĭ doĭ фpaцĭ aă фostă neskapĭ шi ómenĭ sъpачĭ, пе'пвъцвцĭ, ka шi tatълă лopă, шi dяпъ че жĭ kiemъ Iisяs, ka sъĭ яpmeze лyĭ, eĭ aă askялtată жndatъ; – шi ох kжtă фъkя Iisяs d'in-tp'ачещĭ neskapĭ simплi, прощĭ шi пе'нвъцацĭ! Евангелiа лyĭ este чеа maĭ de пе яpmъ d'in челе patpя Евангелiĭ kanoniче, пе kape о aă skpisă елă жп Ефеsă, яnde а фostă Episkonă, шi pentpя kpedinцъ шi пяmеле лyĭ Iisяs а авяtă mялte de а пътimi, фiindă esiлată (desцepată) ла Insяла Патmоsă (akяmă Палmоsa), яnde d'in поpяnka Domnялyĭ а skpisă Апоkалiпsялă. Iаp Евангелiа se kpede kъ о aă skpisă жndatъ dяпъ жntópчepea sa d'in Insяла Патmоsă, яnde а фostă sяpгяnă, пе ла aniĭ 80–90 dяпъ Xs; ва se zikъ, kъ елă Еванглiа sa о а skpisă kя пяцină жnainte de móptea лyĭ, kape i s'а жntжm-плată пе ла а. 101. Ачеаsta о а фъkяtă dяпъ черерiле шi pъгъчiяпiле kpeщinilopă бiserichiĭ sale шi а Episkoпiлopă d'in Asia. Ачеаstъ Евангелiе аpe dóъ лякpъpĭ, пp'in kape se deoseбеще de але челоралалцĭ 3; Жntжiă Ioannă adeвepeazъ Dяmnezeipea лyĭ Xpistos, жmпpotiва Epesяpiлopă лyĭ Чepintă, а лyĭ Евiонă, а Гnostiчiлоpă, шi а алtopă Epetiчĭ, kapiĭ пе timпялă лyĭ se вжpжpъ жп бiserika kpeщineaskъ, шi kpedinцa ачеstia вpяpъ а о amesteka kя фiлоsoфia пъгжneaskъ, шi de totă а о stpikà. De ачееа елă жшĭ жпчепе Евангелiа sa kя mъptя-pisipea ачеstyĭ adeвъpă, шi ziче despe Xpistos:

„Ꙟntpꙋ ꙟnчепꙋtꙋ ера kꙋвꙟntꙋлꙋ, ші kꙋвꙟntꙋлꙋ „ера ла Dꙋmnezeꙋ, ші Dꙋmnezeꙋ ера kꙋвꙟntꙋл.“ Аша dap Xpistos se kiamъ „ Кꙋвꙟntꙋлꙋ tatъ-„лꙋі череskꙋ,“ пentpꙋ kъ Пъpintеле череskꙋ пр’in ачеstꙋ Фiiꙋ алꙋ sъꙋ а гръitꙋ kътръ noi, ші воia sa пр’in tpꙟnsꙋлꙋ ni о а deskoпepitꙋ. Алꙋ doiлеа; Іоаnnꙋ повеstеще deosebite лꙋkpꙋpi, пе kape леаꙋ sъвꙟpшitꙋ Iisꙋs dела ꙟnчепꙋtꙋлꙋ проповедꙋipiі sале, пꙟпъ ла prindepea ші ꙟn-kidepea лꙋі Іоаnnꙋ Бotezъtopiꙋлꙋ, пе kape чеіа-лалці Еваnгеліщі нꙋ леаꙋ skpisꙋ, пpekꙋmꙋ sꙟnt: „nꙋnta d’in Kana, (К. 2, 1–12) віndekapea sлъ-„бъnогꙋлꙋі de 38 ani; жꙋdekapea Фemeii adꙋл-„tepe; ꙟnвіерea лꙋі Лazapꙋ; mai mꙋлte ꙟntꙟm-„плърі despre natimiле лꙋі Iisꙋs ꙟn гръdinъ; „ꙟnвіерea Фetii лꙋі Іаірꙋ; skimбарea лꙋі Iisꙋs „ла Фацъ, ші алtеле, ла kape Іоаnnꙋ, ka челꙋ іꙋбitꙋ алꙋ лꙋі Iisꙋs, а Фostꙋ ла tóte de Фацъ, нꙋ ꙟnsъ ші чеіалалці Апоstолі. Aseminea mai ворбеще елꙋ mꙋлte, kape saꙋ ꙟntꙟmплatꙋ dела Ꙟnвіерea лꙋі Iisꙋs пꙟnъ ла Ꙟnълцарea sa ла чepiꙋpi, ші despre kape чеіалалці Еваnгеліщі aseminea нꙋ ворбеskꙋ nimika. Се веde, kъ елꙋ авꙟndꙋ ꙟnaintea okiлорꙋ челелалtе tpei Еваnгелii, пе kape лъꙋdꙟndꙋле, ші пentpꙋ ade-върꙋлꙋ че se kꙋпpinde ꙟntpꙟnsеле, апробꙟndꙋ-ле, а mai adaosꙋ лꙋkpꙋpi ꙟnsemnate, пе kape чеіалалці леаꙋ tъkꙋtꙋ, ꙟmплinindꙋ mai ꙟn skꙋptꙋ ші челе че saꙋ zisꙋ de ei. Ші Фiindꙋ kъ елꙋ ꙟn skpiepiле sале s’а ꙟnълцatꙋ ka ꙋnꙋ вꙋлtꙋpꙋ, ба ꙟn predikapea лꙋі а Фostꙋ kꙋ mꙋлtꙋ mai ꙟnaлtꙋ de kꙟtꙋ чеіалалці tpei Еваnгеліщі, de ачееа елꙋ adeseopi s’а asemъnatꙋ kꙋ ꙋnꙋ вꙋл-tꙋpꙋ, ші лꙟнгъ kiпꙋі і s’а алъtꙋpatꙋ dpeптꙋ

Сітболѣ, Вълтурълѣ. Евангелія луї Ioann este skrisъ жn лімба гречеаskъ, kупріnde 21 kапете. Стілулѣ Евангеліеї ачещіа este simплу, dулче ші лesne de жnцелеsѣ, din іржnsулѣ bede омулѣ, kжтѣ аѣ fostѣ елѣ de atentѣ, (бътъторіѣ de seamъ) ла tóte фаптеле ші kувінtеле луї Iisus; kжтѣ de біне a жnцелеsѣ елѣ пе Iisus, ші kжтѣ de мултѣ s'a silitѣ елѣ, ka ші жn алції съ аціцъ dparostea ші прецулѣ челѣ жnалтѣ пentpу Iisus, ші пе тоці съї жnkpedinцeze, къ Iisus este Xpistos, adikъ Mesia челѣ фъгъduitѣ, mжntuitopіулѣ ші Жmпъратулѣ óменілорѣ, фііулѣ луї Dumnezeѣ, ші къ noї kpezжndѣ жn іржnsулѣ, вомѣ авеа віiaцъ вечnikъ (Ioann 20, 31). Алте жnтжмплърї d'in віiaцa ачестуї Апостолѣ nu ne sжnt kunoskute, dekжтѣ, къ елѣ жntpe тоці Апостолії a ажунsѣ вжрsta чеа maї жnалтъ. жntpekжnduї пе тоці ку віiaцa; ші елѣ este numaї sinгурѣ жntpe тоці Апостолії, kapeле sa съвжршітѣ ку мópte natуралъ. Феріčітулѣ Ieponimѣ apatъ, къ Ioann авеа унѣ kapakтepѣ аша de dулче ші плъkутѣ, жn kжтѣ чіне'лѣ bedea ші'лѣ аuzea ворбіndѣ, nu se maї putea despъpці de dжnsулѣ, фъръ a i se фаче учenikѣ. Maї ла уpтъї елѣ ажунsе a фі аша de бътpжnѣ, жn kжтѣ nemaї putжndѣ умбла пе пічópe ші a ціne kувінte лунџ, kpedinчошілорѣ seї, елѣ порунчі тотушї a se пуpta жn adunъpіле лорѣ жn tóte zілеле, ші але zіче: Фіілорѣ; іубіці въ унулѣ пе алтулѣ. Урmeazъ dap, къ Iistopia луї Iisus numaї prin Евангелія луї Ioann s'a skpisѣ desъвжршітѣ; ші noї амѣ фі ліpsiці de фóрте мулте, dakъ n'амѣ авеа ачеаstъ Евангеліе. Ла toate

ачestea, ka Ioann съші поатъ skpie Евангеліа sa kъ atжta akъpateцъ, а ажъtatъ тълtъ ші ачeasta, къ елъ dъпъ mórtea лъі Iisъs, а лъatъ ла sine пе С. Маріа тъта Domnълъі, kape жп toatъ віiaцa Фiiълъі съъ фiindъ nedesлiпitъ de dжnsълъ, toate amъpъntъpiле лea щiъtъ преа біne ші лea sпъsъ mapeлъі ачesta Istopikъ. Блжndeцa ші dълчеаца чеа Евангелікъ а sфжntълъі Ioannъ тpeбъe съ nі se паръ kъ atжta maі amaбілъ (плъkъtъ), kъ kжtъ ea а фostъ аръtatъ ба лъъdatъ kiapъ de Iisъs, kapeле s'a siлitъ а se жndpenta ші а ъpma жпвъцъtъpeі ші esemплълъі dъmnezeeskълъі съъ жпвъцъtopiъ; фiindъ къ елъ din tp'алtеле epa de o natъpъ iъte, de o фipe віе, порnitъ ші аша zikжndъ; фъpioasъ, прекътъ bedemъ ла Лъkа 9, 54. ъnde елъ ші фpate-so Iaковъ воіръ se погóре фokъ din чеpiъ neste o чеtate Самаріпeanъ, аі къріа лokъitopі nъ воіръ а пріimi пе Domnълъ; ші ла Лъkа 9. 49, ъnde елъ опрі пе ачеia, kapiі tъmъdъiaъ воале жп пътеле лъі Iisъs. Ачещі doі фpaцi dintpъnъ tжiъ аъ фostъ ші еі kъпpinші de прежъdeцълъ ші kpedinцa чеа грешitъ, kape o авеа попорълъ Евpeeskъ, kapiі sпepaъ а афла жп Mesia ъпъ Peцe пътжnteskъ, mape, tape, богаtъ ші stpълъчitъ, (Маpko 10, 35. Mpteiъ 20, 20). Dap жп ъpmъ еі жп skpiepiле лоръ saъ жndpeпtatъ de ачeastъ грешалъ, шаъ skimбatъ kъ toтълъ пъpepea, mъptъpisindъ nositiвъ, къ „Amпъ-„ъцiа лъі Хpistos nъ este din лътеа ачeasta!" Карактеpълъ фpateлъі съъ Iakовъ se веde а фi авъtъ mape asemъпape kъ ачела алъ Сфжntълъі Ioannъ; къчі Мжntъitopiълъ жі пътеще пе amжndoі „Боапеpgesъ, adikъ фiiі tъnetълъі"

(Марko Капŏ 3 sx 18); iap C. Павелŏ, пentpв predikapea Евангелiei kв atжta zелŏ, Сфжntвлвĭ Iakовŏ шi Сфжntвлвĭ Пetpв, ле dъ titлвлŏ челŏ kвviinчosŏ„ Стжлпiĭ Бiserічiĭ kpeщinещĭ“ (Галаteni 2, 9). C. Iepонimŏ ziче, kъ Сфжntвлŏ Ioann apŏ фi фostŏ kiematŏ фópte de tжnъpŏ ла Апоstoлie, шi kъ елŏ жn toatъ viiaцa лвĭ apŏ фi пъzitŏ челiбatвлŏ шi kъpъцenia фечоріеĭ. Чеea че повesteskŏ вniĭ despre мaptipiвлŏ, пе kapeле лapŏ фi svфepitŏ Ioann, kъ adikъ Жmпъpatвлŏ Dometianŏ apŏ фi поpвnчitŏ sълŏ apвnче жntp'o kълdape kв олеiŏ фepвinte, шi kъ елŏ de akoло a eшitŏ певътъmatŏ; aчeasta este нвmaĭ o лeцendъ, dovedитъ de neadeвъpatъ пpin Ipeneŏ, kapeле ziче: kъ елŏ apŏ фi aвzitŏ kiapŏ din гвpa лвĭ Полікapпŏ, (kapeле a фostŏ вчenikŏ алŏ Сфжntвлвĭ Ioaann), kъ adikъ елŏ a aввtŏ moapte фipeaskъ жn Ефesŏ.

§ 12. ФАПТЕЛЕ АПОСТОЛІЛОРŎ DE С. ЛŎКА.

Кввжntвлŏ Апоstoлŏ жnsemneazъ Солŏ, Tpimisŏ, Легatŏ, Delegatŏ. N. Testamentŏ dъ aчestŏ нвme maĭ kв deoseвipe ла Doĭsпpezeче disчiпвлĭ (вченічĭ) aĭ лвĭ Iisвs Xpistos, алеşĭ de елŏ жnsвшĭ, spre a пpedika Евангелiя sa, шi a o лъцi жn toate пъpцiле лвmeĭ. (Mat. 28, 19–20. Марko 16, 15. Mat. 10, 1).

Чеĭ maĭ mвлцĭ din aчещĭ Апоstoлĭ aŏ фostŏ nъskвцĭ din Галілеа, шi epaŏ din kлasa чea de жosŏ a попорвлвĭ, peskapĭ, bateшĭ, ш. a. Noĭ aфapъ de челе че ле чitimŏ жn Евангелie, щimŏ пpea пвцine despre dжnшiĭ. Iatъ нвmeле aчestopŏ 12. dвпъ kвmŏ ле чitimŏ ла Mateiŏ K. 10, 1—.

1) Cimon nъmitъ Петрѕ. neskapiѕ, Фiiѕлѕ лѕї Iona Пeskapiѕлѕ din Bitsaida, лѫngъ лakѕлѕ Гenisapetѕлѕї, Фѕ dintp'ѕnѕ tѫiѕ Ѕчenikѕлѕ лѕї Ioannѕ Бotozъtopiѕлѕ, пъпъ че Andpeiѕ Фpateлe съѕ, kapeлe kѕnoskѕse ѫn Iisѕs Xs пe Mesia челѕ Фъгъdѕitѕ, л'a dѕsѕ лa Mѫntѕitopiѕлѕ, (Mat. 6, 18. Ioann 1, 41.)

2) Andpeiѕ Фpateлe лѕї Петрѕ (Mateї 10, 2); Леџendeлe zikѕ, kъ eлѕ a пpedikatѕ Еvangeлia ѫn Счitia, ѕnde Егеа Пpokonsѕлѕлѕ din Пatpai ѫn Axaia a поpѕnчitѕ sъ'лѕ spѫnzѕpe пe kpѕчe. Iap o Фemeie богатъ nѕmitъ Maksimiлia dѕпъ mópteї, kopпѕлѕ лѕї лapѕ Фi ѕnsѕ kѕ baлsamѕpї (mipesme) dѕпъ datina Евреiлopѕ, шi sѕб Konstantinѕ челѕ mape dѕkѫndѕлѕ лa Konstantinoпoлe, лapѕ Фi ѫmmopmѫntatѕ.

3) Iakовѕ челѕ maї mape, Фiiѕлѕ лѕї Zeвedeiѕ neskapiѕлѕ ѫn Bitsaida, шi aлѕ Саломieї Copeї Mapieї mѕmeї лѕї Iisѕs Xpistos, шi dѕпъ ѕpmape въpѕ бѕnѕ kѕ Mѫntѕitopѕлѕ. Ачesta шi Ioann Фpateлe съѕ doбѫndipъ deлa Iisѕs пpoпѕmeлe de Боанергес, adikъ Фiiї tѕnetѕлѕї, napte din kaѕsa zeлѕлѕї челѕї mape шi ѫnФokatѕ пentpѕ dѕmnezeeskѕлѕ лopѕ Лпвъџъtopiѕ, napte пentpѕ kapakteрѕлѕ лopѕ челѕ viѕ, iѕte шi popnitѕ, mъniindѕse odinióръ пe o vetate Camapineanъ, aѕ чеpѕtѕ ase apde kѕ Фokѕ d'in чepiѕ, пentpѕ kъ лokѕitopiї eї peФѕzapъ de a ppiimi пe Iisѕs Xs (Лѕka 9, 51–54.) Iakовѕ Фѕ челѕ din tѫiѕ dintpe Aпostoлї, kapeлe пъtimi maptipiѕ. Peџeлe Ipodѕ Агриппа пentpѕ a плъчé поnopѕлѕї, поpѕnчi sъї taie kaпѕлѕ ѫn Iepѕsaлimѕ лa a. 44 d. Xpistos (Фanme 22, 2). Евѕeвie ziче, kъ aчestѕ Aпostoлѕ

арътatȣ atъta търie de sȣфлetȣ шї коражȣ mepгънdȣ ла mópte, жn kъtȣ пържшiї, лȣї mipжndȣse, прimipъ kpeщinismȣлȣ.

4) Ioann Евангeлistȣлȣ шi Апоstолȣлȣ, фpate kȣ челȣ dinainte. Bezї фаца 90 § 11.

5) Iakовȣ нȣmitȣ челȣ mikȣ фiiȣлȣ лȣї Алфeiȣ шi алȣ Марiеї. (Mat. 10, 3. Лȣka 24, 10. Марко 15, 40). Ачеsta dȣпъ móptea челȣiалалtȣ Iakовȣ dобъndi фópte mape aȣtopitate жn бiсеpika d'in Iерȣsалimȣ, жn kъtȣ se фъkȣ Eпiskопȣ aiчї, kъpmȣindȣ-o 30 de anї. Мȣpi ka Мȣченikȣ, sȣбt Жmпъpatȣлȣ Nepонȣ, ла anȣлȣ 64 dȣпъ Xpistos.

6) Фiлiппȣ, пъskȣtȣ жn Bitsaida (Ioann 1, 45). Елȣ a пpedikatȣ Евангeлiа kȣ mape sпоpiȣ жn Самаpia, шi бotezъ пе sepвȣлȣ Жmпъpъtesеї Kandakieї (Фапte 8, 27). Фiлiппȣ a фostȣ пъstirnitȣ ла Iepaполе жn Фpiгia.

7) Baptоломeiȣ Апоstолȣлȣ, (Mateiȣ 10, 3). Мȣлцї воpȣ se kpeadъ, kъ ачеstȣ Апоstолȣ Baptоломeiȣ este totȣ ачелȣ Natanaiлȣ, despe kapeле Domnȣлȣ Iisȣs (ла Ioann 1, 47) dъ ачеastъ mъptȣpie фpȣmósъ, zikъndȣ: „ Iatъ „kȣ adeвъpatȣ Ispaiлteanȣ, жntpȣ kapeле вiклешȣгȣ nȣ este" шi despe kapeле a maї воpбitȣ (Ioann 21, 2. Лȣka 6, 14. Фапte 1, 13.) pentpȣ kъ toцї чеї пomeniцї dела Ioann 1, 40–45 sъnt Апоstолї, pentpȣ че tokmaї Natanaiлȣ sъ nȣ фie? C. Ioannȣ de фелiȣ nȣ воpбеще despe Baptоломeiȣ, пpekȣmȣ чеiалалцї Евангeлiщї nȣ пomeneskȣ nічї de kȣmȣ пе Natanaiлȣ жn nȣmepȣлȣ Апоstолiлоpȣ. Евангeлiа жn dóȣe лоkȣpї ла Mateiȣ 10, 3. шi ла Лȣka 6, 14. nȣmeщe пе Фiлiппȣ шi пе Baptоломeiȣ, пе ȣnȣлȣ лъngъ

алtълъ, ka шi Ioann 1, 45 пе Фiлiпъ шi пе Natananaiлъ. Се bede dap, къ Natanaiлъ epa пътеле пропрiъ, шi Вар-Толотеiъ, (adikъ фiiълъ лъi Толотеiъ) пропътеле Апоstoлълъi. Вар-Толотеiъ фъ пъskъtъ жп Капа Галiлеiï (Ioann 21, 2). Елъ а predikatъ Евапгелiа жп Арабiа шi жп India, шi а фostъ datъ ла moapte жп Албапополе (Албапia).

8) Тота пътitъ Didimъ, Mat. 10, 3. Марko 3, 18. Ioann 11, 16. Шi ъпъ пъme шi алtълъ жпsemneazъ totъ Цеатъпъ, челъ d'in tжiъ еврееще, iap алъ doiлеа гречеще. Елъ а predikatъ Евангелiа Партепiлоръ шi лokъitopiлоръ din India, шi тъpi ka maptipъ жп India.

9) Матеiъ орï Левi bezï фаца 86 § 8.

10) Iъdа фiiълъ ъпъï Iakовъ, kapeле пе este kъ totълъ nekъnoskъtъ, ачеsta ape пътеле шi Леввi (adikъ inimъ), шi Tadeiъ, (adikъ пептъ), de бъпъ seamъ din kъasa търiеï шi а корацiълъï sъъ (Mateiъ 10, 3. Ioann 14, 22. Фапте 1, 13). Се ziче, къ елъ а sъферitъ maptipълъ жп Персia, ъпde Iisъs л'а фostъ tpimisъ kъ о skpisoape ла Авгаръ реџеле Edeseï. Noï авемъ dела dжпsълъ жп Nоълъ Testamentъ о Епistoлъ Соборпiчеаskъ; bezi-о maï ла вале.

11) Сiтопъ пътitъ ла Mateiъ 10, 4 Kananitъ, iap ла Лъka 6, 15 шi ла Фапте 1, 13 Zeлosъ. Ъпiiï zikъ, къ ачеstъ Апоstoлъ а predikatъ d'in tp'ъпъ tжiъ жп Еџiптъ шi жп Персia, шi maï ла ъртъ а ажъпsъ Епiskопъ алъ Iepъsaлimълъï, ъпde а фostъ ръstirnitъ пе timпълъ Жтпъратълъï Traianъ; алцiï zikъ, къ елъ аръ фi sъферitъ moapte de maptipъ жп Афрika. Жп totъ kasълъ, елъ а тъpitъ жпtp'о въpstъ

фoapte adжnkъ, kв пъцinъ жnaintea Сфжntвлвĭ Ioann.

12) Ivda фiiвлĕ лвĭ Cimonĕ nвmitĕ Iskapiotвлĕ, adikъ omĕ din Kapiotĕ, чetate жn seminцia лвĭ Ivda. Щiрiле пе kape Noвлĕ Testamentĕ niле dъ despre aчestĕ nenopoчitĕ Anostoлĕ se тъpцineskĕ жntp'aчestea. Eлĕ a фostĕ жnsъpчinatĕ kв keлtвieлiле dpвmвлвĭ жn kълъtopia лвĭ Iisвs Xpistos kв Anostoлiĭ sъĭ, шi epa stъпжnitĕ de aвapiцie (skвmпete). Eлĕ пentpв dopinцa kъщiгвлвĭ de aвepe, вжndв пе Iisвs stъпжnвлĕ sъĕ пentpв 30 apцinцĭ (*), шi'лĕ dete жn mжniле inimiчiлopĕ sъĭ. Eлĕ жn вpmъ kъindвse пentpв фanta че a фъkвtĕ, dвпъ Mateiв 26, 14 se spжnzвpъ; iap dвпъ Фante 1, 18., eлĕ kъzжndĕ „dintp'o жnълцime mape, a плesnitĕ пeste miж-„лokĕ, шi toate тъpвntaeле лвĭ saĕ въpsatĕ.“ Aчeste dóвe лokвpĭ se potĕ esплika totĕ жntpв вnвлĕ шi aчeлaшĭ жnцeлesĕ, adikъ, kъ eлĕ spжnzвpжndвse de вnĕ apвope, kвiвлĕ opĭ pamвлĕ de apвope, de kape se spжnzвpase, s'a pвntĕ, шi aшa kopпвлĕ лвĭ kъzв, шi пжnteчeле'ĭ плesni.

Oape че motiвĕ a жndemnatĕ пе Ivda лa aчeastъ жnвoipe nemaĭ aвzitъ, ka adikъ sъ вжnzъ пе жnвъцътopiвлĕ sъĕ? Фъpъ жndoiaлъ aвapiцia sa, ambiцiвnea sa. Eлĕ фъчea sokoteaлъ de o жmпъpъцie пъmжnteaskъ a Mжntвitopiвлвĭ, вnde eлĕ apĕ фi aфлatĕ onoape шi aвepe, шi

(*) Чeĭ 30 de apцinцĭ opĭ Cikлi, пe timпвлĕ лвĭ Iisвs aвeaĕ пpeцĕ 62 фpanчĭ, opĭ 386 лeĭ. Aчeastъ sвmъ epa, dвпъ Eшipe 21, 32. пpeцвлв вnвĭ skлaвĕ! (pobĕ)! че infamie! че пе лeцiвipe! че pвшine! че sъ zichemĕ! sъ nв zichemĕ nimika! kъ фanta este maĭ mape, maĭ вpжtъ, de kжtĕ sъ пвtemĕ noĭ ziче чeвa!

въzѫndѹse ѫпшелатѹ ѫп ачеastъ sперанцъ, ѕѹпърареа ші пе тѹлцѹтіреа лѹ ѫтпinseръ sъ вѫпzъ пе Стъпѫпѹлѹ ші Ꙟпвъцъторѹлѹ sъѹ. А da пе Iisѹs морцii, пѹ ера нічі ѫп intepesѹлѹ нічі ѫп кѹцеtѹлѹ лѹі Iѹda; елѹ kpedea, къ Iisѹs ва skъпа кѹ таре ѫпleснipe din тѫiniле връжташілорѹ съі, кѹтѹ а таі фъкѹt–о de atѫtea орі. Елѹ поate sпера ші ачеаsta, къ Iisѹs фiindѹ datѹ таі тарілорѹ попорѹлѹі евреeskѹ, se ва bedea siлitѹ de а фаче пасѹлѹ хоtърѫtѹ, ла kape Iѹda, ka ші чеіалалці Апоstолі se ащепta пе'пчеtatѹ, adikъ, къ елѹ съse dekлape deskisѹ de Ꙟтпъratѹлѹ Iѹdeiлорѹ, de Ліберatорѹлѹ попорѹлѹі съѹ! ші dakъ ачеаsta арѹ фі ѫntѫтплаtѹ, atѹпчі аваріціа ші атвіціѹпеа лѹі Iѹda ш'ар фі dobѫnditѹ saціѹлѹ лорѹ.

Ла Фапте 1, 15–26 bedemѹ, къ Апоstолii ла ѫndemnѹлѹ ші пъререа Сфѫntѹлѹі Петрѹ алеseръ кѹ sорці пе ѹпѹ Апоstолѹ sпре ѫтплініреа локѹлѹі лѹі Iѹda Iskapiotѹлѹ; soaptea късѹ пе Маttia, desпре кареле поі пѹ аветѹ таі тѹлtѹ нічі о щiiпцъ. Се zіче къ ачеsta арѹ фі фоstѹ ръstirnitѹ ѫп Етіопia. Маttia sъ пѹ se konфѹnde кѹ Маttеiѹ орі Леві.

Съ пѹ лъsътѹ неѫпsemnatѹ, къ Апоstолii цінеаѹ de таре прецѹ, ка еі съ фіе ѫп пѹтерѹ de Doisпрезече, dѹпъ челе 12 Seminцii але лѹі Ispaiлѹ. Кiapѹ ші Мѫntѹitopiѹлѹ se bede а фі алеsѹ ачеstѹ пѹтерѹ din ачелѹ тоtiвѹ, кьчі zіче: „
„Amin гръeskѹ вoъ, къ воі чеі че аці ѹрмаtѹ
„mie, ла adoѹa венipe, кѫndѹ ва шedea Фiiѹлѹ
„отѹлѹі пре skaѹпѹлѹ търiреі saле, веці шedea
„ші воі пре 12 Скаѹне, жѹdekѫndѹ пре челе
„12 Семinцii але лѹі Ispaiлѹ“ Mateiѹ 19, 28.

§ 13. KONTINȢAPE.

Фапteле saȣ Istopia Апostолiлорȣ, прекȣmȣ maĭ sȣsȣ amȣ zisȣ, ле аȣ skpisȣ sфжntȣлȣ Лȣka Еванrелistȣлȣ, ka o kontinȣape шi adóȣa парte a лȣкръpiĭ istopiче, saȣ a Еванrелieĭ saле чеĭ skpise пentpȣ Теофiлȣ. bestitȣлȣ ачела четъцанȣ pomanȣ, kapеле se крещinase. Фапtеле Апostолiлорȣ se леагъ фoapte вine kȣ челе natpȣ Еванrелiĭ. Лȣka kȣ ачestea жнчепе akoло, de ȣnde аȣ жнчеtatȣ kȣ Еванrелia sa, adikъ, ла повеstipea пentpȣ Жнълцapea лȣĭ Хpistos. Елȣ жntp'ачestea deskpie, жн че kiпȣ Mattia s'a алеsȣ Апostолȣ жн лоkȣлȣ лȣĭ Iȣda Iskapioteanȣлȣ, шi kȣmȣ s'a погоpжtȣ Dȣхȣлȣ Сфжntȣ пeste Ȣченiчiĭ чеĭ adȣнaцĭ жн Iepȣsaлimȣ. Dȣпъ ачееа арatъ, чееа че a лȣkpatȣ Сфжntȣлȣ Павелȣ ла пpoпoвedȣipea Еванrелieĭ. Елȣ жнkeie kaptea ачeasta kȣ повеstipea, despre къльtopia лȣĭ Павелȣ ла Poma, ȣnde елȣ аȣ фostȣ dȣsȣ пpinsȣ, dȣпъ че apȣ фi апелatȣ ла Жmпъpatȣлȣ. Ачeastъ kapte kȣпpinde o Istopie de жntжmплъpĭ de вр'о 27 anĭ, adikъ deла Жнълцapea лȣĭ Хpistos пжнъ dȣпъ алȣ 4 anȣ алȣ Жmпъpatȣлȣĭ Nepoнȣ. Паptea жntжie a kъpцiĭ deлa kaпȣ 1—10 deskpie kpeщерea шi лъцipea kpedinцiĭ, прекȣmȣ шi жnteмeiepea вiсepiчiĭ din Iepȣsaлimȣ шi Самаpia жntpe Iȣdeĭ, пpin ввpвъteaska siлinцъ a Апо — stолȣлȣĭ Пеtpȣ. A doaȣa naptе deла K. 10 шi пжнъ ла sфжpшitȣ, dȣпъ че istopiseще жntoapчерea лȣĭ Павелȣ, апоĭ повеstеще жнвъцapea kȣ spopiȣ a Еванrелieĭ жntpe Цinte жн Сipia, Asia mikъ, Лikaonia, Памфiлia, Гречia шi ла Poma, пpin пpoпoвеdȣipea шi minȣniле Апostолiлорȣ,

maĭ вжрtosȣ a sфжntȣлȣĭ Палелȣ. Din апоstoлеaska лȣkpape se вede, kъ aчestȣ Апоstoлȣ арȣ фi фъkȣtȣ tpeĭ kълъtopiĭ mapĭ, жn kape isaȣ жnkȣnȣnatȣ kȣ лаȣdъ osteneлiлe апоstoлieĭ. Жn чea din tжiȣ a tpekȣtȣ пpin Кiпрȣ жn ȣnеле пъpцĭ sȣd-ostiчe але Asieĭ miчĭ пела a. 45. Жn a 2 a tpekȣtȣ пpin Asia mikъ ла Еȣропа, жntemeindȣ komȣnitatea жn Фiлiппi, пetpekжndȣ жn Kopintȣ шi жn Atena пела a 51 шi 52. A tpeia apatъ kълъtopia лȣĭ Павелȣ ла Iepȣsaлimȣ, жnkisoapea лȣĭ akoлo, apestapea жn kesapia, kълъtopia ла Poma, шi пetpeчepea лȣĭ жn aчeastъ чetate. Din aчeastъ kapte se поate вedea пpȣнчia saȣ вжpsta чea din tжiȣ, adikъ жnчепȣtȣлȣ вiсepiчiĭ kpeщinеещĭ, шi mopaвȣpiлe чeлe sфintе але kpeщiniлopȣ d'in tжiȣ, kape пе потȣ sepвi de esemплȣ пentpȣ tóte веakȣpiлe ȣpmъtoape. Kaptea aчeasta чe kȣпpinde 28 de kaпete, фȣ skpisъ жn Poma пе ла a. 64 d. Xs, шi se поate sokoti ka жnчепȣtȣлȣ Istopieĭ вiсepiчeщĭ. Noĭ aiчĭ вedemȣ пе Апоstoлĭ kжndȣ жnkiшȣ жn temniцe, kжndȣ жn пpimeждiĭ пе mape, kжndȣ пepsekȣtaцĭ de вpъжmaшiĭ kpeщinъtъцiĭ; kжndȣ iapъшĭ лiвepĭ плinĭ de zeлȣ пpoповedȣindȣ din noȣ Iȣdeiлopȣ шi пъгжniлopȣ пе Xpistos чeлȣ pъstignitȣ шi Евангелiа лȣĭ; noĭ афлъmȣ ла Апоstoлĭ пpetȣtindine kȣpъцenie шi sinчepitate пе фъцаpnikъ шi simплiчitate, ȣnipe шi intimъ dpaposte фpъцeaskъ, жnsoцitъ kȣ жndȣpape шi miлostiвipe; dopinцъ adeвъpatъ dȣпъ kȣвжntȣлȣ лȣĭ Dȣmnezeȣ; statopniчie de пeatpъ жn kpedinцъ шi pȣгъчiȣne, пе kape ле вedemȣ noĭ pъsплъtite пp'in жmплinipĭ тъpeцe шi глopioase, шi жn tóte лokȣpiле o вiiaцъ шi пȣptape Сфжntъ mi adeвъpatȣ

kpeщineaskъ. Toate aчestea tpeбsie sъ фie pentps opĭ чe kpistianŏ snŏ csemплs пsтepnikŏ, пpoвokъtopiŭ spre spmapea лopŭ; шi kaptea жnsъшĭ snŏ izвopŭ вoгatŏ de жnвъцtspъ шi de edificape. Despre aчeastъ kapte ziчe sфжntsлŏ Iepoнimŏ, вestistлŏ aчeлŏ daskълŏ вisepiчeskŏ „ „kъ фanteлe Anostoлiлopŏ sжnt o Istopie a пpsn- „чieĭ вisepiчiĭ kpeщine; dap жnsъ sъ ns sitъmŏ, „kъ este лskpsлŏ snsĭ жnцeлentŏ doktopŏ, kapeлe „aiчĭ se apatъ Doktopŏ aлŏ Csфлeteлopŏ, шi „фieщe kape din ksвinteлe лsĭ este o doфtopie „pentps воaлe mopaлe."

KAПŎ II.

Kъpцiлe Didaktiчe opĭ Instpsktiвe aлe Nosлsĭ Testamentŏ opĭ **Enicтoлeлe Anocтoлiчe.**

ЖNTPODŎЧEPE.

Лa жntindepea, kape kpeщinismsлŏ жnчeps ase Лъцi пжnъ denapte, жntemeindsse msлцime de вisepiчĭ ns nsmaĭ жn Пaлestina шi жn цepiлe вeчine, dap шi жn пъpцiлe maĭ depъptate aлe Asieĭ miчĭ шi a лe Cipieĭ, пpe ksmŏ: жn Maчedonia, жn Гpeчia шi жn Itaлia; epa ks пenstinцъ Anostoлiлopŏ шi Ŏчeniчiлopŏ лopŏ sъ вiziteze tóte aчeste вisepiчĭ, шi sъ лe insnektze (sъ пoapte гpiжe de eлe) жnшiшĭ жn пepsoanъ; aŭ tpeбsitŏ dap sъ se ажste шi ks enistoлe (tpimitepĭ жn skpisŏ), пpin kape пapte sъ xotъpaskъ

пп́ sъ statорпічеаskъ піще жпвъцътурї kу жпdoiaлъ, komбъtжndу упеле doktpine Фaлse але inimічілорў tinepeї бiseрічї; парte ka sъ sусціе kopaжулў kpedinчошілорў жп тiжлоkулў persekуціуnілорў, пе kape ле sуфереаў; парte ka прin еле sъ pekomжnde о пуртаре kуратъ, moраль, ші adeвъpatў крещineaskъ.

Ачеsta este skопулў ші жпчепутулў Епistолелорў Апоstолiче, kape формеазъ а dóуа парte din kърціле Сфinte але Ноулуї Testamentў. Ачеste Епistоле sжnt kу пумерулў 21, прекумў таї sуs (фаца 77) amў аръtatў, adikъ: 14 de Сфжntулў Павелў, 1 de Сфжntулў Iakoвў, 2 de С. Петру, 3 de С. Ioann, ші 1de С. Iуda. Уnele dintр'ачеstea sжnt adpesate нутаї унорў бiseрічї, adikъ; Епistолеле кътре Романі, Коріntenі, Галatenі, Ефesenі, Філіппенї, Колоsenі, Tesaлonikenі, ші Евреї; Алtele кътре унії kpedinчошї жп парte, adikъ: чеа кътре Timoteiу, Titу, ші Філітопу, а 2 ші а 3 а С. Ioann; ші алtele жпsфжршitу пу поартъ нічї упу titлу орї inskрiпціуne партikуларъ, чі se трimitу кътре тоцї kpedinчошії жп ценералў; прекумў sжnt: Епistола Сфжntулуї Iakoвў, челе 2 але Сфжntулуї Петру, 1 а Сфжntулуї Ioann ші чеea а Сфжntулуї Iуda. Ачеste 7 din урмъ поартъ нуте de Епistоле Католiче орї Соборнічещї (універsале, ценерале). De ші а 2 ші а 3 Епistолъ а Сфжntулуї Ioann пóртъ о adpesъ партikуларъ, чеea кътръ о фemeie непуmitъ, iap ачеasta кътре упу Гaiу, еле пентру ачеea totу se sokoteskу жп нумерулў Епistолелорў Католiче, фiindу къ купрindереа лорў este de упу фолоsу ценералў (общеskу).

Noĭ maĭ sȣsȣ̆ amȣ̆ zisȣ̆, kъ челе maĭ mȣlte Eпistoле Aпostoлiче, шi maĭ вжptosȣ̆ челе але sфжntȣлȣĭ Павелȣ̆ aȣ̆ фostȣ̆ skpise пentpȣ kapeва skoпȣ̆ лokaлȣ̆ шi пaptikȣлapȣ̆, жn intepeсȣлȣ̆ kȣtъpiĭ бiсеpiчĭ, kȣtъpiĭ пepsoane opĭ пentpȣ a komбate kȣtape гpeшaлъ, kȣtape вiцiȣ̆ opĭ пъkatȣ̆, kȣtape aбatepe; ш. a. dap жnsъ aчeasta nȣ жmпedikъ nichĭ de kȣmȣ̆, ka еле sъ nȣ фie de o mape impoptanцъ пentpȣ kpeшtinii din toate timпȣpiле. Фъp'a вopбi despre лъmȣpipiле челе istopiче, kape aчeste kъpцĭ ni ле daȣ̆ asȣпpa aшezъpiĭ шi жntokmipeĭ kpeшtinъtъцiĭ жn timпȣpiле Aпostoлiче, asȣпpa modȣлȣĭ, пpin kape ȣnеле dorme пȣцinȣ̆ kжte пȣцinȣ̆ saȣ̆ фopmatȣ̆ шi saȣ̆ desвълitȣ̆; asȣпpa datiniлopȣ̆ (oбiчеiȣpiлopȣ̆), чepimoniiлopȣ̆ шi a disчiплineĭ бiсеpiчеĭ чеĭ пpimitiвe; ш. a. ш. a. noĭ жntpжnsеле гъsimȣ̆ instpȣkцiȣnĭ пpецioase despre adeвъpȣлȣ̆ челȣ̆ вeчnikȣ̆ aлȣ̆ Eвaнгeлieĭ; dожenĭ, пoвъцȣipĭ spre бine, жndpeптъpĭ, mжнгжiepĭ фoлositoape пentpȣ toцĭ kpeшtinii, шi жn totȣ̆ фeлiȣлȣ̆ de жmпpeцiȣpъpĭ але вieцiĭ; kȣ ȣnȣ̆ kȣвжntȣ̆, Eпistoлеле aпostoлiче sжnt pegȣлa, жndpeптapiȣлȣ̆ шi фȣndamentȣлȣ̆ kpedinцeĭ чеĭ kȣpate kpeшtineшtĭ.

§ 14. СКРІЕРІЛЕ СФЖНТȢЛȢĬ ПАВЕЛȢ̆.

Павелȣ̆ че жnsemneazъ „mipakȣлosȣ̆, minȣnatȣ̆" nȣmitȣ̆ maĭ nainte Сaȣлȣ̆, фȣ пъskȣtȣ̆ жn Tapsȣ̆, kaпitaлa Чiлiчieĭ жn Asia mikъ, din пъpinцĭ Iȣdeĭ, din seminцiia лȣĭ Beniaminȣ̆ (Фaпte 21, 29. Фiлiппenĭ 3, 5). Пp'in dpeптȣлȣ̆ de четъцenie pomanъ (жmпъmжntenipe) datȣ̆ Tapseniлopȣ̆ de Жmпъpatȣлȣ̆ Aȣгȣstȣ̆, Сф. Павелȣ̆

se афла четъцанŏ романŏ (civis romanus), о npeporalівъ distinktъ, ла kape dpenlŏ Аnostoлълŏ maĭ tжрziŏ, жn timпърĭ греле, s'а провоkatŏ (Фante 16, 37. 22, 25). Dъпъ че аŏ жnвъцatŏ жnчеnъtълŏ щiinцелорŏ а kasъ жn Tapsŏ, пъріnцiĭ л'аŏ adъsŏ фóрte de tжnъpŏ, de 12 anĭ пътаĭ, ла Іеръsалimŏ, шi лаŏ ашеzatŏ лжnгъ преа bestitълŏ daskълŏ фapisъŏ Гамалеiлŏ, kapeле лаŏ жnвъцatŏ жn леџеа лъĭ Moisi, (tълmъчіреа sфіntеĭ Скріntърĭ) (Фante 22, 3), шi dъпъ ачееа елŏ s'а фъkъtŏ шi ъченіkŏ шi ърmъtopiŏ алŏ лъĭ (Фante 23, 3). Dъпъ обічеiълŏ челŏ бънŏ алŏ Евреiлорŏ de atъnчĭ, (kape sпре mape порочіре а лорŏ se цine шi пжnъ astъzĭ), ka афаръ de kapte, съ жnвеце шi вр'ънŏ meщешъгŏ, kъ kape съ se nóтъ хръni, Павелŏ de шi ера хотържtŏ nentpъ о профеsiъne doktъ, adikъ de Раббi орĭ Жnвъцъtopiŏ, елŏ kъ tóte ачеstea жntp'ачелŏ timпŏ а maĭ жnвъцatŏ шi о профеsiъne manъалъ орĭ manъфaktъpъ, adikъ, de а фаче коворъ, шi koptърĭ de пеле nentpъ tpeбъinцa apmieĭ, ne kape meщешъгŏ жлŏ лъkpa, шi de аколо se хръnea пропоbedъindŏ Евангелiа; maĭ воindŏ а лъkpa kъ mжniле sале, шi а se хръni, de kжtŏ жn лiпsъ ажъnгжndŏ, съ adъkъ греъtate kъiва, пpekъmŏ жnsъшĭ mъptъpiseщe. Ънŏ провербŏ жidobeskŏ ziче: „ Пъріnteле kapeле пъ жnваць ne фiiълŏ „съŏ ънŏ meщешъгŏ, жлŏ жnваць съ фъре. “ Павелŏ de statъpъ mikŏ ла tpъnŏ (II kop. 10, 1 шi 10), se щie че фapiseŏ zелоsŏ nentpъ леџеа лъĭ Moisi, шi връжmашŏ de mópte аŏ фоstŏ елŏ алŏ крещiнiлорŏ ла жnчеnъtŏ, kape s'а аръtatŏ жn ъpmapea kpъnteĭ жnвершъnъpĭ, kъ kape елŏ

persekѕta tжпъра вiserikъ a лѕї Xpistos (Фапte 7, 58. 9, 1—) аша жп kжtѕ грозава ѕчidepe kѕ petpiї a Apxidiakonѕлѕї Cteфanѕ, kiapѕ a priетенѕлѕї шi a konskoлapiѕлѕї sъѕ, пѕ л'a miшkatѕ spre komпъtimipe. Шi ox minѕпе; жп ѕрmъ ачеstѕ жпѕпъimжпtъtopiѕ inimikѕ алѕ Евангелieї, пр'iп аръtарea Domпѕлѕї пре черiѕ, kжndѕ мерцеа елѕ ла Damaskѕ, ka sъ kaѕte пре крещinii чеї фѕцiцi de persekѕцiѕпiле Iѕdeiлорѕ (ла a. 34) пе dрѕmѕ перzжndѕшi vedepea okiлорѕ tрѕпещi, жп sѕфлеtѕлѕ лѕї iа stрълѕчitѕ лѕmina чеа черeaskъ,, kape лѕmineazъ пе totѕ omѕлѕ че віне „жп лѕme" шi аша елѕ вotezжndѕse жп Damaskѕ, d'in Саѕлѕ persekѕtорѕлѕ челѕ kрѕntѕ шi пе'пъkatѕ алѕ лѕї Xpistos шi алѕ вiserічii sале, se skimвъ жп Павелѕ (Фапte 13, 9), фъkжndѕse Апъръtорiѕлѕ челѕ mai mape шi mai жпфokatѕ, проповеdѕitорiѕлѕ челѕ mai zелоsѕ шi mai пеовоsitѕ totѕ а ачеiaшi kpedinцe а крѕчii, пе kape елѕ kѕ пѕцinѕ mai nainte voii а о stерпi kѕ totѕлѕ. Nічї ostenелї, nічї primeждiї, nічї prігопiрi, nічї жпkisopї, nічї kinѕрi, ва nічї osжnde de moapte пѕ iaѕ пѕtѕtѕ авate inima, nічї аї ръчі ржвпа шi фokѕлѕ пепtpѕ търipea лѕї Xpistos. (iatъ че zіче елѕ жпѕѕшї II Kopintenї 11, 25—27). Елѕ а ръвdatѕ феліѕpite ostenелї шi гоапе, а ѕмвлatѕ жп deoseвite лоkѕрi, а skъпatѕ de mii de primeждiї, шi жпsфжршitѕ ла Рома жп гоапа чеа mape порпitъ de Nеропѕ жmпpotiва крещiniлорѕ, i s'a тъiatѕ kапѕлѕ ла а 66 dѕпъ Xs лѕжndѕ жndoitъ kѕпѕпъ, а Апоstолieї шi а Мѕчепieї, шi аша kѕ totѕ dpentѕлѕ i se kѕвine titлѕлѕ че шiлѕ dъ жпѕѕшї, kъ este Апоstолѕлѕ Neamѕрiлорѕ,

(Pomanĭ 11, 13). пentpȣ kъ nічĭ ȣnȣлŭ d'in Апо-stoлĭ n'a kontpiбȣitŭ atꙟta spre ꙟntoapчepea пъ-гꙟпілорŭ ла kpedinцa лȣĭ Xpistos, ka елŭ.

§ 15.

Епistoлеле Сфꙟntȣлȣĭ Павелŭ шi Стiлȣлŭ лорŭ.

Noĭ deла Сфꙟntȣлŭ Павелŭ аветŭ Патpȣ-sпpezeче Епistoле, пpekȣtŭ maĭ sȣsŭ amŭ аpъ-tatŭ, пе kape елŭ леаŭ skpisŭ ꙟn deosebite ло-kȣpĭ шi timпȣpĭ. Pꙟndȣлŭ хpoпoлoџikŭ ꙟn kape aчestea aŭ фostŭ skpise, este aчesta:

1) шi 2). Челе dóȣе Епistoле kъtpe Тасало-nikenĭ, skpise ꙟn Kopintŭ, пе ла anȣлŭ 54.

3). Епistoла kъtpъ Галаtenĭ, skpisъ ꙟn Ефesŭ, пела anȣлŭ 56.

4) шi 5). Челе dóȣе Епistoле kъtpe Kopintenĭ, totŭ din Ефesŭ пе ла anȣлŭ 57.

6). Епĭstoла kъtpe Pomanĭ skpisъ din Kopintŭ ꙟn Гpeчia, пе ла anȣлŭ 57.

7). I Епistoлъ kъtpe Timoteiŭ, 8). Епistoла kъtpe Titŭ — din Мачеdо-nia ла a. 59

9) Епistoла kъtpe Ефesenĭ, 10). Епistoла kъtpe Колоsenĭ, 11). Епistoла kъtpe Фiлimonŭ, 12). Епistoла kъtpe Евpeĭ, 13). Епistoла kъtpe Фiлiппenĭ — skpise din ꙟn-tꙟia ꙟnkisoape d'in Poma, ла anȣлŭ 62—64.

14). II Епistoлъ kъtpъ Timoteiŭ, din adoa ꙟn-kisoape ꙟn Poma ла anȣлŭ 66 opĭ 67.

Kȣ tóte kъ sфꙟntȣлŭ Павелŭ epa бine ꙟn-въцatŭ ꙟn apta petopiчiĭ шi a фiлosoфieĭ,

формѫndѕse ѫn ѕkóла bestitѕлѕĭ daskълѕ̆ фapiseѕ̆ Гамалiiлѕ̆, dap елѕ̆ n'aѕ̆ kъѕtatѕ̆ a se sepвi kѕ aчeastъ mъestpie ѫn Епistoлiiле saле, чi елѕ̆ a aвѕtѕ̆ ѕnѕ̆ stiлѕ̆ simnлѕ, лѕminatѕ̆ шi лesne de ѫnцелesѕ̆ nentpѕ чeĭ d'in tѫiѕ̆ чetitopĭ aĭ sъĭ, npekѕmѕ̆ singѕpѕ̆ mъptѕpiseще ѫn kaptea I. kъtpъ Kopinteni 2, 4. ѕnde ziче: „ Bopвin-„dѕвъ шi nponoвedѕindѕвъ n'amѕ̆ ѫntpeвѕinцatѕ̆ „kѕвinte ѫndѕnлekъtópe але ѫnцелenчiѕnei ome-„neщĭ, чi miшkapea dѕхѕлѕĭ шi a nѕtepiĭ лѕĭ „Dѕmnezeѕ̆, ka kpedinцa вóstpъ sъ nѕ фie „ѫntpѕ ѫnцелenчiѕne omeneaskъ, чi ѫn nѕtepea „лѕĭ Dѕmnezeѕ̆.“

Сфѫntѕлѕ̆ Павелѕ̆ a skpisѕ̆ ѫn лiмва гречeaskъ, dap фpasѕpiле ѫn mѕлte локѕpĭ aѕ̆ oape kape ѫntopsътѕpĭ Евpeeщĭ. Сф· Ioannѕ̆ Xpisostomѕ̆ ziче nentpѕ елѕ̆, „ De kѫte opĭ чiteskѕ̆ Епisto-„леле Сф. Павелѕ̆, mi se цape kъ aѕdѕ̆ лoвipĭ „de tpъsnitѕ̆, iap nѕ kѕвinteле ѕnѕĭ mѕpitopiѕ̆.“

§ 16. (1) Епiстола кътръ Pomanĭ.

Aчeastъ Епistoлъ o a skpisѕ̆ Павелѕ̆ d'in Kopintѕ̆ ѫn Гpeчia, tpimiцѫndѕo kpedinчoшiлopѕ̆ din aчeastъ kanitaлъ a лѕmeĭ, npin o фemeie nѕmitъ Фeвe diakoniцъ din Kenхpea, nsptѕ̆ ѫn Kopintѕ̆· (Pomanĭ 16, 1—22), фoлosindѕse de mepцepea eĭ ла Poma, ла anѕлѕ̆ 57 шi 58 dѕnъ Xpistos. Motiвѕлѕ̆ skpiepiĭ aчeщiĭ enisto-ле a фostѕ̆, kъ Бisepika saѕ̆ komѕnitatea kpeщinъ din Poma se komnѕnea napte d'in kpeщiniĭ, kapiĭ maĭ nainte фѕseseръ Iѕdeĭ, шi aчeщia шi akѕmѕ̆ aвeaѕ̆ stpѫnse peлaцiĭ kѕ Iѕdeiĭ d'in Палеstina, napte d'in nъгѫnĭ ѫntopшĭ ла kpeщinътate.

Ισdeiĭ фоapte sσпepstiциоші ші не толеранцĭ de алтŏ попорŏ, ші kapiĭ ераŏ ла пστерŏ маĭ мσлцĭ, de kжtŏ попорσлŏ челŏ алеsŏ а лσĭ D–zeŏ kσ о мжndpie не sпσsъ pretindeaŏ, ka пъгжпiĭ sъ se обліце а обсерва tъiерea жтпреціσрŏ, ші алtе черемонiĭ а леціĭ лσĭ Moisi. Aчeste pretenціσпĭ фіреще totŏ kσ aseminea мжndpie аŏ фоstŏ pesпinse de kpeщiniĭ, чеĭ че маĭ жnainte de жntoарчерea лорŏ аŏ фоstŏ пъгжпĭ, kapiĭ жпвъцъtσpa філоsофіеĭ лорŏ о цinеаŏ а фі маĭ kσpatъ, de kжtŏ чеea а Фapiseiлорŏ, ші авеаŏ о σpъ жпъskσtъ asσпpa Евреілорŏ. D'aiчĭ saŏ пъskσtŏ disпσte ші гжлчеві марĭ ші не жтпъkate жп бiserikъ. Сфжntσлŏ Павелŏ пр'in епістола sa воii а adσче aчeste dóσe пърцĭ konчeptate ла konkopdie ші ла σnipe kpeщineaskъ, аръtжndσле, kъ Ισdeiĭ ші пъгжпiĭ sжnt о фамiлie а лσĭ Dσmnezeŏ, ші kъ пiчĭ о napte, пiчĭ алtа нape dpentŏ sъ se лаσde; sъ nσ se лаσde пъгжпiĭ, пentpσ kъ чеĭ маĭ жпцелепцĭ dintpe еĭ, akσmŏ de аŏ ші kσnoskσtŏ пре Dσmnezeŏ, dap nσ лаŏ чinstitŏ, ба жnkъ saŏ жnkinatŏ ла Zeĭ minчinoшĭ. Съ nσ se мжndpeaskъ Ισdeiĭ, пentpσ kъ еĭ n'аŏ пъzitŏ леџеа чеа de Dσmnezeŏ datъ, ші фолоsσpiле челе menite пentpσ еĭ, nσ ле аŏ бъгatŏ жп seamъ; ші kъ еĭ nσmaĭ пр'in kpedinца жп Xpistos se потŏ жпdpenta, kъ Dσmnezeŏ sinгσpŏ nσmaĭ пр'in а sa мiлъ ші Dapŏ а kiematŏ ла мжntσipe пе Пъгжпĭ aseminea ka ші пе Ισdeĭ, фъръ жпsъ opĭ σniĭ opĭ алцiĭ sъ фie вpedniчĭ de aчeasta; kσ σnŏ kσвжntŏ, Павелŏ мσstpъ мжndpia ші а σпора ші а алtора. Despre aчeasta ворбеще елŏ жп челе d'in тжiŏ 11 kaпete, iap жп челеалtе 5

ѕртътоаре dъ елѕ̆ крещinілорѕ̆ жnвъцътѕріле челе maĭ жnsemnate. Елѕ̆ аратъ, къ кѕmѕ̆ se ѕmбле еĭ жn dрептаtea чеа dобжnditъ пр'in Iisѕs Хрistos, шi toate пофtеле tрѕпещĭ sъ ле лепеde; елѕ̆ аратъ podѕріле че isворъskѕ̆ d'in kredinцъ шi d'in dрептаtea чеа крещineaskъ, шi dожепеще sъ фie statoрпічĭ жntрѕ лѕкрареа віртѕцiĭ. Епistола ачеаsta de 16 капеtе о аѕ̆ diktatѕ̆ Павелѕ̆ лѕĭ Терцiѕ̆ (Теptie) ѕченіkѕлѕĭ sъѕ̆ (kапѕ̆ 16 stixѕ̆ 22), фiindѕ̆ skрisъ гречеще, къчĭ atѕпчĭ Лімба гречеаskъ se ворбеа maĭ жn totѕ̆ Imперіѕлѕ̆ romanѕ̆; kiарѕ̆ шi de фemeĭ.

Despре ачеаstъ Епistолъ ziче ѕпѕ̆ бърбаtѕ̆ mаре челе ѕртътоаре: „

„Ачеаstъ Епistолъ este partea чеа de къпеtenie a N. Testamentѕ̆, шi чеа maĭ лътѕрitъ „жnвъцътѕръ еванrелікъ; каре жntрѕ adевърѕ̆ „meрitъ, ka орĭ каре крещinѕ̆ пѕ пѕmaĭ sъ о „жnвеце de postѕ̆, ka sъ о щie d'in кѕвжntѕ̆ жn „кѕвжntѕ̆, чi пѕрѕреа sъ о поарtе kѕ sine, soko„tindѕо печеsаріе, ka шi пжпеа de toate zілеле „a sѕфлеtѕлѕĭ, пе kаре niminea пѕ о поаtе чiti „преа mѕлtѕ̆, пiчĭ destѕлѕ̆, шi omѕлѕĭ жnцелептѕ̆ „kѕ кжtѕ̆ о чiтеще maĭ mѕлtѕ̆, kѕ atжta i se фаче „maĭ плъкѕtъ, maĭ прецioasъ. Жntр'ачеаstъ „Епistолъ афлътѕ̆ преа d'in destѕлѕ̆ чеeа че „tребѕе sъ щie ѕпѕ̆ крещinѕ̆, adікъ, че este „Лецеа, Еванrеліа, пъкаtѕлѕ̆, pedeapsa, Da„рѕлѕ̆, mілa, kredinца, dрептаtea, Хрistos, „Dѕmnezeѕ̆, фапtе бѕne, dрarostea, пъdеждеа, „крѕчеа; шi кѕmѕ̆ tребѕе sъ пе пѕртъmѕ̆ къ„tрь поĭ жnшine шi кътре орĭ че omѕ̆, фie „ачела кѕviosѕ̆ орĭ пъкъtosѕ̆, tаре орĭ slабѕ̆, „mаре орĭ mікѕ̆, amікѕ̆ орĭ inimікѕ̆. Жntр'жnsa

„aфлътš toate arъtate ши біne dovedite, kš
„Скріптšра, kš esemпле ши Профецї ѫntemeiate,
„aша, ѫn kѫtš ла ачеasta nš se maї поate
„пофti nimika. De šnde se ши веde, kъ sфѫn-
„tšлš Павелš ѫntp'ачеastъ eпistoлъ a воitš ѫn
„skšptš sъ kšпріndъ toatъ ѫnвъцъtšpa чea
„kpistianъ ши евангелікъ, ши sъ прегъteaskъ
„o ѫntpodšчере ѫn ѫntpeгšлš Векіšлš Testa-
„mentš. Къ фъpъ ѫndoiaлъ, челš че a npii-
„mitš aчеastъ eпistoлъ біne ѫn inima sa, аче-
„ла аре ѫn tpѫnsšлš лšmina ши пštepea B.
„Testamentš. De ачееa чeteaskъ-o totš kpe-
„щinšлš kš sѫpгšinцъ ши kš лšаре aminte, ши
„Dšmnezeš ѫї ва da Dapšлš sъš.“

§ 17. (2) I кътре корінтені.

Ла Корінтš ѫn Капітала Пеnіnsšлеї Пелопоnesš орї Ахаіа (astъzї Морea), Neoфіцiї (de noš ѫntopшiї ла kpeщinъtate), kapiї epaš maї mšлцї d'in пъгѫnї, de kѫtš d'in Išdeї, aš фostš ѫnчепštš a se гѫлчеві ѫntpe sine. Šniї zi-чeaš, къ sѫnt maї бšnї de kѫtš чeiaлaлцї, пentpš къ sѫnt ѫntopшї прin Павелš, aлцiї пentpš къ sѫnt прin Апоnoпe, aї tpeiлea, пentpš къ sѫnt пр'in Кіфа. Ка sъ лiniщeas-kъ aчеste чeptšpї, Павелš d'in Eфesš a skpisš Епіstoла aчeasta, чea I. kътpъ kpeщinїї d'in Корінтš, ла anšлš 57 dšпъ Xpistos. Ѫntp'a-чeastъ Eпistoлъ desaпробеazъ елš aчeastъ чeaptъ despre ѫntѫietate. Eлš порšnчеще, ka niminea sъ nš zikъ: Eš mъ цinš de чеsta орї de чела; чі елš вреа, ka eї toцї ѫmпре-šnъ sъ se sokoteaskъ astфелiš, kapiї цinš de

Iisȣs Xpistos. Елȣ defaïтъ mжndpia жnцелепцilорȣ лȣmei шi лаȣda лорȣ kȣ жnцелепчiȣnea шi petopika omeneaskъ; елȣ ле spȣne, kъ Dȣmnezeȣ n'a жntopsȣ лȣmea ла adeвъpȣ пр'in жnцелепчiȣnea omeneaskъ, чi прin kpȣче, de шi Iȣdeiĭ ла mъptȣpisipea aчestȣĭ adeвъpȣ, s'aȣ smintitȣ, iap Пъгжпiĭ о aȣ цinȣtȣ de neбȣnie. Елȣ iaȣ okъpжtȣ. kъ sȣфepeskȣ жn miжлokȣлȣ лорȣ пре ȣnȣ Dimitpie, omȣ фъръ de леце, шi ле порȣнчеще, ka nȣmaĭ de kжtȣ sълȣ жndeпъpteze dintpe eĭ. Елȣ а ръspȣnsȣ ла жntpeбъpiле че i леаȣ фъkȣtȣ despre жnsȣpъчiȣne шi фечiopie, aseminea despre mжnkapea бȣkateлорȣ челорȣ жeptфite Idoлiлорȣ. Елȣ tpateazъ despre sф. Кȣminikъtȣpъ, шi despre stapea, жn kape тpeбȣie sъ se афле eĭ, ka пре ачееа sъ о пpimeaskъ kȣ вpedniчie; aseminea despre абȣzȣpiле, kape saȣ жntжmплatȣ ла dжnsa. Елȣ ворбеще despre deosebiteле dapȣpĭ d—zeeщĭ, despre челе tpeĭ вiptȣцĭ de kъпetenie, жntpe kape apatъ, kъ d'intp'aчestea Dparostea este чea maĭ mape. Елȣ помeneще шi despre жnвiepea tpȣпȣpiлорȣ, шi despre dapȣpiле челорȣ skȣлaцĭ din морцĭ; елȣ лаȣdъ miла шi жndȣpapea, sфъtȣеще sъ adȣne miлostenie пentpȣ съpaчiĭ din Iepȣsaлimȣ, шi dȣпъ че'i повъцȣеще ла тȣлte алte фapte бȣne, жшĭ жnkeie skpiepea kȣ тȣлte жnkiпъчiȣnĭ. Ape 16 kапete.

§ 18 (3) II Епiстолъ кътръ Коpiптепĭ.

Пе а II Еpistoлъ kъtpe Kopintenĭ о а skpisȣ Пaвелȣ d'in Фiлiппi жn Maчedonia, totȣ ла а. 57; шi о а tpimisȣ пр'in Titȣ шi Лȣka. Елȣ жn tpжnsa se desвinовъцеще, kъ елȣ n'a пȣtȣtȣ вeni ла Kopintȣ, dȣпъ kȣmȣ фъгъdȣise, шi аша n'a пȣtȣtȣ

жmплinі dopinцa ачелора, kapiĭ aŭ пoфtitŭ sълŭ вadъ. Елŭ лaŭdъ pжвпa, kape o aŭ apъtatŭ eĭ kъtpъ челŭ пъkъtosŭ, шiлŭ desлeaгъ de влestemŭ пentpŭ a лŭĭ пokъinцъ; mжнгжie пe aчeia, пe kapiĭ жn жntжia sa Епistoлъ ia okъpжtŭ. Елŭ tpateazъ despпe adeвъpata пokъinцъ, жndpeпteazъ пŭptapea sa жn slŭжба Евaнгeлieĭ, skpie despпe вpednічia, datopiiлe, віptŭцiлe шi гoaneлe slŭжitopiлopŭ Евaнгeлieĭ, лe пomeneщe, ka de adŭпъpiлe пъгжniлopŭ sъ se фepeaskъ, nekazŭpiлe пentpŭ kpedinцъ kŭ ръвdape sъ лe sŭфepe, лa miлostenia пentpŭ kpeщiniĭ din Iepŭsaлimŭ sъ фie dapnічĭ, шi sъ kontpiвŭeaskъ kŭ вŭkŭpie. Вopвeщe kŭ desppeцŭ жn kontpa Апostoлiлopŭ челopŭ minчinoшĭ, kapiĭ aŭ kъŭtatŭ пe Kopintenĭ sъĭ aвatъ deлa d'жnsŭлŭ; spпe апъpapea лŭĭ adŭче de mъptŭpie deskoпepipea лŭĭ, пatimiлe шi пe intepesapea лŭĭ. Ачeasta ape 13 kanete.

§ 19 (4) Епістола кътръ Галатені.

Ачeastъ Епistoлъ, че kŭпpinde 6 kanete, a фostŭ skpisъ d'in Eфesŭ de Павeлŭ kŭ kiapŭ mжna sa kъtpъ kpeщiniĭ d'in Галata пeлa апŭлŭ 56 dŭпъ Xpistos. Галateniĭ, пe kapiĭ iaŭ жntopsŭ Павeлŭ, se авъtŭpъ deлa adeвъpata kpedinцъ, пoвъцŭiцĭ пp'in niщe Апostoлĭ фaлшĭ; kapiĭ kъŭtaŭ aĭ жnвъцa, kъ Евaнгeлia пŭ лe фoлoseщe nimika, dakъ пŭ se вopŭ tъia жmпpeцiŭpŭ, шi пe лжнгъ ачeasta пŭ вopŭ пъzi лeцea лŭĭ Moisi kŭ toate чepimoniiлe eĭ. Ачeĭ Апostoлĭ ka sъ stpiче penŭtъчiŭnea лŭĭ Павeлŭ, aŭ zisŭ, kъ Павeлŭ пŭ este Апostoлŭ пentpŭ kъ éлŭ п'aŭ въzŭtŭ пpe Iisŭs Xpistos, шi kъ aлцĭ Апostoлĭ

жn ачеastъ пpiвinцъ sжnt de алтъ пърере. De ачееа Павелŭ жndatъ ла жnчепutулŭ Епisтолiеĭ sале жшĭ жntъреще жnвъцътuра, aduкжndŭ de търtupie пе чеialалцĭ Апostолĭ, шi pomenindu, къ елŭ saŭ възutŭ siлitŭ a se жmпpotiвi kiapŭ луĭ Петpu жn пuблiкŭ, пentpu къ преа mулtŭ a пъptinitŭ Iudeiлорŭ. Елŭ sпuне кuратŭ, къ кре-щinii пu sжnt робĭ аĭ леџiĭ, чi еĭ se букuрь de лiбертatea фiiлорŭ луĭ Dumnezeŭ; къ леџеа крещineaskъ este tuturорŭ de лiпsъ шi de ажuпsŭ sпре doбжndipea mжntuipeĭ, шi къ еа пu se potpiвеще кu леџеа iudaiкъ. Dpentŭ ачееа Павелŭ жшĭ аратъ mipapea, къ Галаtenii аша жn-datъ saŭ depъptatŭ dела adeвърata kpedinцъ, шi жĭ mustpъ пentpu nestatopniчia лорŭ. Жn ka-пuлŭ елŭ 6 шi челŭ d'in upmъ, кuвinteазъ пentpu торавupĭ. D'in toate Епisтолiiле sфжntuлuĭ Павелŭ, ачеasta este чеа maĭ вie шi maĭ жnфokatъ.

§ 20 (5). Епiстола кътръ Ефесепĭ.

Павелŭ фiindŭ жnkisŭ жn Рoma ла аnuлŭ 61 a skpisŭ ачеastъ Епisтолъ кътръ kpeщinii d'in Ефеsŭ, kaпiтала Asieĭ miчĭ, че ера вesti-tъ пentpu temплuлŭ (капiща) Zeiцeĭ Diana, шi o a tpimisŭ пр'in Diakonuлŭ Тixikŭ. Павелŭ жntp'ачеаsta a zisŭ, къ kpeщinii d'in Ефеsŭ sжnt tapĭ жn kpedinцa шi dpagostea, жn kape ia жnвъцatŭ елŭ; пentpu ачееа ле лаudъ statopniчia; dap totŭ de o datъ фiindŭ жnгpiжatŭ de amъцi-piле Гnostiчiлорŭ, шi de фaбuлiле Iudei-лорŭ челорŭ пежntоpшĭ, ka пu кuтва sъ kadъ de ла Евангелiе, de ачееа kautъ аĭ жnsuфлещi, шi аĭ жntъpi жn kpedinцa, пе kape ia жnвъцatŭ елŭ.

Dreptŭ aчeea ӂn чele 4 kapete d'in tӂiŭ vorbeщe dormatiчeщe, despre dъmnezeeskълŭ харŭ, ӂn kape sӂnt eĭ a ieшĭ ӂnaintea mълtорŭ пъгӂnĭ, фъkӂndъse пъртaшĭ mӂntuipeĭ лъĭ Xpistos; ӂn чeлeлaлte 2 kapete лe apatъ mълte datopiĭ фpъmóse aлe kpeщinilopŭ de toate stъpiлe, пe kape aŭ eĭ aлe пъzi; kъmŭ sӂnt: datopiiлe чeлopŭ kъsъtopiцĭ, a фiiлopŭ, a stъпӂпiлopŭ, a sлъцiлopŭ ш. a. Epistoлa aчeasta ape 6 kapete.

§ 21 (6) Epistoлa kътpъ Фiлiппeпĭ.

Ӂn Фiлiппi, чetate ӂn Maчedonia, a ӂntopsŭ Пaвeлŭ фoapte mълцĭ. Aчeщĭ kpeщinĭ ӂnцeлeгӂndŭ, kъmŭ kъ eлŭ se aфлъ ӂnkisŭ ӂn Poma, aŭ tpimisŭ пe Episkoпълŭ лopŭ Eпaфpoditŭ лa d'ӂnsълŭ kъ dapъpĭ, dӂndъĭ чeлe лъĭ de neвoie spre цinepea вieцiĭ. Пaвeлŭ ka sъшĭ apete pekъnoшtinцa pentpъ a лopŭ dpagoste, пeлa anълŭ 62 d'in ӂnkisoape лeaŭ skpisŭ aчeastъ Epistoлъ фpъmoasъ, tpimiцӂndълio totŭ prin Episkoпълŭ Eпaфpoditŭ. Eлŭ ӂnp'aчeastъ Epistoлъ пe kpeщiniĭ d'in Фiлiппi ӂĭ nъmeщe фpaцĭ iъbiцĭ шi dopiцĭ aĭ sъĭ, въkъpia шi kъnъna sa; (Фiлiппeнĭ 4. 1), kapiĭ пe Пaвeлŭ лaŭ aжъtatŭ kъ mълte tpeбъinчióse; eлŭ aчestopa лe apatъ podълŭ patimiлopŭ шi aлŭ лeгътъpiлopŭ лъĭ, лe пъne ӂnainte dpeptŭ modeлŭ dpagostea шi smepenia лъĭ Xpistos; ӂĭ sфътъeщe sъ pъmӂie statopniчĭ ӂn kpedinцa лъĭ Xpistos, sъ nъ kpeadъ aчeлopa, kapiĭ ӂĭ ӂndeamnъ, ka пe лӂnгъ Eвaнгeлie sъ пъzaskъ шi oбiчeiъpiлe iъdaiчe; ӂĭ dожenеще, ka sъ se фepeaskъ de Cimonŭ, de Чepintŭ шi de пъptinitopiĭ aчestopa,

пе карії пѫтеще елѫ връжташії крѫчії; жї жнвацъ, ка съ фіе лѫкрътopї жn віртѫte, іар, maї връtosѫ, ка еї жn smepenie шi dpaгoste съ фіе ѫpmъ topї лѫї Xpistos, авжndѫ паче шi ѫnipe жntpe d'жnшiї. Ачеаsta ape 4 kanete.

§ 22 (7) Епістола кътръ Колосені.

Павелѫ dѫпъ че skpisese кътръ Філіппепії, а skpisѫ шi ла анѫлѫ 63 d'in жnkisoapea sa кътръ лoкѫitopiї d'in Колоsa. Ачеаstъ четate ера жn Фрігіа пѫ denapte de Лaodikea. Пе ачещіа Павелѫ пѫ іа жntopsѫ, елѫ пѫmaї aѫzi dела Епафродітѫ, kapeле'ї жnвъцase kpedinцa, desnpe ачеаstъ обшime (komѫnitate) kpeщineaskъ. Елѫ жn kaptea (Епіstoлa) лѫї, kape kѫprinde пѫmaї 4 kanete, жшї аратъ бѫkѫpia пentpѫ жntoapчереа ачелора, жї sфътѫеще ka жn kpedinцa лѫї Xpistos съ ръmжіе statopnічї, kpeskжndѫ жn kѫпoщinцa лѫї Dѫmnezeѫ шi жn лѫkpapea tѫtѫpopѫ фanteлopѫ бѫne; съ se фepeaskъ de desжертъчіѫпеа жnцелепчіѫпеї omeneщї, de ръtъчіta жnвъцътѫръ а mжndpiлopѫ фapiseї шi а жnгжmфaцілорѫ Cadѫkeї, kapiї sѫб npetestѫ, kъ se sileskѫ ла desъвжршipe, tpъieskѫ жn чеle maї mapї пъkate. Ле skpie, съ se фepeaskъ de обічеіѫлѫ sѫnepstiцiѫneї (kpedinцeї deшepte); 2, 16–18. Съ deosebeaskъ mжnkъpiле шi zileле, шi de жnkinapea чеа Idoлeaskъ а Жнцерілорѫ съ съ фepeaskъ. Елѫ аратъ, kъ жnsѫшї Xs. este mіжлочіtopiѫлѫ mжntѫipeї noastpe, шi жmпъчіѫtopiѫлѫ nostpѫ ла D-zeѫ, іар пѫ алцiї; шi фаче о npeskѫptape desnpe челе maї de фpѫnte datopiї але віецiї kpeщineщї, але kasnічілорѫ, але пъpinцілорѫ шi фіілорѫ, але Стъпжпілорѫ шi slѫцілорѫ жntpe

ѕine, ші о жnkeie kѕ mѕлte saлѕtърї (жnki-nъчiѕnї). Тixikѕ ші Оnisimѕ аѕ adѕsѕ ачeastъ skpisóре ла Колоssa.

§ 23 (8) I. кътръ Тесалонiкенї. (*)

Dakъ Enistoлeлe, пе kape ле авеmѕ noї dела Сфжntѕлѕ Павелѕ жn Noѕлѕ Testamentѕ, арѕ фi пѕse жn рждѕлѕ kpoнoлoџikѕ, adikъ dѕпъ timпѕлѕ, kape saѕ skpisѕ фie kape ѕna dѕпъ алta, atѕnчї Enistoлa чea I. кътръ Тесалоnikenї арѕ tребѕi съ фakъ жnчепѕtѕлѕ tѕtѕpopѕ Enistoлeлopѕ saле, къчї ea este skpisъ жnainte de tóte чeлeлaлte, adikъ ла a 52 d'in Kopintѕ. Жn Tesaлonikѕ, kape epa Kanitaла Мачedoniei, Павелѕ аѕ жntopsѕ пре mѕлцї ла kpedinцa лѕї Xpistos, maї вжptosѕ фemeї; dap пр'in ачeasta шїаѕ attpasѕ ѕpa Iѕdeiлор. Ачешtia аѕ stжpnitѕ kiapѕ ші о ръskóлъ жn kontpa лѕї, ші прin ачeasta аѕ okazionatѕ, ka Павелѕ съ se dѕkъ de akoлo; dap жnsъ пentpѕ ачeea елѕ n'a пъръsitѕ пе Tesaлonikenї kѕ totѕлѕ, чі ле tpimise пе Timoteiѕ, kapeле'ї жntъpi жn kpedinцъ. Dела ачesta афлъ елѕ жn Kopintѕ statopnічia лор; kape вiptѕte жлѕ жndemnъ ka съ ле skpie. Ла жnчепѕtѕлѕ Enistoлieї лѕї, kape ape 5 kanite, жшї apatъ бѕkѕpiia sa пentpѕ statopnічia лорѕ жn kpedinцъ; елѕ пentpѕ ачasta'ї лаѕдъ, ші ле pekomжndъ (жї поф-teще), ka пpiгoнipiле Iѕdeiлорѕ ші але Пъгжniлорѕ съ ле sѕфере kѕ върбъцie. ле nomeneще жnвъцътѕpiле, kape лі леаѕ datѕ; жї жndeamnъ съ se фepeaskъ

(*) Чеї maї mѕлцї черчетъторї аї skpintѕpeї apatъ, къ ачeastъ Enistoлъ este чea d'in тжiѕ жntpe Enistoлeле Апостолѕлѕї Павелѕ d'in N. Testamentѕ.

de kȣрвіе пи de лene; жĭ жnваць, kȣmȣ сътиĭ плжnгъ пе морцiĭ лорȣ; sпȣindȣле pentrȣ жnвіереа din морцi, ші жn че kinȣ крецiniĭ, пр'in о віацъ sфжпtъ sъ se прегъteaskъ sпре zioa чеа маре а жȣdeкъцiĭ чеĭ de обще; жĭ жnкоражеаzъ sпре totȣ фелiȣлȣ de лȣкрȣрĭ бȣne ші але dparostеĭ, жndemnжndȣĭ ла рȣгъчiȣne, ші маĭ вжрtosȣ ла евлавіе (кȣвіошіе).

§ 24 (9) **II. Кътръ Теслалоnікеnĭ.**

A dóȣa Епістолъ кътръ Tessалоnikenĭ s'a skpisȣ кȣржndȣ dȣпъ чеа d'in tжiȣ. Ea se жnчепе кȣ жndemnърĭ sпре statopnічіе жn kpedinцъ; жĭ sфъtȣеще, ka прігоnіріле Iȣdеiлорȣ ші але Пъгжnілорȣ жn прівінца черещілорȣ ръsплъtiрĭ sъ ле рабde кȣ търiе; ле sпȣne, къ zioa чеа dȣпъ ȣртъ жnкъ n'a sositȣ, прекȣmȣ zikȣ ȣniĭ кȣ грешалъ: елȣ zіче, къ маĭ жntжiȣ требȣіе sъ віie Antixpistȣ, аpъtжndȣĭ kapakтерȣлȣ, ші deskpiindȣ semnеле, че se ворȣ аръta жnainte, трȣфiia, tipъnia, къdереа ла пъkate ші блеstemȣлȣ. Dȣпе ачееа пріхъпеще пре чеĭ ленеші, neodixnіцĭ ші пе iskoditopĭ, ші пе чеĭ фъръ de ржndȣiалъ, kapiĭ se афлъ жntpe еĭ; sфъtȣindȣĭ, кȣ ȣniĭ ka ачеia sъ nȣ se жnsoцaskъ, орĭ sъĭ жntoapkъ; ле sпȣne, ka жnвъцъtȣріле, че леаȣ прimitȣ еĭ, орĭ жn skpisȣ, орĭ nȣmaĭ кȣ гȣра (tpadiцiȣnіле), se ле цie, pekomжndжndȣле, ka sъ лȣкpeze n'enчetatȣ.

§ 25 (10) **Епістола I кътръ Тimoтеiȣ.**

Timoteiȣ а фostȣ nъskȣtȣ d'in Depбe орĭ Listpa, четате жn Likaonia, провінціе жn Asia-mikъ. Tatълȣ лȣĭ а фostȣ Елinȣ (пъгжnȣ),

іар мѹма лѹї о Евреікъ кѹвіоасъ, кѹ нѹмеле Кѹnіkа (Cunice); бѹnікъѕа ѕе нѹмеа Лоіdа (Loïde). Ачеѕте dóѹе фемеї прімірь крedінца лѹї Хрістоѕ, каре пре Тімотеіѹ d'іn tінереце л'аѹ жnвъцатѹ жn ѕфжnта Скріпtѹръ. Павелѹ, кареле л'а кѹnоѕкѹtѹ d'іn мъртѹріа чеа бѹnъ, че ѹnії крецінї аѹ daтѹ пентрѹ dжnѕѹлѹ, жлѹ лѹъ пе лжнгъ ѕіне, жлѹ tъіѣ жмпрецїѹрѹ пентрѹ Іѹdеї, шілѹ жnтребѹінцъ de ажѹtоторіѹ жn dіреrъtоріа ѕа, ші de ѕоцѹ жn кълъtоріїле ѕале. Жn ѹрмъ ла а. 58 жлѹ лъѕъ ла Ефеѕѹ, ка ѕъ жnгріжаѕкъ de біѕеріка d'іn Аѕіа. Павелѹ мерѕе аtѹnчї ла Іерѹѕалімѹ, ші воіі кѹржndѹ іаръшї ѕъ ѕе жntóркъ жnапої, ка ѕъ вadъ, кѹмѹ ѕе поартъ Тімотеіѹ жn dіреrъtоріа ѕа; dар фііndѹ къ ачеаѕtа нѹ о пѹtѹ фаче жndаtъ, жї ѕкріѕе лѹї Жntжіа ѕа Епіѕtолъ жn 6 капеtе, пр'іn каре жлѹ жnвацъ, кѹмѹ ѕъї фіе пѹрtареа жn каѕа лѹї Dѹмnеzеѹ, аdікъ жn біѕерікъ. Жлѹ dоженеще, ѕъ іа ѕеама, ка ѹnії жnвъцъtорї ѕъ нѹ ѕе окѹпе кѹ ѕокоtелї de Џенеалоџії ші кѹ алtе фабѹле (басне) жіdовещї, чі ѕъ жnвеце, чееа че жntъреще крedінца ші dрагоѕtеа. Елѹ жnвацъ а ѕе рѹга пентрѹ Стъпжnіре, пентрѹ Жмпърацї ші пентрѹ тоцї каріі ѕжnt жnтрѹ dіреrъtорії; аратъ каре еѕtе бѹна кѹвіінцъ а бърбацілорѹ ші а фемеілорѹ, маї вжрtоѕѹ жn біѕерікъ; Елѹ жnвацъ віртѹціле каре ѕе черѹ пентрѹ ѹnѹ Епіѕкопѹ, аръtжndѹ, кѹ че фелїѹ de калітъцї ѕе кѹвіне ѕъ фіе жmпоdобіцї чеї че воіеѕкѹ а пріімі dарѹлѹ Епіѕкопіеї, алѹ Преоціеї ші алѹ Dіаконіїї. Dоженеще пе Тімотеіѹ, ка елѹ, кѹ тоате къ еѕtе тжнърѹ, жnаінtеа оаменілорѹ ѕъшї кжщіџе вazъ ші аѹtорітате пр'іn вііацъ ѕфжntъ;

ші ачеаsta sъ о пъstpeze; фiindȣ алtopa de esemплȣ. Длȣ жnваць, кȣmȣ sъ se пóрte кȣ бъtpжnї ші tinepї, кȣ бърбацї ші фemeї; pomeneще de въdȣвеле челе бъtpжne, ші apatъ кȣ че гріжъ tpeбȣe sъ se пóрte кȣ въdȣвеле челе tinepe; ба sпȣne, кȣmȣ sъ фie sлȣціле кътpъ stъпжnії sъї; maї penеџеще odatъ, къ tpeбȣie a se фepi de жnвъцъtȣpї nóȣъ, a ціné kpedinцa, ші жnвъцъtȣpa чеа лорȣ жnkpedinцatъ, a о пъzi.

§ 26 (11) A II кътpъ Timoteiȣ

Кȣ пȣцінȣ maї nainte de aшї съвжрші Павелȣ sфжnta sa віацъ пр'in móptea de maptipȣ, adekъ пе ла anȣлȣ 66, фiindȣ a dóȣa óръ жnkisȣ ла Рома, a skpisȣ a II Епіstолъ кътpe Timoteȣ жn 4 kaпete. Елȣ пр'in ачеаsta жлȣ dожеnеще sъ пъzaskъ кȣръцenia kpedinцeї, sъ se фереаskъ de кȣbintеле deшеарte ші sпȣрkate, de жntpeбъріле челе neбȣne, de черчетърї фъръ sokoteaлъ, ші de вpъжбї, къ sлȣціі Domnȣлȣї nȣ і se kade sъ se sфъdéskъ, чі блжndȣ sъ фie кътpe toцї, жnвъцъtopiȣ, mȣлtȣ sȣфepitopiȣ, жї maї пȣne жnainte жnkъ odatъ datopiiле ȣnȣї Eпіskoпȣ ші пъstopiȣ sȣфлеteskȣ; жлȣ жnkȣpaжеаzъ, sъ predie кȣвжntȣлȣ Евангелieї фъръ фpikъ ші ne'nvetatȣ, пъkateле sъ ле mȣstpe ші sъ ле черtе, пе жnвъцъtopiї чеї minчinoшї sъї kombatъ; елȣ deskpie datiniле ачеstopa, ші apatъ, къ пр'in че semne sъ poтȣ кȣnóще; dожеnеще sпре tъpie ші ръбdape, sпре чitipea кȣ sжpгȣінцъ жn Сфжnta Скрiptȣръ; pomeneще, пpigonipiле, пе kape леаȣ sȣфepitȣ елȣ atȣnчї, ші кȣmȣ a fostȣ пъръsitȣ maї de toцї; жnkeie кȣ ачееа, къ bestеще лȣї Timoteȣ кȣржnda

sa mórte de martirŭ, ceĭ stă ĵnainte; shi'lŭ rógă, ka să se sileaskă a veni la d'ĵnsulŭ kătŭ maĭ kurĵndŭ. Timoteiŭ după priimirea epistoleĭ ĵndată se porni la Roma, shi toţĭ Istoricii ceĭ vekĭ bisericeshtĭ mărturisesku, kă Timoteiŭ arŭ fi fostŭ faţă la Martiriulŭ sfĵntuluĭ Pavelŭ, de unde apoĭ s'a ĵntorsŭ la Efesŭ, unde shi elŭ se sfĵrshi ka mărturisitoriŭ alŭ kredinţeĭ luĭ Xs.

§ 27 (12) Epistola kătră Titŭ.

D'in Epistolele Apostoluluĭ Pavelŭ kătre Galatenĭ shi Korintenĭ shtimŭ, kă Titŭ d'in nashtere a fostŭ Păgĵnŭ. Pavelŭ l'a ĵntorsŭ la kreshtinătate, karele după ce s'a făkutŭ kreshtinŭ avĵndŭ o viaţă nevinovată shi sfĵntă, ia fostŭ de mare ajutoriŭ ĵn sluzhba sa apostoleaskă, fiinduĭ soţŭ kredinciosŭ ĵn maĭ multe kălătoriĭ, pe karele ka shi pe Timoteiŭ shi pe Tixikŭ l'a trimisŭ adese orĭ ku deosebite shi ĵnsemnate ĵnsărcinărĭ la komunităţĭ kreshtine. În urmă Pavelŭ ĵĭ ĵnkredinţă privegerea peste kreshtiniĭ d'in Insula Kreta, ashezĵnduluĭ Episkopŭ akolo, shi poruncinduĭ, ka ĵn tótă cetatea să asheze Preoţĭ. Elŭ skrise kătră d'ĵnsulŭ o Epistolă ĵn 3 kapete, fără ĵndoială pela anulŭ 61. Aceasta kuprinde maĭ vĵrtosŭ totŭ aceea, ce a skrisŭ elŭ shi kătre Timoteiŭ, despre datoriile shi kalităţile unuĭ Episkopŭ. Asha dar Pavelŭ ĵntr'aceea ĵnvaţă pre Titŭ despre ĵndatoririle kiemăriĭ sale, prekumŭ ĵnvăţase shi pre Timoteiŭ; elŭ ĵĭ spune, kumŭ să predice tuturorŭ stărilorŭ d'in societate ĵndreptarea vieţiĭ shi ĵmplinirea datoriilorŭ.

Aчeste tpeĭ eпistoлe maĭ sȣsȣ nȣmite, adi-
kъ чeлe dóȣe kъtpe **Timoteȣ**, шi ȣna kъ-
tpe **Titȣ**, se kiamъ шi **Eпistoлe Пъ-
stopaлe**; napte пentpȣ kъ eлe nȣ kȣпpindȣ
aлta, de kжtȣ neste totȣ nȣmaĭ opганizaцia вi-
sepiчiĭ шi пoвъцȣipea вiieцiĭ чeĭ вisepiчeщĭ;
napte пentpȣ kъ aчestea sжnt tpimise nȣmaĭ kъtpe
Пoвъцȣitopĭ шi kaпĭ de komȣnitъцĭ (oбщimĭ)
вisepiчeщĭ.

§ 28 (13) Eпiстoлa кътръ Фiлeмoнȣ.

Фiлeмonȣ epa omȣ жnsemnatȣ жn Koлossa d'in
Фpiгia, kapeлe фȣ de Пaвeлȣ жntopsȣ лa kpeщinъ-
tate, шi kapeлe kpedinцa лȣĭ o adeвepi npin фaпte,
kъчĭ eлȣ nȣ npiimi nȣmaĭ, ka komȣnitatea di'n
Koлossa sъшĭ nótъ цinea adȣnъpiлe eĭ жn kasa
sa, чi kpeщinilopȣ чeлopȣ sъpaчĭ жntíndea шi
mжnъ de ажȣtopiȣ фoapte жnsemnatȣ. Kaȣsa **Eпi-
stoлeĭ лȣĭ Пaвeлȣ kъtpe Фiлeмonȣ**
a фostȣ aчeasta: ȣnȣ sepвȣ (skлaвȣ) a лȣĭ Фiлe-
monȣ, kȣ nȣmeлe **Onisimȣ**, фȣцi deлa d'жn-
sȣлȣ, dȣnъ чe (nóte, ka ómeniĭ de aseminea
kondiцiȣne), жĭ фȣpase maĭ mȣлte лȣkpȣpĭ. A-
чestȣ Onisimȣ вeni лa Poma, пe timпȣлȣ kжndȣ
Пaвeлȣ фȣ жnkisȣ жntжia oapъ; Onisimȣ пp'in
osteneaлa Aпostoлȣлȣĭ фȣ жntopsȣ лa kpedinцa
лȣĭ Xpistos, kapeлe dȣпъ aчeasta фъчea aшa
mapĭ жnaintъpĭ жn фaпteлe kpeщinъtъцiĭ, жn
kжtȣ Пaвeлȣ aвea чea maĭ mape вȣkȣpie de d'жn-
sȣлȣ, nȣmindȣлȣ фiiȣлȣ sъȣ шi inima sa. Пaвeлȣ
dȣпъ жndestȣлiteлe npoвe de вȣna жntópчepe aлe
aчestȣĭ sepвitopiȣ, tpimise npe aчesta жnapoĭ
Domnȣлȣĭ sъȣ, dжndȣĭ aчeastъ Eпistoлъ жn

тжнъ, dpentȣ skpisópe de pekomendaцiȣne, жn kape pórъ пе Фiлеmonȣ kȣ челе maĭ пȣtepniче шi maĭ miшkътópe motiве (kȣвinte), ka пе ачеstȣ sepвitopiȣ жndpentatȣ sълȣ primeaskъ kȣ dpaгoste, ka пе ȣnȣ фpate. Ачеasta este Епistола чеа maĭ skȣptъ d'in tóte Епistолеле sфжntȣлȣĭ Павелȣ, kȣпpinde nȣmaĭ ȣnȣ kaпitȣлȣ. Este skpisъ d'in Рoma ла anȣлȣ 62 шi tpimisъ totȣ odatъ kȣ Епistола чеа kътpъ Колоsseni. Ачеastъ Епistолъ este o doвadъ фpȣmósъ шi лътȣpitъ, kъ sфжntȣл Павелȣ a aвȣtȣ жntokmaĭ sentimentiле шi жnцелеsȣлȣ лȣĭ Iisȣs. Ачеstȣ mape Апostолȣ n'a цinȣtȣ лȣkpȣ de deфъĭmape шi жnжositopiȣ a ажȣta пе ȣnȣ skлавȣ; ва вȣkȣpia лȣĭ pentpȣ opĭ kape пъkъtosȣ жntopsȣ ла пokъinцъ (kpeшtinъtate) epa фópte mape, фie ачела de opĭ че stape apȣ фi.

§ 29 (14) Епiстола кътръ Еврей.

De Епistолеле, kape s'aȣ skpisȣ kътpъ komȣnitъцĭ opĭ вisepiчĭ, se цine шi Епistола чеа kътpe Евpeĭ. Еa este skpisъ пе ла жnчепȣtȣлȣ anȣлȣĭ 63 пpekȣmȣ kpedȣ ȣniĭ, жn лimва sipiakъ, dap жn skȣptȣ фȣ tpadȣsъ шi жn чеа гpeчeaskъ; Ачеasta este епistола чеа maĭ лȣнгъ, d'in kжte a skpisȣ Павелȣ, kȣпpinde 13 kaпete. Вine nȣ se шtie, kътpe kapiĭ Евpeĭ kpeшtinĭ фȣ tpimisъ ачеastъ Епistолъ, dap se kpede, kъ kътpъ чеĭ d'in Палеstina, kъчĭ ȣneле лokȣpĭ d'in tp'жnsa вopвeskȣ despe stжnda жnkъ вiserikъ, шi чеpimoniiле d'in tpжnsa.

Primitopiĭ aчestiĭ eпistoлe se вede kъ epaŭ жn пpiмежdie шi гata, ka sъ пpeцъiaskъ Iꙋdaismꙋлꙋ maĭ пpe sꙋsꙋ de kpeшtinismꙋ, въzжndꙋ жntp'aчesta пꙋmaĭ o maĭ жntindepe a aчeлꙋiaлaлtꙋ. Ka пpe aчeштĭ kлътinъtopĭ шi aплekaцĭ spe pъtъчipe sъĭ лꙋmineze шi sъĭ жntъpeaskъ, Aпostoлꙋлꙋ ле apatъ kꙋ чeлe maĭ tapĭ doвezĭ, kъ лeцea чea nóꙋъ este kꙋ mꙋлtꙋ maĭ бꙋnъ, de kжtꙋ чea вekie; eлꙋ жn пaptea чea dogmatikъ a eпistoлeĭ apatъ Dꙋmnezeipea лꙋĭ Xpistos, a лꙋĭ Пpeoцie шi жnaлtъ dipeгъtopie, kъ este Фiiꙋлꙋ лꙋĭ D-zeŭ, miжлoчitopiꙋ sфжntꙋ жntpe D-zeŭ шi omꙋлꙋ пъkъtosꙋ; ieptъtopiꙋлꙋ пъkateлopꙋ nóstpe пp'in sжnцeлe sъŭ, kъ este mжntꙋitopiꙋлꙋ nostpꙋ шi Пpeotꙋлꙋ (Apxiepeꙋлꙋ) чeлꙋ mape, kapeлe a deskisꙋ чepiꙋлꙋ; apatъ, kꙋ kжtꙋ este maĭ пpe sꙋsꙋ Фiiꙋлꙋ лꙋĭ D-zeŭ, de kжtꙋ Aнцepiĭ шi de kжtꙋ tóte kpeatꙋpiлe, шi de kжtꙋ Moisi; шi kꙋ kжtꙋ жeptфa, пe kape Xpistos o a adꙋsꙋ пe kpꙋчe Tatълꙋĭ sъŭ чeлꙋĭ чepeskꙋ; este kꙋ mꙋлtꙋ maĭ пpeфepaбiлъ; de kжtꙋ жeptфeлe чeлe pжndꙋite пp'in Moisi: apatъ, kъ чepimoniiлe шi жeptфeлe Лeцiĭ вekĭ aŭ пpeжnsemnatꙋ пe Xs, шi kъ пp'in aчestea пpeжnsemnъpiлe (пpopoчiiлe) saŭ жmплinitꙋ; eлꙋ apatъ, kъ omꙋлꙋ пp'in kpedinцъ жn Xs se жndpenteazъ, kъ Xs a desфiinцatꙋ лeцea лꙋĭ Moisi, шi жn лokꙋĭ a жntpodꙋsꙋ плinipea лeцiĭ eвaнгeлiчe; eлꙋ deskpie пꙋtepea шi podꙋpiлe kpedinцeĭ чeĭ kpeшtineшtĭ, шi пoвesteшe, жn чe kinꙋ stpъmoшiĭ чeĭ dedemꙋлtꙋ пp'in kpedinцъ шi пъdeжdea бꙋkꙋpieĭ чeĭ чepeштĭ aŭ пъtimitꙋ kꙋ statopniчie atжtea жmпpotiвipĭ шi nenopoчipĭ, шi пpe Eвpeĭ пp'in aчeste пiлde жnkꙋpaцiazъ лa pъбdape, maĭ вжptosꙋ пpe aчeia, kapiĭ пp'in

dipегъtopiіле iьdaiче пentpь kpedinцa жп Хpistos sokotindьse ka къzьцї dела лецеа льї Moisi, de dpeпtьpiле saле лipsiцї, aь Фostъ mьлtъ пъкъжiцї шi ръь sьпъpaцї, жп sФжpшitъ жшї жnkeie eпistoла kь totъ Фeлiьлъ de жпвъцъtopї mopaлe, жndemnжndьї ла dparoste, бьпъtate шi miлostiвipe, maї вжptosъ kъtpъ чeї d'in жnkisopї шi чeї болпавї, шi spe totъ Фeлiьлъ de viptьцї kpeшtineшtї.

Kжtъ de instpьktiвъ (жпвъцъtópe) este aчeastъ Eпistoлъ шi пentpь noї kpeшtinії, aчeasta o пóte simцi opї чine, kapeлe o чeteшte kь льape aminte шi kь dopinцъ de sФinцenie sьФлeteaskъ.

КАПЪ III.

КЪРЦІЛЕ КАТОЛІЧЕ (СОБОРNІЧЕЩЇ)

(Ъпiвepsaлe, Цeпepaлe)

але

Nоъльї Тестаментъ.

Сьбt пьmipea de къpцї Katoлiче opї Соборпiче шi Kanonіче, жп kanonьлъ Testamentьльї Nоъ se жпцeлeгъ чeлe dóъe Eпistoлe aлe льї Пeтpь, чeлe tpeї aлe льї Іóпп, ъпa a льї Iakовъ шi ъпa a льї Iьda Tadeьлъ; Eлe se пьmipъ katoлiче (*τό καϑολικὸν*), spe deoseбipe de чeлe Aпostoлiче (*τό ἀποςολικόν*), kь kape пьmipe se жnsemnapъ kь пpeФepinцъ Eпistoteлe льї Пaвeльъ. Eпistoлe Katoлiче (*ἐπιστολαι καϑολικαι*) se kiamъ пentpь aчeea, Фiindъ kъ aчestea п'aъ Фostъ tpimise kъtpъ komьпitъцї пiчї kъtpъ kapeвa

персóне хотържte ши anъmite але ънеї четъцї; чі кътръ toцї крещinії чеї рisіпіцї жn маї мълte провіnції фъръ deoseбіре; афаръ de adóъа ши a трeia Епіstолъ a лъї Іоаnnъ, каре sжnt npii-mite totъ sъбt ачеаstъ пъміре de Католіче, de ші sжnt Епіstоле прівате tрimise кътръ персó-nе sinгъларe. Ачеstорь епіstоле лі s'аъ datъ пъ-міре ші de канонiче пъ пъмаї пenтръ къ еле kъпрindъ жn sine о мълціме de канóне орї регъле морале, чі маї вътtosъ пentръ къ еле sжnt пъse ші ашеzate жn kanonъ орї жntpe кърціле Сфinціte, ші пentръ къ еле kъпрindъ жn sine жnвъцъtъра чеа ъніверsалъ кunoskъtъ ші npiimitъ de tótъ Бiserika. Tóte ачеstеа Епі-stоле дъпъ обсерваpеа феріčitълъї Авгъstinъ аъ totъ ъnълъ ші ачелашї skonъ, adekъ de a do-bedі, къ kpedinца sinгъръ пъ не пóте фаче фері-čiцї, dakъ пъ ва фі ъnіtъ ші kъ фапtе бъпе.

§ 30 (1) Епістола С. Апостол Іаковъ.

Жntpe doї-sпре-zече Ъчепічї аї лъї Іisъs аъ фоstъ doї, капії saъ kiematъ Іаковї. Ъпълъ a фоstъ Іаковъ фіцълъ лъї Zеведеїъ ші фрате алъ лъї Іоаnnъ, кареле se zіче ші Іаковъ челъ маї маре; чел-ал-алtъ a фоstъ Іаковъ фіїълъ лъї Алфеъ, (орї Клеопа), ші a ъnеї Маріі, каре a фоstъ sopъ kъ Мама лъї Іisъs; — Ачеsta se пъмеште Іаковъ челъ маї tжпъръ (mik), кареле фііnd въp kъ Іisъs, жn С. Скріпtъръ se пъмеште ші фра-tеле Domnълъї, (*ἀδελφὸς τοῦ Κυρίου*) (*); ачеste

---

(*) Ла Іъdеї пъмеле Фрате авеа о жnцеле-пере маї жntinsъ, Копії de фрацї (пепоцїї), se пъ-меаъ фрацї, прекъмъ se пóте ведè ла Лоtъ, кареле

a фostȣ Eпiskoпȣ жn Iерȣsалimȣ. Ачеstȣ Iakoвȣ a skрisȣ кътpe 12 Семinцiĭ de Iȣdeĭ kрещinĭ, че тръiaȣ афаръ de Iȣdea, kapiĭ ераȣ жmпръщiaцĭ жn deose-biтe пърцĭ але лȣmiĭ (1, 1), iap nȣ Iakoвȣ челȣ maĭ mape, фiiȣлȣ лȣĭ Zeвedeȣ, кънĭ ачеstȣia жĭ тъie kапȣлȣ Ipodȣ ла anȣлȣ 44 (фапte 12. 2). шi Eпistoла ачеasta фȣ skpisъ пе ла anȣлȣ 65, кжndȣ елȣ ka Eпiskoпȣ aлȣ komȣnitъцiĭ d'in Iерȣsалimȣ, ла nopȣnka Архiерeȣлȣĭ Cadȣkeȣ A n a n ȣ, фȣ ȣчisȣ kȣ петpiĭ, (пpekȣmȣ mъptȣ-piseще Istopikȣлȣ Iosiфȣ Флавiȣ).

Iakoвȣ жn Eпistoла ачеasta a sa dъ челе maĭ фpȣmoase жnвъцътȣpĭ despre ръбdape, despre dparoste шi despre съвжршipea тȣтȣрорȣ фапте-лорȣ бȣne, елȣ жnваць, ka toate dapȣpiле челе бȣne съ ле черемȣ шi съ ле аштептъmȣ nȣmaĭ dела Dȣmnezeȣ; съ ne жnфpжnъmȣ лimба (k. 3) ispiteле времелnĭчещi съ ле ръбdъmȣ kȣ бȣkȣ-pie, кȣвжntȣлȣ лȣĭ Dȣmnezeȣ nȣnȣmaĭ алȣ as-kȣлta, чĭ шi a фаче kȣmȣ ziче; къ kpedinца фъръ de фапте бȣne este mópтъ, dap пр'in dpa-roste este вie; къ амбiцiȣnea (noфta de onópe) este mȣma pismeĭ. a чертȣрiлорȣ, a ръzбоелорȣ шi a тȣтȣрорȣ kpimeлорȣ (фъръ de лещiлорȣ). Елȣ pedenseще лȣksȣлȣ besminteлорȣ, апъsapea сърачiлолȣ, жn пъtimipĭ mжnгжie шi жnsȣфле-цеще spre ръбdape, dȣпъ piлda лȣĭ Ioвȣ шi a

---

a фostȣ nепotȣ лȣĭ Авраamȣ, шi Авраamȣ tot л'a nȣmitȣ фpate алȣ съȣ (Фачере 12, 5. шi 38, 8). Къ Iakoвȣ фiiȣлȣ лȣĭ Алфеȣ, a фostȣ pȣdenie kȣ Iisȣs d'in пap-tea mȣmeĭ, se вede d'in лokȣpiле: Mateiȣ 10, 3. Ioann 19, 25. Mapko 15, 40. Mateiȣ 13, 55. Галаtenĭ 1, 19. Dap тpeбȣie бъгatȣ de seamъ, къ А л ф е ȣ шi kȣ К л е о п а opĭ К л о п а este тоtȣ ачелашȣ nȣme.

алторў Сфінцї; порўнчеще desў a se ръга, пъкаtеле ўнўлў алтўіа але търтўрisi, ші алте фапте мжнтўitoape a фаче; елў deskpie фóрте лъмўpitў, kжndў, kўmў ші de чіне требўie съвжршітъ taina С. Maслў; ші ачеаstъ Епіstолъ, че kўпріnde нўmaї 5 kапеtе, mepitъ tóтъ лўареа nóстръ aminte, къчї жnвъцъtўріле челе kўпрinse жnтpжnsa sжnt de челў maї mape фолосў ші мжнтўipe пеntpў kpeщінiї тўtўpopў тimпўрілорў, ші a тўtўpopў лоkўpілорў

§ 31. (2) I. Епістолъ a С. Петрў.

Петрў челў maї de фрўнte жntpe Апостолї, фpateле лўї Andpeiў, пъskўtў жn Bitsaida, лжнгъ лакўлў Генеsapeтў, Елў maї жnainte a фostў пеskapiў ka ші taтълў съў Iona. D'intp'ўnў тжiў a фostў Ўченіkў sфжнтўлўї Ioannў Botezъторiўлў, ші maї пе ўрmъ повъцўitў de фрateso Andpeiў, tpekў ла Iisўs Xpistos. Елў maї жнтжiў s'a kiemaтў Cimonў, ші нўмеле de Петрў (Kiфa) жлў добжndi maї тжрziў dела Domnўлў, пеntpў kapaktepўлў лўї челў tape ші nemiшkaтў ka o пеatpъ, ші пеntpў жnфokapea лўї чеа mape пеntpў Жnвъцъtopiўлў съў. (Mateiў 16, 15–19). Cimonў Петрў жmпреўnъ kў Ioannў ші Iakoвў sta kў Iisўs жntpўnў фeліў de легътўpъ amikaлъ maї mape dekжтў чеілалцї Апостолї, ші пе елў жлў афлъmў totў пе лжнгъ Domnўлў жn челе maї жnsemnate жnтжmплърї але віецiї лўї. Жn лista челорў 12 Апостолї (Mateiў 10, 2; Mapko 3, 26. Лўka 6, 14 фапte 1, 13). Петрў se пўne totў deaўna жntжiў, нўmindўse елў, Iakoвў ші Ioannў ші Стжлпіiї бісерічiї.

(Галаtenі 2, 9). Афаръ de челе паtрȣ Евангелiї, kape despre ачеstȣ Апоstолȣ ворбеskȣ destȣле шi лъmȣpite, kȣвinteazъ шi фапtеле Апоstолiлорȣ жn челе 12 kапеtе d'in tжiȣ пенtрȣ d'жnsȣлȣ. Жn kапȣ 15, 7 —11 d'in фапtе жлȣ веdemȣ пре елȣ прешеdinte жn sinodȣлȣ (sоБорȣлȣ) d in Iерȣsалimȣ. Despre вiiаца шi фапtеле лȣї maї dепарtе авеmȣ преа пȣцiне щiinце de kpedinцъ. Петрȣ dȣпъ че пе ла анȣлȣ 45 skъпъ d'in жnkisópe, a skpisȣ ачеаstъ еpistолъ d'in Вавiлонȣ kътръ тоцї Iȣdeiї kpeщinї, че ераȣ ръsiпiцї пр'in Пonтȣ, Галаtia, Kaпаdokia, Asia шi Bitinia; елȣ жntpжnsa лаȣdъ хотъpжреа чеа преаsлъвitъ a лȣї Dȣmnezeȣ жn прiвinца жntpȣпъpiї, a пatimiї шi a morцiї лȣї Хpistos. шi tpatteazъ despre kiemapea Iȣdeiлорȣ шi a Елiнiлорȣ ла вiiаца чеа вечnikъ; жnвацъ, kъ kpeщiniї пе Жmпъpaцї, прiнчiпї шi Стъпжnitopї sъї askȣлte, kiapȣ шi dakъ арȣ фi nekpedinчiошї; aseminea sepвitopiї sъ dea sȣпȣпере stъпжniлорȣ, фетеiле бърбацiлорȣ, tinepiї бътpжniлорȣ, kpedinчiошiї пъstорiлорȣ шi жnвъцъtорiлор; елȣ adȣче aminte totȣ deodatъ бърбацiлорȣ шi пъstорiлорȣ, жnвъцжndȣї, чеea че sжnt еї datopї фетеiлорȣ шi sȣпȣшiлорȣ лорȣ; елȣ dожеnеще ла жnцелепчiȣne шi прiвiгере жn pȣгъчiȣne, жndeamnъ ла dparoste речiпpokъ (жnпpȣmȣtatъ), ла оspitaлitate (iȣбipe de stpъinї), ла ръбdape, smepenie, шi kȣmпъtape (бȣna ekonomie), sъ se бȣkȣpe kъ sжnt феpiчiцї, фiindȣ okъpжцї шi npiгoniцї nentpȣ dpentate шi nȣmeле лȣї Хpistos, sъ фie веселї жn вiiаца soцiaлъ, desбpъkaцї de toate пофtеле челе реле, цiindȣ бȣнъ ржndȣiaлъ жn tóte stъpiле; порȣnчеще оторжреа

tрѫпѹлѹї, ѫntърїрea ѫn kpedinцъ, шi съвѫршipea tѹtѹpopѹ віptѹцiлopѹ чeлopѹ плъkѹte лѹї Dѹmnezeѹ. Aчeastъ Eпistoлъ чe kѹприnde 5 kaпete, este skpisъ de Пetpѹ kътpe kpeщinii ръsiпiцї пp'in Asia, ѫntopшї de Aпostoлѹлѹ Пaвeлѹ, шi пe kape ѫn лiпsa ѫntemeitopѹлѹї лopѹ лi o a tpimisѹ Пetpѹ пp'in ѹпѹ Ciлвaпѹ opї Ciлa, чe epa ѫппpeѹпъ kълъtopiѹ aлѹ Aпostoлѹлѹї Пaвeлѹ. Ѹпiї d'in тълmъчitopї sokoteskѹ, kъ пp'in aчestѹ Baвiлoпѹ se ѫпцeлeцe Poma, фiindѹ kъ шi ѫn Aпokaлiпsѹлѹ C. Ioannѹ, чetatea Poma, ѫn kiпѹ mistikѹ, se пѹmeщe Baвiлoпѹ.

§ 32. (3) Eпiстола II a C. Петрѹ.

Пetpѹ Aпostoлѹлѹ a maї skpisѹ шi o a dóѹa eпistoлъ d'in Poma, kѹ пѹцinѹ ѫnainte de moaptea sa чea de maptipѹ, пe kape o a sѹфepitѹ akoлo лa aпѹлѹ 56—57, фiindѹ ръstirnitѹ пp'in Ѫmпъpatѹлѹ Nepoпѹ, ѫmпpeѹпъ kѹ Aпostoлѹлѹ Пaвeлѹ, kъpѹia i s'a тъiatѹ kaпѹлѹ. Cфѫntѹлѹ Пetpѹ вoii ѫnainte de moaptea sa sъ maї sфътѹiaskъ пe kpeщinii, пe kapiї ѫпвъцase eлѹ kpedinцa лѹї Iisѹs, ka eї sъ pъmѫe statoрпiчї ѫntpѫnsa, ѫn пetpeчepe sфѫntъ, ѫn ръбdape tape, шi sъ se фepeaskъ de ѫпвъцътopї stpikaцї, фaлшї шi pътъчiцї ѫn kpedinцъ. Eлѹ лaѹdъ miлa шi dapѹлѹ лѹї Iisѹs Xs, пp'in kape nóѹъ D-zeѹ neaѹ datѹ чeлe maї пpeцioase фъгъdѹinцe; шi ѫndeamnъ zikѫndѹ, kъ de вpeme чe kpeщinii totѹ de odatъ s'aѹ фъkѹtѹ пъptaшї D-zeeщiї фipї, de aчeea eї sъ se фepeaskъ a maї dѹчe вiiaцъ пътѫnteaskъ шi tpѹпeaskъ, чi чepeaskъ, kѹвióсъ шi

плъкȣtъ лȣĭ D-zeȣ̆, tрътindȣ̆ ꙟn kредinцъ statорnikъ, ꙟn totȣ феліȣлȣ̆ de віртȣцĭ (фante бȣne), ꙟn kȣноштinцъ, ꙟn ꙟnфрꙟnаре, ꙟn ръбdаре шi dраroste фръцeaskъ; шi іaрȣ̆ ле maĭ nофtорешtе ꙟndemnꙟndȣĭ, ka sъ фie nemiшkaцĭ ꙟn kредinцъ, шi sъ nȣ kȣmва sъ se amъцeaskъ de ꙟnвъцъtорĭ minчinошĭ, maĭ алеsȣ̆, kаріĭ kaȣtъ sъ kontраzikъ шi sъ adȣkъ ла ꙟndoiалъ a dóȣa veniре a Domnȣлȣĭ; елȣ̆ ле deskрie moравȣріле ачелора, шi dȣnъ че ле аратъ nedenseлe, kȣ kаре a nedensitȣ̆ Dъmnezeȣ̆ пе пъкъtошĭ, anoĭ kaȣtъ sъĭ sneрie deла nъkate шi фъръ de лeцĭ; ле adȣче aminte жȣdekata чea de пе ȣртъ, ka ȣnȣ̆ motiвȣ̆ nȣtерnikȣ̆, ka sъ ръmꙟe tарĭ ꙟn kредinцъ, шi ka sъ dȣkъ o віацъ notрiвitъ kȣ kредinцa. Ꙟn ȣртъ ле snȣne sфꙟршitȣлȣ̆ лȣĭ челȣ anроаnе. Ce kреde kъ ачeastъ enistoлъ este skрisъ kȣ nȣцinȣ̆ ꙟnainte de móрtea sa, ла anȣлȣ̆ 66 dȣnъ Xрistos, шi tрimisъ totȣ̆ kътръ ачea komȣnitate крештinъ, ka шi чea d'in tꙟiȣ̆. Аре 3 Каnete.

§ 33 (4) I Епістолъ a C. Ioannȣ.

Deла Ioannȣ̆ Anostoлȣлȣ̆ шi iȣбitȣлȣ̆ лȣĭ Iisȣs, кареле a skрisȣ̆ ȣna d'in челе natрȣ Еванrелiĭ, maĭ авеmȣ noĭ ꙟn Noȣлȣ̆ Testamentȣ̆ шi t р е ĭ E n i s t o л е, ꙟntрȣ kаре Ioannȣ̆, de шi nȣ se nȣmeште пе sine aȣtорȣлȣ̆ ачestора, прекȣmȣ se nȣmeskȣ̆ П а в е л ȣ шi П е t р ȣ ꙟntр'але лорȣ; dар ꙟnsъ stiлȣлȣ̆ челȣ simnлȣ шi dȣлче, лiмба, kȣnрindереа saȣ̆ ideiле, прекȣmȣ̆ шi mъртȣрisiреа обштeaskъ a бiseрічiĭ чеĭ nрimitiве (d'in tꙟiȣ) крештine, ne daȣ̆ destȣле doвezĭ, kъ елȣ̆ ꙟnsȣшĭ este skрiitорȣлȣ ачestора.

Eпistoлa Жntжie, de 5 kaпete, este tpimisъ, dsпъ kstш kpedš snii, kътpъ Паpteni, iap dsпъ aлціĭ, ka ші Евaпreлia sa, kътpъ toці kpeщinii жn џenepe, ші skpisъ гpeчeщe, aпpoaпe de sфжpшitsлš viequĭ лsĭ.

Съжetsлš s'aš kspinsълš ačestei eпistoлe este totš ačeлa, ka ші aлš Еваnreлieĭ. Aпosto-лsлš ші aiчĭ mъptspiseщe ші dobedeщe, kъ Iisss Xpistos фiiьлš лsĭ Dsmnezeš, este Dsm-nezeš adeвъpatš, ші Mesia чeлš фъгъdsits, eлš жndeamnъ пe kpeщini sъ pъmжie statopnічĭ жn жnвъцътspa чea kspatъ a kpedinцeĭ, ші жn съвжpшipea viptsцiлopš kpistiane; ші maĭ вжp-tosš жn dparoste фpъцeaskъ, пe kape eлš пe'пчetatš o apatъ dpeпtš semnš deoseвitš aлš Mжntsitopisлsĭ ші aлš Učeпічiлopš лsĭ, фepinds-se de жnвъцътopiĭ чeĭ amъцitopĭ, de Чepintš ші Eвionš, kapiĭ тъгъdseskš Dsmnezeipea, de Basiлie, kapeлe aвneaгъ omenipea лsĭ Iisss, aseminea de Cimonš Mars (вpъжitopsл), kapeлe жntъpea, kъ sinrspъ kpedinцa este de ажsnsš spe mжntsipe; жn kontpa ačestsia apatъ Aпostoлsлš, kъ фaпteлe вsпe sжnt neaпъpatš tpeвsinчoase, maĭ вжptosš isвipea de aпpoaпeлsĭ ші miлoste-nia, фъpъ-de kape kpedinцa este moaptъ, ші mжntsipea пs se пoate doвжndi. Aшa dap eпi-stoлa aчeasta este skpisъ maĭ вжptosš жn kontpa aчeлopš epetiчĭ d'in ssta жntжiš, kapiĭ se sks-лasepe asspa вisepiчiĭ лsĭ Xpistos, ші kъstas a o tspвspa, пpekstš as fostš Cekteлe Гnosti-чiлopš, a Чepintieniлopš, a Nikoлaiteniлopš; kapiĭ adsчeas totš фeлisлš de xsлe жmпpotiva пepsóneĭ лsĭ Xpistos, kapiĭ nopsпчiлe Eвaпreлieĭ лe mъptspiseas a фi пe

adeвърate, пъkateлe ле цineaŭ de лѹkpѹ mikŭ шi неБъгатŭ жn seamъ, шi maĭ вжрtosŭ epaŭ kѹ totѹлŭ жnkinaцĭ поФteлорŭ шi desФpжнърiлорŭ tpѹпещi. Жn kontpa aчestopŭ жnвъцъtѹpĭ шi Фъръ de леџĭ atжta de вътъmътоаpe Бisepiчiĭ, a skpisŭ sФжntѹлŭ Ioannŭ astФeлiŭ de Бine шi пѹtepnikŭ, жn kжtŭ aчeлe skpiepĭ n'aŭ Фostŭ dещeптътоаpe шi пpea Фолоsitoape нѹmaĭ kpediнчошiлорŭ de пe atѹнчea, чi sжnt, шi вopŭ Фi dpeптŭ повъцѹitoape пentpѹ kpeщiniĭ tѹtѹpopŭ timпѹpiлорŭ de akѹm пжнъ ва sta лѹmea. Eлŭ aiчĭ apatъ, kъ пp'in чe se поate kѹноаще dѹхѹлŭ лѹĭ Antixpistŭ? adikъ пp'in tъгъdѹipea, kъ Iisѹs Mesia, este Domnѹлŭ шi Жmпъpatѹлŭ oameniлорŭ; пp'in лепъdapea dormeĭ Фiiѹлѹĭ лѹĭ D-zeŭ чeлѹĭ пъskѹtŭ omŭ, шi aшa пp'in лепъdapea kiapŭ de D-zeŭ, kapeлe a мъptѹpisitŭ, kъ Iisѹs este Фiiѹлŭ лѹĭ чeлŭ iѹБitŭ. C. Ioannŭ maĭ жnвaцъ пe kpeщinĭ, ka eĭ de Antikpiщĭ шi de гоаneлe лорŭ sъ нѹ se teamъ, adѹkжndѹ-ле aminte, kъ Iisѹs kanѹлŭ Kpeщiniлорŭ, este maĭ tape deкжtŭ Catana kanѹлŭ Antikpiщiлорŭ, шi жnkpedinцжndѹĭ, kъ dakъ se вopŭ цinea eĭ tapĭ de Iisѹs, Dѹхѹлŭ лѹĭ жĭ ва жnвъца, шi'ĭ ва жntъpi„ kъчĭ „noĭ пp'in kpedinцa жntpѹ Iisѹs пѹtemŭ Бipѹi лѹmea." Apatъ Ioannŭ maĭ denapte Фepiчipea чea mape, de kape se Бѹkѹpъ kpeщiniĭ, kapiĭ пp'in Iisѹs saŭ Фъkѹtŭ Фiiĭ лѹĭ D-zeŭ жn лѹmea aчeasta шi чea вiitópe.

§ 34 (5) II. Епiстолъ а С. Ioannŭ.

Aчeastъ епistолъ este tpimisъ kътpъ o Фemeie kpeщinъ, kape opĭ se kiema Eлekta

adikъ aлeasъ, opĭ ea mepita aчeastъ nѕmipe, ɸiindѕ kъ se вedea a ɸi aлeasъ пentpѕ вiiaцa eĭ чea pелiцioasъ шi плinъ de евлавie. Aлцiĭ kpedѕ, kъ C. Ioannѕ вopвeщe aiчĭ de o komѕnitate (oвщime) kpedinчoasъ; totѕ aseminea nѕ se щie timпѕлѕ, niчi лokѕлѕ, ѕnde s'a skpisѕ aчeastъ eпistoлъ. Dap жnsъ ɸie kѕmѕ вa ɸi; atжta este adeвъpatѕ, kъ вътpжnѕлѕ Ioannѕ жn eпistoлa aчeastъ skѕptъ nѕmaĭ dintpѕnѕ kaпitѕлѕ, aчeщiĭ Aлese пoɸteщe пopoчipe, ka ɸiiĭ eĭ sъ dѕkъ o вiiaцъ kpeщineaskъ; o пoвъцѕeщe шi o жndeamnъ, ka жn ɸanteлe чeлe вѕne шi dѕxoвniчeщĭ sъ stea statopnikъ, пopѕnчiлe лѕĭ Dѕmnezeѕ sъ лe цie шi sъ лe пъzeaskъ, шiĭ dъ sɸatѕлѕ, ka de жnвъцътopĭ amъцitopĭ sъ se ɸepeaskъ, kapiĭ nѕ voeskѕ a mъptѕpisi, kъ Iisѕs Xpistos s'a nъskѕtѕ omѕ adeвъpatѕ, kѕ tpѕпѕ ka toцĭ чeiaлaлцĭ oamenĭ, шi aчesta este amъцitopiѕлѕ Antixpistѕ, шi ѕpmaшiĭ лѕĭ.

§ 35 (6) A III. Eпiстолъ a C. Ioannѕ.

Шi aчeastъ a tpeia eпistoлъ a sɸжntѕлѕĭ Ioannѕ nѕmaĭ dintpѕnѕ kaпitѕлѕ este adpesatъ kъtpъ ѕnѕ Паptikѕлapѕ, anѕme Гaiѕ, de шi nѕ se щie чine a ɸostѕ aчeasta; se вede жnsъ, kъ a ɸostѕ omѕ de ɸpѕnte жn komѕnitate, шi maĭ aлesѕ, kъ a ɸostѕ ѕчenikѕ aлѕ sъѕ, kpeщinatѕ de d'жnsѕлѕ. Cɸжntѕлѕ Ioannѕ жлѕ лaѕdъ пe aчesta, пentpѕ вiiaцa лѕĭ чea вѕnъ, шi пentpѕ osпitaлitatea, kape o esepчeazъ eлѕ kъtpъ kълъtopiĭ чeĭ вine kpedinчoшiĭ; шi este ɸoapte пe mѕлцѕmitѕ kѕ nepietinia шi zгжpчenia ѕnѕĭ Diotpeɸѕ, kapeлe пe kpedinчoшĭ nѕĭ пpimeщe

жn kasa sa, sъ se odixneaskъ шi sъ se adыnoвteze, ба жnkъ, пe чeї чe фakѫ aчeste фapte бѫne, жї опреще, шi d'in бisepikъ (komѫnitate) жї skóte.

§ 36 (7) Епістола С. Iѫda.

С. Iѫda Апostолѫлѫ, пропѫmitѫ Tadeѫ, a фostѫ фpate kѫ Iakoвѫ челѫ maї tжпърѫ, фiiї лѫї Алфеѫ. Сфжntѫлѫ Iѫda аpe o Епіstолъ фoapte skѫptь, dap жnsъ пѫtepnikъ шi kѫпpinzъtoape de mapї adeвъpѫpї, шi tpimisъ кътpъ toцї aчeia, kapiї п'pin Taтълѫ sжnt sфinцiцї, шi пр'in Фiiѫлѫ mжntѫiцї, adikъ кътpъ toцї Kpistianiї. Aчeastъ eпistолъ se вeде a фi skpisъ tokmaї dѫпъ moaptea tѫtѫpopѫ Апostолілopѫ, шi aфаpъ de skpiepiле sфжntѫлѫї Ioannѫ, aчeasta este skpisъ жn ѫpma tѫtѫpopѫ кърціlopѫ Noѫлѫї Testamentѫ. Kѫпpindepea eї este фѫлцepape жn kontpa epitiчілopѫ, kapiї kaѫtъ sъ stpiчe kpedinцa шi mopaвѫpiле kpistianілopѫ, пpin жпвъцъtѫpiле лopѫ чeле пpokлeте шi stpikate, шi пр'in фaптeле лopѫ чeле фъpъ de pжndѫiaлъ. Aшa dap Апostолѫлѫ жndeamnъ пe kpeщinї a pъmжnea statopniчї жn kpedinцa, чe аѫ жmвpъцішatѫ, шi a se пъzi de жпвъцътopї amъцitopї шi minчinoшї; пentpѫ kapiї пpopoчeщe, къ лe вopѫ ѫpma pedeпse mapї.

NB. Kaptea лѫї Enoxѫ pomenitъ жn Iѫda 14 (вezї § 6 No 12) este kapte Апokpiфъ, kompѫsъ жn лimба гpeчeaskъ sѫбt Дmпъpъцia лѫї Ipodѫ челѫ mape, шi жn kape saѫ peѫnitѫ deosebiteле tpadiцiѫnї ръспжndite жntpe Iѫdeї despe Пatpiapxѫлѫ kѫ aчestѫ пѫme (Enoxѫ); пentpѫ kapeле este pomenipe лa фaчepe 5 22.

КАПЎ III.

КАРТЕА ПРОФЕТІКЪ А N. ТЕСТАМЕNТЎ
sаў
Апокаліпсўлў Сф. Іоаппў.

—

§ 37

N. Testamentў аре пўmaї o kapte профetikъ, Апокаліпsўлў орї Deskoпepipea sфжntўлўї Апоstoлў ші Евангелistў Іоаnnў (веzї § 11) kape este d'in Nоўлў Testamentў kaptea a 27, iap d'in tótъ Біблia a 72 ші чеа maї de пе ўртъ. Ачеstў Апоstoлў афлжndўse жn insўла Пatmosў, ўnde пentpў kpedinцъ a фostў tpimisў жn ўрціе (esiлatў), Dўmnezeў iaў аръtatў вedeniї sўbt жnkinўipї, фігўрї, етблете ші алегоріі deoseвite пentpў лўkpўpї viitópe, kape sжnt греў de жnцелеsў. Елў челе че ле a въzўtў, ле a skpisў жntp'ачеastъ kapte пўmitъ Апоkaліпsў (deskoпepipe), че аре 22 kaпete. Toatъ kaptea ачеasta este ўпў opaklў, skpisў жn stiлўлў ші dўпъ maniepea профеціlopў d'in Bekiўлў Testamentў, maї алеsў a лўї Daniiлў ші Ezekiiлў, ші kpedinчiошiї d'in ачеле timпўpї aveaў tpeвўinцъ de a фi цinўцї ші sпpiжiniцї kў o aseminea профеціe, de o aseminea пўtepnikъ mжнгжiepe, de o пpezічере ka ачеasta пentpў ўпў viitopў maї вўпў! kъчї Пepsekўціўпiле віserічilopў жnчепўръ a фi d'in че жn че maї цeнерале, maї kpўnte ші maї sжnцерóse; чеї maї mўлцї d'in Апоstoлї ші Ўченічіі чеї maї апроапе аї Mжntўitopўлўї sўферіръ osжnda

de maptipi; sinrѕpѕ sфжntѕлѕ Ioannѕ, ѕчenikѕлѕ пе kapeле Domnѕлѕ жлѕ iѕбea, ѕnѕлѕ d'ıntpe Ctжлпii бisepiчii чei tinepe, aчesta sinrѕpѕ dintpe чei 12 mai epa жn viiaцъ. Челе tpei kaпete d'in tжiѕ nѕ sжnt aшa жntѕnekate. Сѕпt жnkiпѕipea de шeaпte sфeшniче шi шeaпte steлe, este вopбa de шeaпte Episkoпi шi totѕ atжtea бisepiчi жn Asia, пе kapi Ioannѕ d'in поpѕnkъ dѕmnezeiaskъ a tpeбѕitѕ съi dojeneaskъ, съi nedenseaskъ, съi жnвеце шi съi жndemne. Челе ѕpmътoape nѕ sжnt aшa лѕminate; бa жntpжnseлe dѕпъ kѕmѕ ziче sфжntѕлѕ Iepoнimѕ, vinѕ mai atжtea mistepii (taine), kжte шi вopбe, Апokaлiпsѕлѕ este kaptea чea mai пе esплikaбiлъ, шi mai жntѕnekatъ d'in tóte kъpцiле d'in С. Скpiптѕpъ. С. Авгѕstinѕ skpie, kъ Апokaлiпsѕлѕ С Ioannѕ kѕпpinde totѕ sпaцiѕлѕ de timпѕ, че ape съ tpeakъ deлa жntжia venipe a лѕi Xs, пжпъ лa a-2, adekъ, пжпъ лa sфжpшitѕлѕ лѕmei. Лa жntѕneчimea aчеццii kъpцi, тълmъчipiле Пpoфецiiлopѕ челopѕ kѕпpinse жntpжnseлe sжnt фoapte diффepite. Noi aiчi voimѕ жn skѕptѕ a apъta, чeea че mai mѕлцi бъpбaцi жnsemnaцi плini de kѕviошie totѕ de odatъ шi de жnвъцътѕpъ aѕ жѕdekatѕ despe aчeлea. Ei esплikъ, kъ челе tpei kaпitѕле din ѕpmъ tpatteaзъ despe sфжpшitѕлѕ лѕmei, despe жѕdekata чea mai de пе ѕpmъ, шi despe фepiчipea челopѕ dpeпцi; iap челeлaлte kaпitѕле deлa aлѕ 4 пжпъ лa aлѕ 19 вopбeskѕ despe гóнеле (пepsekѕцiѕniле), челе mѕлte, kape леaѕ sѕффepitѕ бisepika; еле tpateaзъ despe nedenseле пepsekѕtopiлopѕ, despe despъdъчinapea epesѕpiлopѕ. Феapa чea kѕ шeaпte kaпete шi zeче

kópne жnsemneazъ пе чеĭ шеапte Ѧmпъраці пъгжnĭ, kapiĭ aȣ жnчепȣtȣ челе maĭ d'in вртъ пepsekȣtъpĭ жn kontpa вiсepiчiĭ. Nȣ este жndoiaлъ, kъ пр'in miелȣ se жnцeлeцe Iisȣs Xpistos; пр'in вътpжnȣ, пъpinteлe челȣ чepeskȣ; пpin Фemeia, kape de фpika бълаȣpȣлȣĭ фȣцe жn пȣstie, se жnцeлeцe вiсepika; iap пр'in Вавiлonȣ se жnkinȣeще Poma чea пъгжneaskъ шi idoлoлatpъ, чea ziditъ пе шеапte mȣnцĭ, saȣ maĭ пе skȣptȣ шi maĭ лъmȣpitȣ вopвindȣ, жn Апokaлinsȣ se пpezikȣ шеапte Ѧntжmплъpĭ maĭ de kъпetenie пpiвitópe ла peлiцiȣnea kpeщineaskъ:

1) Tpiȣmфȣлȣ Xpistianismȣлȣĭ asȣпpa Жidoвismȣлȣĭ шi a пъгжnismȣлȣĭ, шi тъpipea peлiцiȣneĭ лȣĭ Iisȣs Xpistos, dȣпъ вipȣinцa adȣsъ asȣпpa ачелopȣ doĭ вpъжmaшĭ.

2) Пpeziче kъdepea kȣлtȣлȣĭ евpeeskȣ шi sфжpшitȣлȣ stъpiĭ лopȣ пoлitiче;

3) Пpesпȣne stpikapea Ѧmпъpъцieĭ idoлoлatpieĭ saȣ a пъгжnismȣлȣĭ d'in Imпepiȣлȣ pomanȣ; шi a жntemeiepiĭ Ѧmпъpъцieĭ лȣĭ Iisȣs Xs, aseminea шi pȣinapea ачелiĭ Ѧmпъpъцiĭ.

4) Deskpie лȣпta шi antinatia kape ва фi пжпъ ла sфжpшitȣлȣ лȣmeĭ, жntpe лokȣitopiĭ Iepȣsaлimȣлȣĭ, adikъ, жntpe aлeшiĭ лȣĭ Dȣmnezeȣ, шi жntpe чeia aĭ Вавiлonȣлȣĭ, kapiĭ sжnt Demoniĭ шi kȣ фiiĭ лȣĭ.

5) Apatъ тъpimea чea nesпȣsъ a фepiчipeĭ фъгъdȣite kpedinчiошiлopȣ лȣĭ Iisȣs Xpistos: пpekȣmȣ шi гpoзaвeлe пedense, че ащеantъ пе чеĭ че вopȣ фi лȣĭ nekpedinчошĭ.

6) Eлȣ aiчĭ пpetȣtindinea жntemeiazъ шi жntъpeще dȣmnezeipea лȣĭ Iisȣs Xs, жmпъpъцia лȣĭ чea вeчnikъ, шi вipȣinцa Ȣчeniчiлopȣ лȣĭ.

7) Adeвереazъ Ꙟnвіерea чea Цeнерaлъ a морцілорꙋ, търірeа sфінцілорꙋ, ші maiestatea a totꙋ пꙋтерnікꙋлꙋї Dꙋmnezeꙋ.

Asꙋпра Апокаліпsꙋлꙋї saꙋ фъкꙋtꙋ ꙟn tóte веакꙋріле бісерічіі мꙋлte тълmъчірі ꙟndръzneце, мꙋлte sꙋпозіціꙋні de цеава, sokoteлі пе поtріівіte, ші ла ачestea нꙋ е kaptea de вінъ, чі тълmъчitорії еї, карії s'aꙋ sілitꙋ ꙟn totꙋ kіпꙋлꙋ a вꙟрꙟ ꙟn tрꙟnsa ideї пеаdeвъраte ші мірaкꙋлóse, kъꙋtꙟndꙋ a тълmъчі d'in tрꙟnsa dꙋпъ aлорꙋ воііnцъ лꙋкрꙋрі, каре ераꙋ denapte de kꙋпрindереа еї, ші dела Iisꙋs Хрistos пꙟнъ акꙋmꙋ, ꙟn Istорie n'a tрекꙋtꙋ нічї о ꙟntꙟmпларе ꙟnsemnatъ, despre каре парꙋ фі претinsꙋ, къ ачееа sарꙋ афла презisъ ꙟntр'ачeastъ kapte мinꙋnatъ. Nероnꙋ ші Maxometꙋ, Папа ші Лꙋterꙋ, револꙋціꙋnea франчезъ ші Nаполеonꙋ, ші че щіꙋ еꙋ кꙟці алці oamenї ꙟnsemnaцї, toatъ ꙟntꙟmпларea estraордinaръ, toate фenomeneле пе черіꙋ ші пе пъmꙟntꙋ, tóte ш'aꙋ афлатꙋ ꙟnkіпꙋірea sa ꙟn Апокаліпsꙋ. Noї sъ нꙋ не mірътꙋ de обskꙋріtatea saꙋ ꙟntꙋнечimea чea mape d'in Апокаліпsꙋ; къчї toatъ Профеціа este неапъратꙋ ꙟntꙋнekatъ, пꙟнъ че шіа доbꙟnditꙋ ꙟmплinірea; tóte профеціile d'in B. T. aꙋ фostꙋ аша: ꙟnainte de робііa Вавілоnꙋлꙋї, ꙟnainte de stрікареa челорꙋ паtрꙋ Ꙟmпъръціі mapї, ꙟnainte de нащерea лꙋї Iisꙋs Хрistosꙋ; — dap sъ не mірътꙋ de пресꙋmціꙋнiле (sokoteліле) челе tрꙋфаше ші sꙋmeце але омꙋлꙋї, кареле вреа sъ desвълeaskъ misterііле лꙋї Dꙋmnezeꙋ фъръ sъ вреа D-zeꙋ! Съ фimꙋ maї ꙟnцелеnцї! sъ респektътꙋ ачestꙋ monꙋmentꙋ прецiosꙋ алꙋ antikitъцїї kрistiane! sъ не adꙋчетꙋ aminte de kꙋвinteле лꙋї Moisi,

kapeлe zіче лa Deвteponomiў; kaпў 29 вepsў 29 „чeлe askвnse sѫnt лa Domnвлў Dвmnezeвлў „nostpв, іap чeлe apъtate sѫnt pentpв noĭ шi „pentpв фiĭ nostpiĭ пѫпъ ѫn veakў, ka sъ пъ-„zimў toate kвvintелe леџiĭ aчeщia“

Niminea nв se ѫndoieщe, kъ doap sфѫntвлў Ioannў n'ap фi aвtopвлў aчeщiĭ kъpџĭ, de шi stiлвлў шi лimba d'in tpѫnsa sѫnt kв totвлў deosbite de чeлe d'in Evangeлia шi epistoлeлe лвĭ; dap sъ nв вitъmў, kъ nвmaĭ aчeлea, dap шi sвжeтвлў, шi toate d'in tpѫnsa sѫnt deosebite. Вnў Пpoфetў nв vopbeщe niчĭ odatъ ka вnў Evangeлistў opĭ Apostoлў; шi C. Ioannў se nвmeщe ѫnsвшĭ pe sine ѫn maĭ mвлte лokвpĭ de Aвtopвлў eĭ; K. I. 1, 2, 4, 9. XXI. 2. XXII. 8. шi eлў a фostў pekвnoskвtў de aчeлaшĭ de maĭ mвлџĭ пъpinџĭ bisepiчeщĭ, d'in чea maĭ adѫnkъ vekime пpekвmў sѫnt: Iвstinў Maptipвлў (kapeлe a mвpitў лa anвлў 165) Ipeneў (kapeлe a mвpitў лa anвлў 178), Teptвлianў, Kлimentў Aлeksandpeanвлў, Opiџenў ш. a. Apokaлipsвлў a фostў skpisў dвпъ вniĭ sвbt Ѫmпъpatвлў Pomanў Kлaвdie, 40–50 dвпъ Xpistos, dвпъ aлџiĭ sвb Neponў, 54–68 dвпъ Xs, іap dвпъ aлџiĭ sвb Domitianў, 81–96 dвпъ Xs, шi aчeastъ d'in вpmъ sokotinџъ este чea maĭ пpobabiлъ, чea maĭ vpednikъ de kpedinџъ.

Toate чеде пѫнъ aічї nѕmepate 27 de кърцї ѫnпреѕnъ sokotite komnѕnŏ Noѕлŏ Testamentŏ орї Noѕлŏ Ашеzъmѫntŏ, орї Леџеа nóѕъ, ѫn antitesŏ de skpieріле ачелеа, ѫn kape sѫnt ѫnsemnate dѕmnezeeщіле ѫnвъцътѕрї, пе kape Dѕmnezeŏ леаŏ datŏ óменілорŏ ѫnainte de венірea лѕі Xpistos, ші kape skpieрї se kiamъ Bekiѕлŏ Testamentŏ.

Кърціле N. ка ші челеа але В. Т. аŏ ажѕnсŏ пѫnъ ла ної ѫnтреџі ші не Фалсіфікате

Скріеріле Евангеліщілорŏ ші але алторŏ Апоstолї s'аŏ пъstpatŏ ші s'аŏ пъzitŏ de sфѫnta Бісерікъ кѕ mѕлtŏ maї mape гріже, dekѫtŏ кърціле алторŏ Аѕtорї, ші tokmaї d'in ачеаstъ kaѕsъ s'аŏ ші џinѕtŏ невътъmate.

Ачеste кърцї ѫn adѕnъріле челе Џенерале аŏ фostŏ пѕбліче чetite, maї adese орї deskpise (dekoпiate); ші алторŏ бісерічї ѫmпъртъшіte, ба ші ѫn diффеpite лімбї tpadѕse; ші пр'in ачеаsta nѕмерѕлŏ мъртѕріілорŏ despre a лорŏ ѫnkpedepe, aѕtentічitate, ші ѫntpeџime невътъmatъ s'аŏ ѫmmѕлцitŏ, ші фалsiфikapea лорŏ s'аŏ ѫmпedikatŏ.

Bezї despre ачеаsta maї пе ларгŏ фаца 70 „Despre aѕtentічitatea кърцілорŏ kanoniче але „Bekiѕлѕї Testamentŏ;" ші фаца 83, § 3 "De „веріtatea кърцілорŏ Noѕлѕї Testamentŏ"

Despre minѕnіле d'in Т. В.

Minѕnіле (mipakлеле) sѫnt лѕкрърї nѕnѕmaї neste nѕteріле omeneщї, чі kape totŏ deodatъ ѫntpekŏ ші pѫndѕiала natѕpeї, ші dѕnъ ѕpmape

еле sжnt astŭ феліŭ de еффеkte (isпръвї), kape nŭ se potŭ esпліka d'in ŭnipea ржndŭлŭї natŭpaлŭ, челŭ kŭnoskŭtŭ oamenілорŭ. Ŭnipea ржndŭелії фіpeщї este легътŭpa kaŭselорŭ шi a еффеktелорŭ, a тіжлоачелорŭ kŭ чеea a фiniteлорŭ, a antечеdentелорŭ kŭ a konsekŭentелорŭ, dŭпъ kape жn лŭmea ачeasta ŭna d'intp'аlta пpoвіne, шi чеea че nŭ пpoвіne dŭпъ ачestŭ neksŭ фisikŭ, чі афаръ de елŭ, astфелŭ, жn kжtŭ ачела d'in легътŭpa ржndŭлŭї natŭpaлŭ nŭ se поate esпліka, ачeea este еффеktŭ sŭпpanatŭpaлŭ, este mipaклŭ (opї minŭne); astŭ феліŭ sжnt: „п, е. пе ŭnŭ omŭ ръŭ болнавŭ, че пътimeщe de „mŭлцї anї, алŭ фаче sънътosŭ фъpъ de nічї o „medічinъ, чі nŭmaї kŭ kŭвжntŭлŭ, nŭmaї kŭ at- „tinцepea de d'жnsŭлŭ; aseminea" dakъ пе tim- „пŭлŭ ŭneї sечete mapї, фiindŭ чepiŭлŭ seninŭ, „ла порŭnka ŭnŭia de odatъ s'apŭ порni o плóе „mape, ŭnŭ повоiŭ; s'aŭ d'in kontpa, фiindŭ ase- „minea потопŭ de плoae, ла kŭвжntŭлŭ óрekъpŭiва „ачeea de odatъ apŭ жnчeta; ачeste лŭkpъpї apŭ фi „nŭnŭmaї neoбічnŭite, чі шi estpaop- „dinapiї, шi dŭпъ ŭpmape apŭ mepita nŭmeле „de mipakŭле (minŭnї). Aseminea mipakŭле че- „timŭ mŭлte пpekŭmŭ жn Bekiŭлŭ aшa шi жn N. „Testamentŭ. п. е. Pŭгŭлŭ kapeле жn вedepea „лŭї Moisi apdea, dap nŭ se konsŭma, (mistŭia); „плъцiле opї nedenseле фъkŭte de Moisi Eгinte- „nілорŭ; izвopжpea anії d'in пetpъ seakъ; аръ- „tapea лŭї Dŭmnezeŭ пе mŭnteле Cinaї; onpi- „pea Cópeлŭї пp'in Iisŭs Naвi; kъdepea zidŭpi- „лорŭ Iepixonŭлŭї, шi alte mŭлte. Жn Noŭлŭ „Testamentŭ жnвiepea лŭї Лazapŭ, погоржpea Dŭxŭлŭ Cфжntŭ пeste Апostoлї. ш. а. m.

Minȣnile, прекȣтȣ maĭ sȣsȣ amȣ zisȣ, sѫnt лȣкрърĭ нȣ dȣпъ леџiле natȣreĭ, чi кȣ totȣлȣ ѫn kontra ачелора, sѫnt eфeкte продȣse, нȣ кȣ пȣtepe фipeaskъ, чi neste фipe, нȣ кȣ пȣtepĭ omeneщĭ, чi пр'in пȣtepĭ, kape ѫntpeкȣ фoapte mȣлtȣ пе avestea. Dap ka нȣ кȣmва sъ не ѫншелътȣ възѫndȣ лȣкрȣрĭ miрабiле фалsе, пе kape amъџitopiĭ ѫншелѫndȣne sъ niле продȣкъ de miракȣле adeвъpate, tрeбȣie sъ кȣноащетȣ ȣрmъtoapeле semne шi kapaktepe але minȣnilopȣ.

1) Minȣnile tребȣie sъ se фakъ de персоанъ, kape nivĭ pentpȣ kinȣлȣ вieџiĭ opĭ алȣ mopaлitъџiĭ se поate ȣpж, nivĭ pentpȣ stapea sȣфletȣлȣĭ шi a minџiĭ нȣ se поate нȣмера ѫntpe фanatiчĭ; nivĭ пр'in soaptea d'in афаръ, opĭ pentpȣ alte ѫmпрежȣрърĭ, ѫn kape tръieщe, a къzȣtȣ ѫn препȣsȣ de ѫншелъtopiȣ, пр'in kape къȣtѫndȣ a ажȣнџе ла kapeва skoпȣ полiтiкȣ, a aвȣtȣ ѫntѫлnipĭ, конверsърĭ шi ѫnџелеџерĭ кȣ oamenĭ ѫn sovietate de фрȣnte, алешĭ шi пȣtepnivĭ; къчĭ Dȣmnezeȣ sфinџenia, ѫnџелепчiȣnea шi търipea sa нȣ воеще a o аръta лȣmeĭ пȣindȣ de мъptȣpie adeвъpȣлȣĭ dȣmnezeeskȣ ómenĭ opĭ nevinstiџĭ opĭ smintiџĭ, opĭ ѫншелъtopĭ.

2) Minȣnile tребȣie sъse фakъ ѫn локȣрĭ пȣблiче, ѫn adȣнърĭ mapĭ de ómenĭ; iap нȣ ѫn локȣрĭ sekpete opĭ askȣnse.

3) Minȣnea tребȣie sъ se фakъ ѫn modȣ onestȣ, ѫn кinȣ vinstitȣ шi кȣviinviosȣ; къчĭ astфeлiȣ se кȣвine sъ лȣкреze ȣnȣ легатȣ алȣ лȣĭ Dȣmnezeȣ, шi kiap лȣкрȣ kape se съвѫршеще пр'in minȣne, sъ фie vinstitȣ; este de tребȣinџъ, ka ачела sъ нȣ фie лȣкрȣ

netpeвsinцosš, de pжsš, konilъpeskš, nічї sъ фie жntokmitš nentps netpeчepї шi desфъtъpї, dsпъ ksmš se вьdš sneлe podsкцisnї de фisiчї шi Хетіщї esпepцї.

4) Minsnea tpeвsie sъ se фakъ жntps жntъpipea жnвъцъtspeї лsї Dsmnezeš, kape maї nainte epa oamenілорš nekвnosksтъ; dsпъ spmape, nentps фолоssлš neamsлsї omeneskš, snpe a apъta ла maї mape лsminъ sфinцenia шi dpentatea лsї Dsmnezeš, snpe kpeщepea шi жmsлцipea eвлaвieї шi a peлiцiositъцiї жntpe oamenї.

5) Minsniлe чeлe adeвъpate шi kape mepitъ aчestš nsme, tpeвsie sъ жntpeakъ nstepiлe omeneщї, шi kape tpeвsie sъ фie astфeлiš жntokmite, ka eлe nічї d'in oвічnsitsлš pжndš aлš natspeї sъ se poatъ esnлika, nічї sъ se poatъ podsчe np'in miжлokсsлš opї ažstopisлš snopš instpsmente шi aseminea maшinї, чe sepвeskš nentps aseminea amъцipї asksnse; kъчї atsnчї чe deoseвipe apš aвea o minsne adeвъpatъ de вpъжitopiiлe Egintenілорš, шi aлte фepmeчe шi opвipї amъцitópe a лe okiлорš.

D'in semneлe adeвъpateлорš minsnї, чeлe пжnъ aiчї apъtate, se вa nstea жsdeka, dakъ mipaksлeлe (minsniлe) чeлeвpate de Вesnasianš, de Adpianš, de Aпoлoniš Tianensлš, de Фpanчisкš Пapisiansлš, шi de aлцї Вpъжitopї, aš фostš adeвъpate minsnї, ks kape aчeщї nekpedinчoшї, kpedinцa minsniлорš Пpoфetiчe шi Eвaнгeлiчe жntpe kpedinчioшї saš siлitš a o mikшopa, шi ks totsлš a o щepde?

§ 40 Deспре minsnile din N. T.

Msлцї d'in жmпpotibitopiї peлiцisneї xpistiane aš tъгъdsitš minsnile лsї Iisss Xpistos, чел копрinse жn Евангелie. Пentps aчeastъ прічin nekpedinчошiї ворš, ka toate minsnile sъ ле tълmъчeaskъ жntp'snš жnцелеsš алегорikš, iap ns фipeskš; este de mipape ksmš aчeщї фiлosoфї aš niepdstš d'in bedepe, kъ oamenii ns sжnt nічї odatъ ksmš apš тpeбsi sъ фie. Daka тоцї oamenii apš фi isбitš adeвъpsлš; dakъ біptstea apš фi фostš persлa фaптелорš лорš; dakъ apš фi spжtš desфpжnъpiле ші sлава omeneaskъ, ші dakъ челš maї de kъпeтenie алš лорš skoпš apš фi фostš mжntsipea ssфлetsлsї, тоцї фъpъ osebipe apš фi жmбpъцішatš kpedinцa лsї Xs. Dap жnsъ, пpeksmš astъzї, (аша ші atsnчї); чea maї mape napte d'in oamenї лskpeazъ пentps intepesлsš лорš пepsonaлš, ші spъskš adeвъpsріле че se жmпpotibeskš natimiлорš лорš. Къpтspapiї, Фapiseiї ші чеї mapї aї Isdeiлорš ns isбеa пe Iisss Xs, ші ns asksлta жnвъцъtspiле лsї, пentps kъ елš пpoповеdsia dpeптatea, adeвъpsлš, smepenia, лепъdapea de sine, ші de toate intepespiле пъmжnteщї, kape aчestea tóte epa жmпpotiва intepespiлорš лорš. Кs toate aчestea de ші ns kpedea minsniлорš лsї, жnsъ ns пstea sъ ле тъгъdsiaskъ, пentps kъ eї жnsші zічea: „Че вomš фaчe? kъ aчestš omš msлte „semne фaчe; de'лš вomš лъsa пpe елš, тоцї „ворš kpede жntpжnsлš." Eї mъpтspiseskš minsniле лsї, ші ópe пentps че ns kpedš жntpжnsлš? пentps kъ Iisss бъtea ръsбoiš asspпa natimiлорš a nedpeптъцiлорš ші a пpежsdeцелорš лорš.

Кътръ ачestea Фарisеiĭ шi Сinагога Еврeiлорꙋ съ depъртase кꙋ totꙋлꙋ de ꙟнвъцъtꙋрiле лꙋĭ Moisi шi a stръмошiлорꙋ лорꙋ, шi атъцiцĭ пр'in niще tradiцiꙋнĭ нòꙋе, ащеnta ꙋnꙋ Mesia пъмꙟnteskꙋ, kаре съ фiе челꙋ maĭ пꙋternikꙋ ꙟмпъратꙋ алꙋ лꙋmeĭ. De ачеia шi kредеа ꙋniĭ d'in тръnшiĭ, kꙋмꙋ къ Iродꙋ арꙋ фi ачелꙋ Mesia, пеntрꙋ kаре шi партizaniĭ съĭ ераꙋ пꙋмiцĭ Iродiенĭ. Totꙋ ꙟn времеа ачееа s'а ꙋkꙋлатꙋ ꙋnꙋ оаре kареле Iꙋda Галiлеаnꙋлꙋ, kареле аꙋ трасꙋ мꙋлтъ лꙋme dꙋпъ d'ꙟnsꙋлꙋ прекꙋмꙋ търтꙋрiseskꙋ фаnteле Апоstолiлорꙋ. Dар ꙟn Хрistos еĭ пꙋ ведеаꙋ nimikꙋ d'in ачеле фаnte оменещĭ, kаре съ корързпꙋnзъ ла ащеntареа лорꙋ. De ачеia, de шi пꙋ tъгъdꙋia miпꙋпiле лꙋĭ, пꙋ воiаꙋ ꙟnsъ съ креазъ ꙟn тръnsꙋлꙋ. Ба ꙋniĭ zічеаꙋ, къ ачestea сꙟnt фермекъторiĭ (маџiĭ), къ кꙋ domnꙋлꙋ Драчiлорꙋ skoate Драчiĭ; щ. а.

Кꙋ toate ачestea, ла че алtꙋ требꙋiе съ dъмꙋ ꙟntinderea чеа репеде а kредiпцеĭ kрistiane, de kꙟtꙋ ла мꙋлцimea miпꙋпiлорꙋ съвꙟршite пр'in Iisꙋs Хрistos шi пр'in Апоstолĭ? Чine siлеа atꙟtea miĭ de порóde, ka ꙟn toatъ времеа съ ꙋрmeze лꙋĭ Хрistos, de kꙟtꙋ dꙋmnezeeщiле лꙋĭ miпꙋпĭ, пе kаре ле съвꙟрша елꙋ totꙋ deaꙋna.

Miпꙋпiле фiindꙋ къ пꙋ съ фаkꙋ dꙋпъ kꙋмꙋ амꙋ zisꙋ, dꙋпъ лецiле naтꙋреĭ, чi se веde ꙟntръnseле оаре че ekstраорdinарꙋ шi de miраре, аꙋ пꙋsꙋ ла ꙟndoiалъ пе чеĭ nekредinчiошĭ, шi аꙋ datꙋ прiчiпъ връшташiлорꙋ kредiпцiĭ, ka съ дефаĭme аdевърꙋлꙋ лорꙋ. Dакъ ачестĭ оаменĭ арꙋ фi черчеtatꙋ dꙋmnezeeщiле skрiпtꙋрĭ кꙋ лꙋаре аminte, арꙋ фi възꙋtꙋ, къ toate ꙟn naтꙋръ сꙟnt miпꙋпĭ. Къчĭ аdꙋчеrea totꙋлꙋĭ d'intрꙋ

nefiinцъ ла фiinцъ, плъsmsipea челsĭ d'in tжiŭ omŭ, regsла че domneще жn sniversŭ de ла жnteme-ереа лsmeĭ, пъstpapea фелispiteлорŭ фiinцe че sжnt пе пътжntŭ, шi жnцелеапtа жнгрiжipe, че фъкъtopsлŭ a avstŭ шi ape pentps фiekape ; tóte ачestea че sжnt alta, de kжtŭ minsnĭ? шi ачеstea фiindŭ kъ neamŭ deпpinsŭ але bedea totŭ deasna astфeлiŭ, ns ni se maĭ napŭ de mipape. Dap прекsmŭ Dsmnezeŭ, ka sъшĭ apate nemъpцinita sa nstepe шi бsnъtate, a nststŭ фаче tóte aчeste лskpspĭ minsnate dintps nefiinцъ : asemenea a nststŭ фаче d'in време жn време шi oape kape alte minsnĭ, de ачeasta niminea d'in чеĭ ks mintea sънъtoasъ ns se noate жndoi.

Aksmŭ жnsъ kpedinцa kpistianъ фiindŭ adeвepitъ пр'in atжtea soбoape, шi de atжцea пъpinцĭ шi daskълĭ aĭ бiserичeĭ, ns nstemŭ a ne maĭ жndoi despre adeвъpsлŭ eĭ, niчĭ aвemŭ tpeбsinцъ de a aфла ksвinte meщeшsцite spre a o spriжini, чi sжntemŭ dетоpĭ a kpede жnвъцътspiле eĭ фъpъ aбatepe шi фъpъ жndoiaлъ, шi a фi konвiншĭ, kъ nsmaĭ пр'in ачeasta nstemŭ kжщiга mжntsipea шi фeрiчipea, atжtŭ вpemeлnikъ kжtŭ шi чea вечnikъ.

§ 41 Tpadsчepiле N. Testamentŭ.

Maĭ sssŭ (§ 5 фаца 81) amŭ apъtatŭ, kъ Nosлŭ Testamentŭ ла жnчепstsлŭ kpistianismsлsĭ a фostŭ skpisŭ жn лiмба гречeaskъ, aфapъ de Евангелiа лsĭ Mateiŭ, фiindŭ kъ пе atsnчĭ лiмба евpeiaskъ se nepdsse maĭ de totŭ, шi npea nsцinĭ бъpбaцĭ лiтepaцĭ epaŭ, kapiĭ ansme o жnвъцaŭ, шi ачeasta nsmaĭ жn Палеstina pentps sлsжба

вiserічeaskъ. Ачeastъ napte dap a C. Скрі-nтsрї, s'aŭ N. T e s t a m e n t ŭ skpisŭ гречеще, фoapte бine s'a алътsраtŭ лжнгъ челŭ Bekiŭ. че a fostŭ тълтъчitŭ ks вро 285 жnainte de Xpistos, totŭ жn ачeastъ лiмбъ гречeaskъ, de чеї 72 de тълтъчitopї жn Aлeksandpia, kape se шi nsмеще T p a d s ч е р е а ч е л о р ŭ Ш é п t e z e ч ї saŭ чea A л e s a n d p i n ъ. Пe ачeastъ Tpadsчepe аша de бsnъ, жn kontpa kъpia n'a ворбitŭ niчї a skpisŭ niminea пжnъ жn zioa de astъzї nimika; niчї saŭ жndoitŭ чinева despре a eї вepitate, шi d'in kape kiap sфinцiї Апостолї adsчeaŭ мъртspiї d'in леџеа веке жn Eпistолеле, пe kape ле skpiaŭ neamspiлopŭ челорŭ жntoapse; пe ачeastъ T p a d s ч е р е asтentikъ zikŭ, o spmeazъ Бiсeрika optodoksъ a ръсърitsлsї, tokmaї de пре timпspiле Апостолiлорŭ пжnъ жn zioa de astъzї; шi челŭ че арŭ жndpъzni a skimбa d'in tpжnsa kжtsшї de пsцinŭ, nsмаї snŭ ksвжntŭ, saŭ шi nsмаї o лiтеръ, пр'in kape съ i se dea лskpsлsї алtŭ жnцелеsŭ, ачела ns арŭ фi фiiŭ kpedinчiosŭ алŭ ачestеї вiserічї Optodokse, чi d'in kontpa, арŭ фi връшташsлs еї, kaреле фъръ de psшine жndpъzneще a фалsiфika ksвжntsлŭ лsї Dsmnezeŭ че iŭ adeвъpatŭ, шi óменiлорŭ datŭ sпре mжntsipe.

Бiсeрika Апsseanъ spmeazъ Tpadsчepea latinъ, nsмitъ maї жntжiŭ I t a л a, пe kape o a жndpeпtatŭ фeрiчitsлŭ Iepoнimŭ, пела аnsлs 385 dsпъ Xpistos, шi ачeasta de atsнчї пoaptъ nsмeле de Bsлгata (Vulgata), пe ачeastъ tpadsчеpe sinodsлŭ dела Tpidentŭ o a deklapatŭ de Asтentikъ, пe kape o жntpeбsinцeazъ Бiсeрika Апsssвї saŭ чea Latino-Pomanъ пжnъ astъzї.

Лȣtepȣ Martinȣ, челȣ maї mape koнtpapiȣ алȣ Бisepiчiї Pomano-Katoліче, desбinжndȣse d'in sжnȣлȣ ачелia, nȣ s'a жmпъkatȣ нічї kȣ tълmъчipea гpeчeaskъ a челорȣ 70, нічї kȣ Вȣлgata латineaskъ, ші аша kȣ ажȣtopiȣлȣ maї mȣлtopȣ npietiнї aї лȣї, anȣkъndȣse, жn вр'o kжцї ва anї o aȣ tpadȣsȣ жn лimба Цepmanъ, kape ape diффepinцъ mape de amжndóȣe ачелea; Бisepika Пpotestantъ saȣ Лȣtepanъ ȣpmeazъ ачeastъ tpadȣчepe a лȣї Лȣtepȣ.

§ 42 Традȣчереа С. С жn pomжneще.

Лimба pomжnъ жn лitepatȣpa eї este фópte sъpakъ, kъчї жnainte de 400 anї aбea ȣnde ші ȣnde se bedea kжte ȣnȣ testamentȣ opї Хрisовȣ skpisȣ pomжneще kȣ слове, iap жnainte de ачeasta tóte aseminea dokȣmente aȣ фostȣ skpise жn лimба sлавонъ. Desppe чева kъpцї skpise kȣ лitepe лatine, nȣ nȣtemȣ вopбi nimika, фiindȣ kъ ачeasta nȣ o nȣtemȣ adeвepi. Dȣпъ inвенціȣnea tinoгpaфieї, пе kape ȣniї o attpiбȣeskȣ лȣї Laurentiй Ianson Kostep, (1370—1440), aлцiї лȣї Гȣtembepгȣ, жnsoцitȣ de Ioannȣ Фȣstȣ opї Фaȣst, ші de Пeтepȣ Шeффepȣ, ачещia чepkapea чea d'in tжiȣ a aptei лopȣ kȣ лitepe tȣpnate o aȣ фъkȣtȣ, tinъpindȣ аша nȣmita Бiблia Гȣttenбepцikъ Лatinъ, ла anȣлȣ 1455. Pomжneще жnsъ kaptea чea d'in tжiȣ tinъpitъ se щie Къzania жn Брашовȣ ла anȣлȣ 1580 de Гenadie Mitpoпoлitȣлȣ pomжneskȣ d'in Apdeaлȣ. (Despre Katexismȣлȣ pomжneskȣ tinъpitȣ жn Сiбiȣ 1549 nȣ sжntemȣ de плinȣ жnkpedinцaцї). Ла anȣлȣ 1583 saȣ фъkȣtȣ чea d'in tжiȣ чepkape a se da ла лȣminъ С.

Скріптѕръ ромжнеще жн Оръщіе (жн Трansilvania), ші s'аѕ tinърitѕ d'in тржnsа Фачереа: ші Апокаліпsѕлѕ, ла челелалte негрешitѕ аѕ Фostѕ жmпеdikaці de жmпреціѕръріле timпѕлѕї ші а локѕлѕї, кѣчї пжнъ atѕnчї нѕ ера літба ромжneaskъ жn бisерічіле ромжнещї. чі чеа sлавонъ, Фiindѕ kъ нѕмаї ла анѕлѕ 1675 пр'in хotържре kѕ Соборѕ а Саввеї II Бржнковеанѕлѕ Mitроnолitѕлѕ d'in Ардеалѕ s'а порѕнчitѕ Преоцілорѕ а жнчеta de а maї sлѕжі челе Сфinte жn літбъ stрѕinъ, чі жn чеа пърinteaskъ ромжнъ. Чеа d'in тжiѕ Бiбліе ромжneaskъ жntреагъ, adikъ Векіѕлѕ ші Noѕлѕ Testamentѕ, пр'in жndemнареа Dѕmнеалѕї mареліѕї Логоfътѕ Konstantinѕ Бржнковеанѕлѕ; о а традѕsѕ d'in елінеще логоfътѕлѕ Nikолае Mілкѕлѕ Граmatikѕлѕ лѕї Грігоріе Воеводѕ Domnѕлѕ Църії ромжнещї, ла анѕлѕ 1652 кжndѕ ачеsta а Фostѕ Капѕкіхаіа ачеstѕї Domnѕ ла Konstantinополе; kаре тълмъчіре s'а tinъритѕ жn Бѕкѕрещї ла а. 1688 жn zілеле Domnѕлѕї Ioannѕ Шербанѕ Kantakѕzenѕ Басарабѕ ВВ.

Dѕпъ ачееа s'а tinъритѕ „Бiбліа adekъ dѕm„nezeeaska Скріптѕръ а леџії векї ші нѡѕъ; „тълмъчitъ de пре літба Елінеаskъ пре чеа „ромжneaskъ de Преа жнвъцatѕлѕ Іеромонахѕ Самѕілѕ Клаінѕ жn Блажѕ ла анѕлѕ 1795.

Апоі ла анѕлѕ 1817 dѕпъ черереа Сінодѕлѕї d'in Петерsбѕргѕ, ѕnde Сфжnta Скріптѕръ s'а tinърitѕ жn maї mѕлte лімбї; ръпоsatѕлѕ жntрѕ феріnіре ПреsФinціtѕлѕ Mitроnолitѕ алѕ Молдавіеї Веніамінѕ Kostаke, а алеsѕ пе Пърінtеле Архімandрітѕ Кѕzа пе челѕ de atѕнчї Егѕменѕ алѕ Сфжнtѕлѕї Спірidonѕ,

фiindš бърбatš фoapte жnвъцatš, л'a tpimisš a-коло, kapeлe a жnгрiжitš de koppektšpa Бiблieĭ, че s'a tinъpitš pomжneщe, жnsъ жntokmaĭ шi фъръ чea maĭ mikъ skimбape dšnъ чeea a Пър. Samoiлš Клainš. Maĭ жn špmъ, toate aчestš фeлiš de kъpцĭ ръpindšse фoapte, aшa жn kжtš niчĭ kš npeцšpĭ mapĭ nš se nštea гъsi; Жnaлtš Preasфinцitšлš Пъpinteлe Фiлoteiš Episkonšл Бšzъšлšĭ въzжndš aчeastъ tpeбšinцъ, nekpšцжndš niчĭ keлtšeлĭ niчĭ ostenелĭ, maĭ жndpentжndš šnde i s'a пъpštš de kšвiinцъ aчeastъ kapte фoлositópe, a бine voitš a o da лa лšminъ жn Tinoгpaфia C. Episkonieĭ de Бšzъš, лa anšлš 1854.

Жn sфжpшitš шi Esчeлeнцia sa Domnšлš Andpeiš Шaгšna dpentš kpedinчiosšлš Episkonš d'in Tpansiлвania, a nšsš жn Tinapš лa 1856 „Бiблia adikъ Dšmnezeaska Skpintšpъ a „лeцiĭ vekĭ шi nóšъ, dšnъ opiцinaлšлš чeлopš „Шeantezeчĭ de Тжлkšitopĭ d'in Aлeksandpia" жn Tinoгpaфia Dieчezanъ d'in Ciбiš, kape dšnъ kšmš amš жnцeлesš, a eшitš akšmš 1858, фiindš жn-dpentatъ жn tšлte лokšpĭ.

Aчeste чinчĭ ediцišnĭ a C. Skpintšpĭ жntpeцĭ, adikъ a Vekišлšĭ шi Nošлšĭ Testamentš лe avemš nжnъ akšmš жn лimбa pomжneaskъ.

Iap Nošлš Testamentš nšmaĭ sinгšpš, s'aš жnkъ шi maĭ nšцinš, nšmaĭ чeлe natpš Evaнгeлiĭ nšmite Tetpaвaнгeлiĭ aš eшitš жn maĭ tšлte лokšpĭ: I) лa Бългъpadš лa anšлš 1690; II) лa Monastipea Neamцšлšĭ 1818; III) лa Petepsбšpгš; IV) лa Бšzъš; V) лa Cmipna; VI) жn Бškšpeщĭ.

КȢПРINDЕРЕ

КЪРЦІЛЕ В. ТЕСТАМЕНТ.

Фаца